

การเปิดรับ และทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์
VIEWERS' EXPOSURE AND ATTITUDE TOWARD TELEVISION FOLK DRAMA

ศนิษา รัตนจันทร์
SANISA RATTANACHAN

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

พ.ศ. 2550

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม

การเปิดรับ และทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์
VIEWERS' EXPOSURE AND ATTITUDE TOWARD TELEVISION FOLK DRAMA

ศนิษา รัตนจันทร์
SANISA RATTANACHAN

ACC NO.....T153768
DATE RECEIVED...๕ 9 ต.ค. 2552
CALL NO.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

พ.ศ. 2550

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม

VIEWERS' EXPOSURE AND ATTITUDE TOWARD TELEVISION FOLK DRAMA

SANISA RATTANACHAN

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS

FOR THE DEGREE OF MASTER OF COMMUNICATION ARTS

GRADUATE SCHOOL

SRIPATUM UNIVERSITY

2007

COPYRIGHT OF GRADUATE SCHOOL, SRIPATUM UNIVERSITY

วิทยานิพนธ์เรื่อง

การเปิดรับ และทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทาง
โทรทัศน์

VIEWERS' EXPOSURE AND ATTITUDE TOWARD
TELEVISION FOLK DRAMA

คำสำคัญ

การเปิดรับ และทัศนคติ / ละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

นักศึกษา

นางสาวศนิษา รัตนจันทร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ดร. วรชัญ กรจิต

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กาญจนา มีศิลป์วิกัย

หลักสูตร

นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต

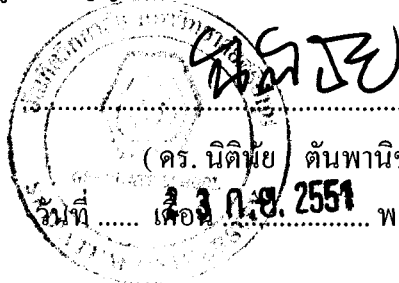
คณะวิชา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม

พ.ศ.

2550

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม อนุมัติให้นำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ดร. นิตยา ตันพานิช)

วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. 2551

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
ศาสตราจารย์ เสาวลักษณ์ อนันตสานต์) ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ เสาวลักษณ์ อนันตสานต์)

.....กรรมการ
(ดร. วรชัญ กรจิต)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กาญจนา มีศิลป์วิกัย)

วิทยานิพนธ์เรื่อง	การเปิดรับ และทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์
คำสำคัญ	การเปิดรับ และทัศนคติ / ละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์
นักศึกษา	นางสาวศนิษา รัตนจันทร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ดร. วรชัญญ์ ครุจิต
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กาญจนา มีศิลป์วิภักย์
หลักสูตร	นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต
คณะวิชา	บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม
พ.ศ.	2550

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.ศึกษาถึงลักษณะการเปิดรับชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ของผู้ชม 2. ศึกษาทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ 3. เปรียบเทียบปัจจัยทางประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อลักษณะการเปิดรับชมและทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม และการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติ ไค-สแควร์ t-test และ F-test รวมทั้งการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ติดตามรับชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์อย่างสม่ำเสมอ (ตลอดทุกตอนหรือแทบทุกตอน) โดยดูเรื่องเดียวตลอดจนจบตอนในแต่ละวัน และตั้งใจที่จะเปิดรับชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์มาก ส่วนเหตุผลที่รับชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์เพื่อความสนุกสนานบันเทิงมากที่สุด

2. กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยอย่างยิ่งต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ที่มีการใช้ทำนองเสนาะและคำกลอนต่างๆ รวมถึงการขับเสภาอย่างไพเราะและเหมาะสม และเห็นด้วยอย่างยิ่งกับเนื้อหาของละครพื้นบ้านที่มีการสอดแทรกข้อคิดหรือคติธรรมที่เป็นการสั่งสอนและปลูกฝังค่านิยมอันดีงามไว้ในเรื่องด้วย

3. ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ด้านเพศ และภูมิลำเนาไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะการเปิดรับชมของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ แต่ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ด้านอายุ ระดับการศึกษา และ รายได้ส่วนตัวต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับลักษณะการเปิดรับชมของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ส่วนปัจจัยทางประชากรศาสตร์ด้านเพศ และภูมิลำเนา ที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ แต่ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ด้านอายุ ระดับการศึกษา และ รายได้ส่วนตัวต่อเดือนที่แตกต่างกันมีผลต่อทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

THESIS TITLE	VIEWERS' EXPOSURE AND ATTITUDE TOWARD TELEVISION FOLK DRAMA
KEY WORDS	EXPOSURE AND ATTITUDE / TELEVISION FOLK DRAMA
STUDENT	MISS SANISA RATTANACHAN
THESIS ADVISOR	DR. WARAT KARUCHIT
THESIS CO ADVISOR	ASSISTANT PROF. KANCHANA MEESILPAWIKKAI
LEVEL OF STUDY	MASTER OF COMMUNICATION ARTS
FACULTY	GRADUATE SCHOOL, SRIPATUM UNIVERSITY
YEAR	2007

ABSTRACT

THIS THESIS REPORT IS PURPOSED TO 1. STUDY VIEWERS' EXPOSURE TOWARD TELEVISION FOLK DRAMA. 2. STUDY VIEWERS' ATTITUDE TOWARD TELEVISION FOLK DRAMA. 3. COMPARISON OF FACTORS THAT AFFECTED TO EXPOSURE AND ATTITUDE OF THE VIEWERS TOWARD TELEVISION FOLK DRAMA.

THIS IS PROPOSAL OF RESEARCHING BY SAMPLING 400 PEOPLE. SELECTION IS DIRECT FOCUSING. TOOL FOR THIS RESEARCHING ARE SURVEILLANCE SHEET AND STATISTICAL ANALYSIS AS PERCENTAGE, AVERAGE, CHI-SQUARE T-TEST, F-TEST INCLUDING DATA ANALYSIS.

AS A RESULT,

1. MOST OF SAMPLE ARE REGULARLY FOLLOW UP TOWARD TELEVISION FOLK DRAMA. (ALMOST EVERY SEEN) AND KEEP WATCHING ON ONLY ONE SERIES PER DAY. AND ATTEND TO SEE TOWARD TELEVISION FOLK DRAMA. THE REASON OF ATTENTION IS FOR RELAXATION.

2. MOST OF SAMPLE ARE HAVING POSITIVE ATTITUDE TOWARD TELEVISION FOLK DRAMA. WHEN FOCUS ON SPECIFIC PERSPECTIVE, FOUND THAT SAMPLES ARE INTERESTED TOWARD TELEVISION FOLK DRAMA WITH NICE POETRY SINGING AND INTERLEAVE WITH GOOD IDEA ABOUT MORAL TEACHING AND CULTURE.

3. THE FACTOR OF SEX AND COUNTRY HAVE NO AFFECTED TO TOWARD TELEVISION FOLK DRAMA. BUT THE POPULATION FACTOR OF AGES, EDUCATION AND INCOME HAS A SIGNIFICANT RELATION TOWARD TELEVISION FOLK DRAMA RATING IN THE STATISTICAL FIELD LEVEL .05.

FOR PEOPLES ATTITUDE TOWARD TELEVISION FOLK DRAMA SEX AND COUNTRY HAS NO AFFECTED. BUT THE FACTOR OF AGES, EDUCATION AND INCOME HAS A SIGNIFICANT RELATION TOWARD TELEVISION FOLK DRAMA RATING IN THE STATISTICAL FIELD LEVEL .05.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี โดยความช่วยเหลือและเอาใจใส่จาก ดร.วรัชญ์ ครุจิต อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้กรุณาให้คำชี้แนะ ข้อคิดเห็น และคำปรึกษาอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่ผู้วิจัย รองศาสตราจารย์ เสาวลักษณ์ อนันตศานต์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กาญจนามิสิลปวิภักย์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้กรุณาให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็น และการตรวจแก้ไขในงานวิจัย รวมถึงคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ตลอดระยะเวลาในหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิตแก่ผู้วิจัย จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงสำหรับคุณพ่อ คุณแม่ผู้ให้กำเนิด ผู้ซึ่งมีพระคุณอย่างยิ่งในการให้โอกาส และให้การสนับสนุนทางการศึกษา รวมถึงเป็นกำลังใจที่ดีเสมอมา รวมทั้งเพื่อน ๆ นิเทศศาสตรมหาบัณฑิตทุก ๆ คน ที่มีส่วนช่วยเหลือ และคอยแนะนำผู้วิจัยด้วยดีมาโดยตลอด

ท้ายที่สุดขอขอบคุณพี่ๆ เพื่อนๆ บริษัท ดีด้า วิดีโอ โปรดักชั่น จำกัด ทุกคนที่คอยช่วยเหลือและเป็นแรงใจทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในวันนี้ได้

ศนิษา รัตนจันทร์

สิงหาคม 2551

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	III
กิตติกรรมประกาศ.....	V
สารบัญ.....	VI
สารบัญตาราง.....	VIII
สารบัญภาพ.....	X
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามในการวิจัย.....	7
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	8
สมมติฐานของการวิจัย.....	8
ขอบเขตของการวิจัย.....	8
กรอบแนวความคิดในการวิจัย.....	9
นิยามศัพท์.....	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	10
2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
แนวคิดเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร.....	11
แนวคิดเรื่องประชากรศาสตร์.....	14
แนวคิดเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้าน.....	16
แนวคิดเกี่ยวกับละคร โทรวทส์นั.....	28
แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ.....	30
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	34

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	36
รูปแบบการวิจัย.....	36
ประชากร.....	36
กลุ่มตัวอย่าง.....	36
ขนาดกลุ่มตัวอย่าง.....	37
การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง.....	37
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	38
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	39
วิธีการสร้างเครื่องมือ.....	40
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	40
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	41
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์.....	41
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ลักษณะการเปิดรับชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์.....	44
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์.....	46
ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นด้านการนำเสนอของละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์.....	51
ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....	54
ตอนที่ 6 การทดสอบสมมติฐาน.....	55
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	68
สรุปผลการวิจัย.....	69
อภิปรายผล.....	72
ข้อเสนอแนะ.....	79
บรรณานุกรม.....	83
ภาคผนวก.....	86
ประวัติผู้วิจัย.....	91

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1 แสดงผลผลิตของละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ของสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7.....	3
2.1 แสดงรายละเอียดเกณฑ์เกี่ยวกับเรื่องอนุภาคในนิทานพื้นบ้านของไทย.....	19
4.1 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ.....	41
4.2 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามช่วงอายุ.....	42
4.3 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา.....	42
4.4 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้ส่วนตัวต่อเดือน.....	43
4.5 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามภูมิลำเนา.....	43
4.6 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการติดตามรับชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์.....	44
4.7 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระยะเวลาแต่ละครั้งที่รับชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์.....	44
4.8 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความสนใจขณะรับชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์.....	45
4.9 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเหตุผลสำคัญที่รับชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์.....	45
4.10 แสดงจำนวนร้อยละและค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์.....	46
4.11 แสดงจำนวนร้อยละและค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นด้านการนำเสนอของละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์.....	51
4.12 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับลักษณะการเปิดรับของผู้ชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์.....	55
4.13 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับลักษณะการเปิดรับของผู้ชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์.....	56
4.14 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับลักษณะการเปิดรับของผู้ชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์.....	57
4.15 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ส่วนตัวต่อเดือนกับลักษณะการเปิดรับของผู้ชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์.....	58

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.16 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างภูมิลำเนากับลักษณะการเปิดรับของผู้ชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์.....	59
4.17 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของเพศที่มีต่อทัศนคติของผู้ชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์.....	60
4.18 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของอายุที่มีต่อทัศนคติของผู้ชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์.....	60
4.19 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อทดสอบความแตกต่างของอายุที่มีต่อทัศนคติของผู้ชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์.....	61
4.20 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อทดสอบความแตกต่างของอายุที่มีต่อทัศนคติของผู้ชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์โดยใช้วิธี Scheffe.....	62
4.21 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการศึกษาที่มีต่อทัศนคติของผู้ชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์.....	63
4.22 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อทดสอบความแตกต่างของระดับการศึกษาที่มีต่อทัศนคติของผู้ชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์.....	63
4.23 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อทดสอบความแตกต่างของระดับการศึกษาที่มีต่อทัศนคติของผู้ชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์โดยใช้วิธี Scheffe.....	64
4.24 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของรายได้ส่วนตัวต่อเดือนที่มีต่อทัศนคติของผู้ชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์.....	65
4.25 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อทดสอบความแตกต่างของรายได้ส่วนตัวต่อเดือนที่มีต่อทัศนคติของผู้ชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์.....	65
4.26 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อทดสอบความแตกต่างของรายได้ส่วนตัวต่อเดือนที่มีต่อทัศนคติของผู้ชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์โดยใช้วิธีScheffe.....	66
4.27 ภูมิลำเนาที่แตกต่างกันมีผลต่อทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์.....	67

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 แสดงกระบวนการเลือกสรร 3 ชั้น.....	12

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสังคมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้คนในสังคมจำเป็นต้องมีการปรับวิถีการดำรงชีวิตเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีสื่อมวลชนเป็นบทบาทสำคัญบทบาทหนึ่งในการปรับวิถีการดำรงชีวิตของคน เพราะสื่อมวลชนมีหน้าที่ในการกระจายข่าวสาร และถ่ายทอดวัฒนธรรมให้แก่ประชาชน บทบาทดังกล่าวของสื่อมวลชนจึงเป็นปัจจัยหลักในการเป็นบ่อหลอมวัฒนธรรมที่แตกต่างให้กลมกลืนกันภายใต้สังคมเดียวกันได้ ซึ่งหากกระทำผ่านสื่อที่ทรงอิทธิพลอย่างสื่อโทรทัศน์แล้ว ก็จะสามารถทำให้เกิดเป็นวัฒนธรรมประชานิยมได้

วัฒนธรรมประชานิยม (Popular Culture) อาจกล่าวได้ว่าเป็นวัฒนธรรมของสังคมสมัยใหม่ที่ถูกสร้างขึ้นมาจากสถาบันสื่อมวลชนสมัยใหม่ อันเป็นวัฒนธรรมที่มนุษย์สร้างขึ้นโดยไม่ยึดติดกับอุดมการณ์ใด ๆ ไร้ขีดจำกัดเรื่องขอบเขตทางสังคม เน้นความบันเทิงเรีงรมย์ ความสนุกสนาน และการหลีกเลี่ยงจากโลกความเป็นจริง (Fiske, 1991, p.2) ทั้งยังเป็นการสอดประสานวัฒนธรรมชั้นสูง กับวัฒนธรรมชั้นกลางให้เข้ากัน ดังนั้น การสื่อสารมวลชน ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมก็ต้องปรับตัวเองให้สอดคล้องกับระบบสังคมด้วยเช่นกัน

สื่อโทรทัศน์ถือเป็นสื่ออีกประเภทหนึ่งที่สามารถทำให้คนจำนวนมาก ได้รับสารพร้อมกันในคราวเดียว เพราะเป็นสื่อที่มีทั้งภาพและเสียง สามารถเข้าถึงคนได้ทุกระดับ เนื่องจากคุณสมบัติที่เพียบพร้อมของสื่อเอง และคำกล่าวของนักวิชาการบางท่านก็สนับสนุนว่า “การสื่อสารมวลชน คือ รูปแบบของการสื่อสารที่ต้องใช้สื่อแบบสมัยใหม่ เช่นหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เท่านั้น” (กาญจนา แก้วเทพ, 2545, หน้า 28) จึงอาจกล่าวได้ว่า สื่อโทรทัศน์เป็นวัฒนธรรมประชานิยมชนิดหนึ่ง ยกตัวอย่างเช่น การที่มีการนำเรื่องราวของชาวบ้านอย่างนิทานพื้นบ้านมาผลิต นำเสนอผ่านเทคนิคทางโทรทัศน์ให้ออกมาในรูปแบบของละคร และละครโทรทัศน์ที่สวนกระแสแห่งการแบ่งแยกทางวัฒนธรรม ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน คือละครพื้นบ้านหรือเรียกกันทั่วไปว่าละครจักร ๆ วงศ์ ๆ

ละครพื้นบ้านมักเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ ที่เนื้อหาและวัตถุประสงค์ของเรื่อง ต้องการนำเสนอตัวละครเอกในการปกครองบ้านเมืองด้วยความสงบสุข ดังนั้นละครพื้นบ้าน

จึงเป็นเพียงการถ่ายทอดเรื่องเล่า เป็นการนำตำนานการเล่าขานปากต่อปาก หรือนิทานพื้นบ้านที่มีการเล่าสืบทอดต่อกันเป็นเรื่องราว ที่มีผู้เขียนแต่งขึ้นตามจินตนาการ ที่ไม่มีอยู่ในความเป็นจริง และมุ่งเน้นเพื่อส่งสอนคติธรรมให้คนในยุคสมัยนั้น ๆ

ส่วนคำจำกัดความของละครพื้นบ้านในความเห็นของผู้ผลิตละคร เช่นคุณรัชชัย สัจจวิบุตร ตำแหน่งฝ่ายควบคุมเทคนิคละครของบริษัท สามเศียร จำกัด(สัมภาษณ์, 20 เมษายน 2550) ให้คำอธิบายว่า ละครที่เป็นเรื่องสมมติขึ้นมา เพื่อเล่าหรือถ่ายทอดผ่านทางโทรทัศน์ให้ผู้ชม โดยเป็นเรื่องเล่าที่มีทั้งคนแต่งขึ้นสามารถอ้างอิงได้ กับเรื่องเล่าที่เป็นเรื่องสมมติขึ้นเองโดยคนเขียนบทละคร โทรทัศน์ แต่วัตถุประสงค์ก็เพื่อให้ความสนุกสนานความบันเทิงที่มีการสอดแทรกเนื้อหาสาระเข้าไปในเรื่องด้วย หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นนิทานปรัมปราที่เล่าสืบกันมาก็ได้

หากจะสืบประวัติละครพื้นบ้านก็จะพบว่าละครพื้นบ้านอยู่คู่กับวงการโทรทัศน์ไทยมาช้านานตั้งแต่เริ่มมีการก่อตั้งสถานีโทรทัศน์แห่งแรกของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2498 และยังคงดำรงอยู่มาจนถึงปัจจุบัน โดยมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบให้ทันสมัยขึ้น ซึ่งเริ่มแรกนั้นในปี พ.ศ. 2498 มีการนำเสนอละครพื้นบ้านในรูปแบบของละครร้อง ละครรำ ผ่านทางรายการโทรทัศน์ของช่อง 4 บางขุนพรหม โดยได้นำเรื่องจากวรรณคดีมาแสดง เช่น ขุนช้างขุนแผน อิเหนา สังข์ทอง ฯลฯ (สุมนมาลย์ นิมเนตทิพันธ์, 2532, หน้า 160-161)

ต่อมาการถ่ายทอดละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ เริ่มจากการที่บริษัทบางกอก บรอดคาสติ้ง ได้รับสัมปทานจากกองทัพบก จึงจัดตั้งสถานีกองทัพบกช่อง 7 ในปี พ.ศ. 2511 ทางช่อง 7 ได้ชักชวนคุณไพรัช สัจจวิบุตร เจ้าของบริษัท กรุงเทพภาพยนตร์มาทำรายการโทรทัศน์ให้แก่สถานีเป็นครั้งแรกและได้เปลี่ยนชื่อบริษัทจาก “กรุงเทพภาพยนตร์” มาเป็น “บริษัท สยามฟิล์ม” จากนั้นจึงเปลี่ยนเป็น “คาราฟิล์ม” และในที่สุดก็เปลี่ยนชื่อเป็น “บริษัทคาราวิดีโอ” โดยได้เช่าเวลาออกอากาศจากสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 เพื่อผลิตรายการละครโทรทัศน์ ซึ่งในช่วงแรกได้ผลิตภาพยนตร์โทรทัศน์ โดยเริ่มจากภาพยนตร์โทรทัศน์แนวพื้นบ้านก่อน ด้วยระบบการถ่ายทำภาพยนตร์ 16 มม. และภาพยนตร์โทรทัศน์เรื่องแรกคือ “ปลาบู่ทอง” (ทีปวิท พงศ์ไพบูลย์, 2534, หน้า 17) จากนั้นในปี พ.ศ. 2525 ก็ได้มีการเปลี่ยนเทคนิคการผลิตที่แต่เดิมใช้ฟิล์มภาพยนตร์มาเป็นการบันทึกเทปโทรทัศน์ (ทีปวิท พงศ์ไพบูลย์, 2534, หน้า 171) และในปี พ.ศ. 2529 ทางบริษัทคาราวิดีโอก็ได้จัดตั้งบริษัทขึ้นใหม่เพื่อทำการผลิตละครพื้นบ้านโดยเฉพาะ โดยใช้ชื่อว่า “บริษัท สามเศียร จำกัด” จึงกล่าวได้ว่าละครพื้นบ้านหรือละครจักร ๆ วงศ์ ๆ เกิดขึ้นนับแต่นั้นมา โดยเรื่องที่ผลิตมีเค้าโครงเรื่องมาจากนิทานพื้นบ้านของไทย วรรณคดี และบทละครนอก ซึ่งเหตุผลของคุณไพรัช สัจจวิบุตร เจ้าของบริษัทที่ทำการผลิตละครพื้นบ้านนั้น คือ เป็นความชื่นชอบโดยส่วนตัวตั้งแต่สมัยเด็ก และต้นทุนในการผลิตละครแนวนี้ค่อนข้างต่ำ จึงเหมาะสำหรับผู้เริ่มต้นที่ยังมีทุนสำรองไม่มากนัก (เสกศักดิ์ วรสิทธิ์, สัมภาษณ์, 25 เมษายน 2550)

พัฒนาการในการผลิตละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ของสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 เมื่อนำมาแจกแจงรายละเอียดแล้ว ได้พบความแตกต่างในหลายลักษณะ เช่น ลักษณะการปรับเปลี่ยนของชื่อบริษัทผู้ผลิต เวลาการออกอากาศ และเรื่องที่มีการผลิตซ้ำ ดังตารางที่ 1.1

ตารางที่ 1.1 แสดงผลผลิตของละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ของสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7

พ.ศ.	ผู้ผลิต	เรื่องที่ออกอากาศ	วัน/เวลาออกอากาศ
2511	ดาราฟิล์ม	- ปลาบู่ทอง (1)	จันทร์-ศุกร์ หลังข่าวภาคค่ำ
2512	ดาราฟิล์ม	- ขอพระกลืน (1) - ลักษณะวงศ์ (1)	จันทร์-ศุกร์ หลังข่าวภาคค่ำ
2513	ดาราฟิล์ม	- พิกุลทอง (1)	จันทร์-ศุกร์ หลังข่าวภาคค่ำ
2514	ดาราฟิล์ม	- นางสิบสอง (1) - มนุษย์ป่า (1)	จันทร์-ศุกร์ หลังข่าวภาคค่ำ
2515	ดาราฟิล์ม	- พระทิมวงศ์ (1) - ขุนแผนผจญภัย (1) - ฟนสามฤดู (1)	จันทร์-ศุกร์ หลังข่าวภาคค่ำ
2516	ดาราฟิล์ม	- ปลาบู่ทอง (2) - อุทัยเทวี (1)	จันทร์-ศุกร์ หลังข่าวภาคค่ำ
2517	ดาราฟิล์ม	- แก้วพิสดาร (1)	จันทร์-ศุกร์ หลังข่าวภาคค่ำ
2518	ดาราฟิล์ม	- โกมินทร์ (1) - พระทิมวงศ์ (2) - นางสิบสอง (2)	จันทร์-ศุกร์ หลังข่าวภาคค่ำ
2519	ดาราฟิล์ม	- แก้วหน้าม้า (1)	จันทร์-ศุกร์ หลังข่าวภาคค่ำ
2520	ดาราฟิล์ม	- ตะเพียนทอง (1) - บัวแก้วบัวทอง (1)	จันทร์-ศุกร์ หลังข่าวภาคค่ำ
2521	ดาราฟิล์ม	- แก้วหน้าม้า (1)	จันทร์-ศุกร์ หลังข่าวภาคค่ำ
2522	ดาราฟิล์ม	- รามเกียรติ์ (1) - หลวิชัยคาวิ (1)	จันทร์-ศุกร์ หลังข่าวภาคค่ำ
2523	ดาราฟิล์ม	- จันทรสุนทรคราส (1) - ฝักบัวกายสิทธิ์ (1) - เจ้าหญิงแดงอ่อน (1)	จันทร์-ศุกร์ หลังข่าวภาคค่ำ

หมายเหตุ (x) หมายถึง จำนวนครั้งที่ละครถูกผลิต

ตารางที่ 1.1 (ต่อ)

พ.ศ.	ผู้ผลิต	เรื่องที่ออกอากาศ	วัน/เวลาออกอากาศ
2524	คาราวีดีโอ	- จ้าวสุริยัน (1)	จันทร์-ศุกร์ หลังข่าวภาคค่ำ
2525	คาราวีดีโอ	- โสนน้อยเรือนงาม (1) - สุวรรณหงส์ (1) - เจ้าหญิงนกระจาบ (1)	จันทร์-ศุกร์ หลังข่าวภาคค่ำ
2526	คาราวีดีโอ	- ลีขอด कुमार (1) - สิงห์ไกรภพ (1) - ไชยเชษฐ์ (1) - ขวานฟ้าหน้าดำ (1)	จันทร์-ศุกร์ หลังข่าวภาคค่ำ
2527	คาราวีดีโอ	- วิหคสวรรค์ (1) - สังข์ทอง (1)	จันทร์-ศุกร์ หลังข่าวภาคค่ำ
2528	คาราวีดีโอ	- จินดาสมุทร (1) - เทพสังวาลย์ (1)	เสาร์ – อาทิตย์ 8.00-9.00 น.
2529	สามเศียร	- ทิพย์เกสร (1) - พระอภัยมณี (1)	เสาร์ – อาทิตย์ 8.00-9.00 น.
2530	สามเศียร	- แก้วหน้าม้า (2)	เสาร์ – อาทิตย์ 8.00-9.00 น.
2531	สามเศียร	- นางสิบสอง (3) - พระทิววงศ์ (3) - พระสุชนมโนहरา (1)	เสาร์ – อาทิตย์ 8.00-9.00 น.
2532	สามเศียร	- อุทัยเทวี (2) - โกมินทร์ (2)	เสาร์ – อาทิตย์ 8.00-9.00 น.
2533	สามเศียร	- กายเพชรกายสุวรรณ (1) - สังข์ศิลป์ชัย (1)	เสาร์ – อาทิตย์ 8.00-9.00 น.
2534	สามเศียร	- ดินน้ำลมไฟ (1) - พระไชยมงคล (1) - มาลัยทอง (1)	เสาร์ – อาทิตย์ 8.00-9.00 น.
2535	สามเศียร	- ยอดพระกลิน (2) - โมงป่า (1)	เสาร์ – อาทิตย์ 8.00-9.00 น.
2536	สามเศียร	- จันทโครพ (1)	เสาร์ – อาทิตย์ 8.00-9.00 น.

หมายเหตุ (x) หมายถึง จำนวนครั้งที่ละครถูกผลิต

ตารางที่ 1.1 (ต่อ)

พ.ศ.	ผู้ผลิต	เรื่องที่ออกอากาศ	วัน/เวลาออกอากาศ
2536	สามเศียร	- โสณน้อยเรื่อนงาม (2) - บัวแก้วบัวทอง (2)	เสาร์ – อาทิตย์ 8.00-9.00 น.
2537	สามเศียร	- มิติมหัศจรรย์ (1) - ปลาบู่ทอง (3)	เสาร์ – อาทิตย์ 8.00-9.00 น.
2538	สามเศียร	- ไกรทอง (1) - เกราะเพชรเจ็ดสี (1) - มโหสถชาดก (1)	เสาร์ – อาทิตย์ 8.00-9.00 น.
2539	สามเศียร	- กัณหาขาลี (1) - มณีนพเก้า (1)	เสาร์ – อาทิตย์ 8.00-9.00 น.
2540	สามเศียร	- สิงห์ไกรภพ (2)	เสาร์ – อาทิตย์ 8.00-9.00 น.
2541	สามเศียร	- ขวานฟ้าหน้าดำ (2) - ดาบเจ็ดสีมณีเจ็ดแสง (1)	เสาร์ – อาทิตย์ 8.00-9.00 น.
2542	สามเศียร	- เทพศิลป์อินทจักร (1) - ลักษณะวงศ์ (2)	เสาร์ – อาทิตย์ 8.00-9.00 น.
2543	สามเศียร	- นางพญาไพร (1) - เพชรรู้งไฟ (1) - หลวิชัยคำวี (2)	เสาร์ – อาทิตย์ 8.00-9.00 น.
2544	สามเศียร	- พระสุทธมนโนห์รา (2) - พระรถเสน (1) - แก้วหน้าม้า (3) - สี่ยอดกุมาร (2)	เสาร์ – อาทิตย์ 8.00-9.00 น.
2545	สามเศียร	- วงษ์สวรรค์ (1) - อุทัยเทวี (3)	เสาร์ – อาทิตย์ 8.00-9.00 น.

หมายเหตุ (x) หมายถึง จำนวนครั้งที่ละครถูกผลิต

ตารางที่ 1.1 (ต่อ)

พ.ศ.	ผู้ผลิต	เรื่องที่ออกอากาศ	วัน/เวลาออกอากาศ
2545	สามเศียร	- พิภพทอง (3)	เสาร์ – อาทิตย์ 8.00-9.00 น.
2546	สามเศียร	- ขอพระกลิ่น (3) - เทพสามฤดู (2) : ผ่นสามฤดูเดิม	เสาร์ – อาทิตย์ 8.00-9.00 น.
2547	สามเศียร	- สิงห์ไกรภพ (3)	เสาร์ – อาทิตย์ 8.00-9.00 น.
2548	สามเศียร	- โกมินทร์ (3) - กุลาแสนสวย (3) : โสนน้อยเรือนงามเดิม	เสาร์ – อาทิตย์ 8.00-9.00 น.
2549	สามเศียร	- เกราะกายสิทธิ์ (2) : เกราะเพชรเจ็ดสีเดิม	เสาร์ – อาทิตย์ 8.00-9.00 น.
2550	สามเศียร	- เกราะกายสิทธิ์ (2) : เกราะเพชรเจ็ดสีเดิม - บัวแก้วจักรกรด (3) : บัวแก้วบัวทองเดิม - พระทิววงศ์ (4)	เสาร์ – อาทิตย์ 8.00-9.00 น.
2551	สามเศียร	- สังข์ทอง (2)	เสาร์ – อาทิตย์ 8.00-9.00 น.

หมายเหตุ (x) หมายถึง จำนวนครั้งที่ละครถูกผลิต

ที่มา : ธวัชชัย สัจจวิบุตร. (2550, 20 เมษายน). *ฝ่ายควบคุมเทคนิคละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ของบริษัท สามเศียร จำกัด*. สัมภาษณ์.

ช่วงเวลาการออกอากาศในช่วงแรกของละครพื้นบ้านจะแพร่ภาพในช่วงเวลาหลังข่าวภาคค่ำ (Prime Time) ทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 ซึ่งสามารถครองใจกลุ่มเป้าหมายได้ทุกเพศทุกวัย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2528 เป็นต้นมา จึงมีการปรับเปลี่ยนเวลาในการออกอากาศไปเป็นทุกเช้าวันเสาร์-อาทิตย์ เวลา 8.00-9.00 น. โดยประมาณ

ในอดีตละครพื้นบ้านจะเน้นการตอบสนองคนท้องถิ่นเพราะเป็นเรื่องราวแบบนิทานพื้นบ้าน แต่ปัจจุบันละครพื้นบ้านตอบสนองคนทุกระดับชั้น เพราะผู้ผลิตมีการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการผลิตต่าง ๆ เช่น มีการสร้างเทคนิคเรื่องฉาก บทสนทนา เครื่องแต่งกายรวมทั้งความเป็นแฟนตาซีให้อยู่ในพื้นฐานชีวิต และขนบธรรมเนียมของผู้ชม ซึ่งโดยส่วนใหญ่คนที่ดูละครพื้นบ้านมักทราบเนื้อหาของเรื่องอยู่บ้าง เพียงแต่ดูเพื่อดูสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น บทพระ-นาง ทศนคติ เป็นต้น ผลที่ตามมาคือ ทั้งผู้ผลิตและผู้รับสาร ไม่ต้องสื่อสารกันใหม่ และจากการปรับเปลี่ยน

กลยุทธ์เพื่อนำเสนอละครพื้นบ้าน แสดงให้เห็นว่าผู้ผลิตได้พยายามนำเสนอเนื้อหาให้สอดคล้องกับธรรมเนียมปฏิบัติตามประเพณีทางสังคม ที่ผู้ชมคุ้นเคยได้มากขึ้น โดยให้ความสำคัญแก่ปัจจัยหลักที่ทำให้ละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ดำรงอยู่ ก็คือผู้ชมนั่นเอง

สิ่งที่อยู่ในละครพื้นบ้านและสามารถดึงดูดผู้ชมได้จะเป็นเรื่องของ เอกลักษณ์ของความเป็นไทย ได้แก่ ภาษา การแต่งกาย ขนบธรรมเนียมประเพณี นอกจากนี้ยังมีการขับเสภาประกอบและบทสนทนาในละคร ตลอดจนการสอดแทรกหลักคำสอน ทำให้เอกลักษณ์ของละครพื้นบ้านแตกต่างไปจากละครโทรทัศน์ทั่วไป คือมีการเสนอสาระความบันเทิงที่สอดคล้องกับความเชื่อของผู้ชม ทั้งยังมีเนื้อหาที่เข้าใจได้ง่าย แม้จะเป็นเรื่องที่เคยผลิตมาแล้วก็ตาม แต่ก็ยังได้รับความนิยมจากประชาชนทั่วไป

ฉะนั้นในการที่จะผลิตละครพื้นบ้านให้ได้รับการยอมรับ ความสำเร็จ และความสนใจควรศึกษาตัวผู้ชมโทรทัศน์ ในเรื่องของการเปิดรับ และทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ ทั้งนี้เพื่อเป็นการเข้าถึงความคิด และความรู้สึกของผู้ชม อีกทั้งยังเป็นการวัดการเปิดรับ และทัศนคติในการวิจัยเชิงวิชาการเพื่อใช้เป็นข้อมูลอ้างอิง ประกอบกับผู้วิจัยทำงานอยู่ในเครือของบริษัท สามเศียร จำกัด ที่ผลิตละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ จึงทำให้สนใจที่จะทำการวิจัยเรื่องนี้ เนื่องจากทางบริษัทยังขาดข้อมูลเชิงวิชาการที่จะใช้สนับสนุนละคร งานวิจัยชิ้นนี้ต้องการแนวทางสะท้อนให้เห็นภาพการเปิดรับ และทัศนคติของผู้ชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ และยังเป็นแนวทางให้ผู้ผลิตละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์นำไปประยุกต์ปรับใช้ในการผลิตละครพื้นบ้าน และพัฒนาเนื้อหาของละครได้ต่อไปในอนาคต

คำถามในการวิจัย

1. ลักษณะการเปิดรับชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ของผู้ชมเป็นอย่างไร
2. ทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์เป็นอย่างไร
3. ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันมีผลต่อลักษณะการเปิดรับชมและทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์หรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงลักษณะการเปิดรับชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ของผู้ชม
2. เพื่อศึกษาทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์
3. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยทางประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อลักษณะการเปิดรับชมและทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

สมมติฐานของการวิจัย

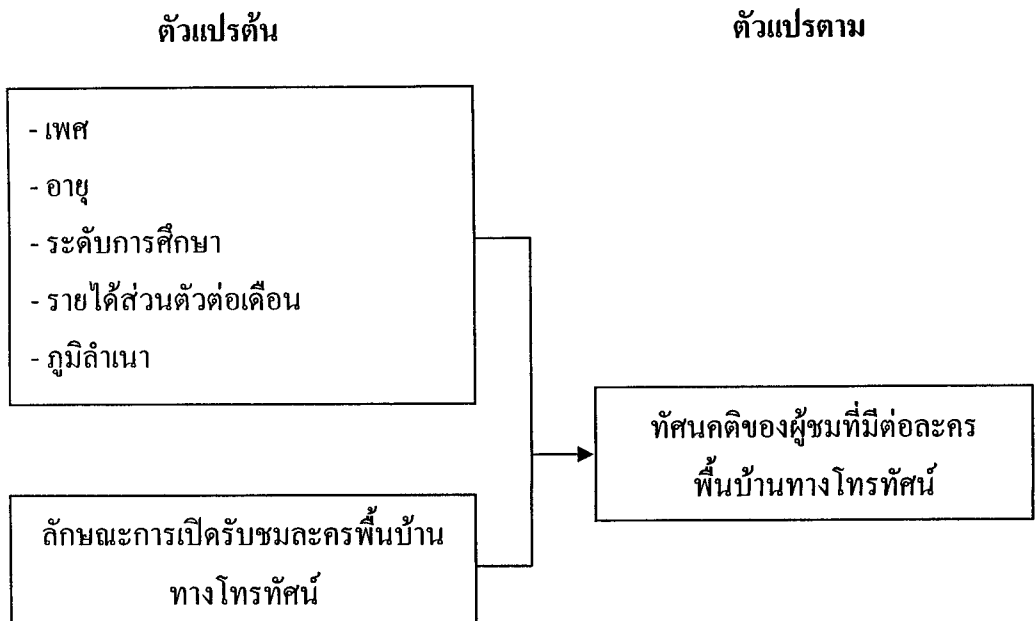
1. ปัจจัยทางประชากรศาสตร์มีความสัมพันธ์กับลักษณะการเปิดรับของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์
2. ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันมีผลต่อทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยจะทำการศึกษาขอบเขตบุคคลดังต่อไปนี้ ประชากร ได้แก่ ประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ซึ่งจะทำการวิจัยกลุ่มตัวอย่าง เฉพาะประชาชนในจังหวัดที่มีการอยู่อาศัยมากที่สุด 2 อันดับแรก คือประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพฯ และจังหวัดนครราชสีมาเท่านั้น เนื่องจากประสพการณ์ของตัวผู้วิจัยที่ได้ทำงานอยู่ในเครือของบริษัท สามเศียร จำกัด พบว่าประชาชนใน 2 จังหวัดนี้เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ ฉะนั้นจึงทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากคนที่ดูละครพื้นบ้านในปัจจุบัน โดยมีจำนวนประชากรที่ต้องการศึกษารวม 400 คน แบ่งเป็นเพศชาย 200 คน เพศหญิง 200 คน ซึ่งจะทำการศึกษาประชาชนจังหวัดละ 200 คน แบ่งเป็นเพศชาย 100 คน เพศหญิง 100 คน ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถาม ชนิดปลายปิดและปลายเปิด โดยผู้วิจัยจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงที่บริษัท สามเศียร จำกัด จัดงานคอนเสิร์ตโชว์ตัวนักแสดงที่เล่นละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ที่ห้างสรรพสินค้าเดอะมอลล์บางกะปิ เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ และห้างสรรพสินค้าเดอะมอลล์นครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เนื่องจากผู้ที่จะมาชมงานคอนเสิร์ตส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ติดตามชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

ขอบเขตข้อมูลผู้วิจัย มุ่งศึกษาเฉพาะละครพื้นบ้านหรือละครจักร ๆ วงศ์ ๆ เท่านั้น โดยจะเน้นไปที่ประเด็นทางด้านลักษณะการเปิดรับ และทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์

นิทานพื้นบ้าน หมายถึง เรื่องที่เล่าสืบต่อกันมาเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ใช้วาจาเป็นสื่อในการถ่ายทอดจึงถือคำพูดเป็นสำคัญ โดยนิทานพื้นบ้านเป็นเรื่องหลายแนว และตัวละครมีหลายลักษณะ แต่ล้วนมีความรู้สึกรักใคร่อย่างมนุษย์ แม้ว่าตัวละครจะไม่ใช่มนุษย์แต่จะคิดและทำอย่างมนุษย์

ละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ หมายถึง ละครโทรทัศน์แบบหนึ่งที่มีเค้าโครงเรื่องมาจากนิทานพื้นบ้าน โดยเป็นละครโทรทัศน์ที่นำเสนอนิทานพื้นบ้าน หรือนิทานจักร ๆ วงศ์ ๆ ที่ผลิตโดยบริษัท สามเศียร จำกัด ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 ทุกวันเสาร์-อาทิตย์ เวลา 8.00-9.00 น.

ผู้ชม หมายถึง ประชาชนที่ชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ โดยจะสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงทั้งเพศชายและเพศหญิงที่ชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ จำนวนทั้งหมด 400 คน แบ่งเป็นเพศชาย 200 คน และเพศหญิง 200 คน ในงานคอนเสิร์ตโชว์ตัวนักแสดงที่เล่นละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ ที่ห้างสรรพสินค้าเดอะมอลล์บางกะปิ เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ และห้างสรรพสินค้าเดอะมอลล์นครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมาเท่านั้น

การเปิดรับ หมายถึง ความบ่อยครั้งในการติดตามรับชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

ทัศนคติ หมายถึง ความคิดเห็น และอารมณ์ความรู้สึกของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

ความเป็นแฟนตาซี หมายถึง การสร้างเรื่องราว เหตุการณ์ ตัวละคร เครื่องแต่งกายและอาวุธที่มีความมหัศจรรย์เหนือธรรมชาติ หรือ โลกที่ไม่มีอยู่จริงให้เกิดขึ้นในละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ โดยเกิดจากจินตนาการของคนเขียนบทละครที่ต้องการเพิ่มอรรถรสให้กับผู้ชม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงลักษณะการเปิดรับชมและทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์
2. ผลที่ได้จากการวิจัย ผู้ผลิตละครโทรทัศน์ประเภทพื้นบ้านสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการผลิตละครพื้นบ้าน เพื่อให้มีคุณภาพ และตรงกับความต้องการ ความชอบของผู้ชม รวมถึงการตอบสนองต่ออรรถรสของผู้ชมละครประเภทนี้ได้ เพื่อให้ละครพื้นบ้านเป็นที่นิยม และได้รับความสนใจต่อไป

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษา “การเปิดรับ และทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์” นี้ ได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานและแนวทาง ในการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร
2. แนวคิดเรื่องประชากรศาสตร์
3. แนวคิดเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้าน
4. แนวคิดเกี่ยวกับละครโทรทัศน์
5. แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ
6. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

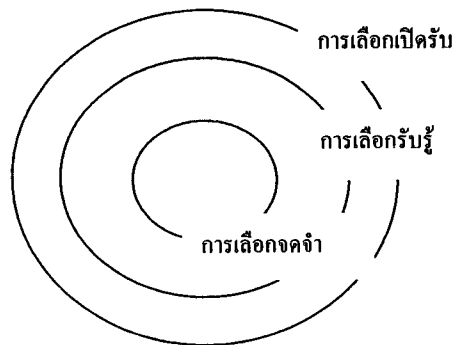
แนวคิดเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร

ข้อมูลข่าวสารเป็นสิ่งจำเป็นยิ่งสำหรับการสื่อสาร มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่ต้องการอาศัยการ แลกเปลี่ยนข่าวสาร ความรู้ และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ข่าวสารจึงเป็นปัจจัยที่ใช้ประกอบการ ตัดสินใจของมนุษย์ ดังนั้นการเปิดรับข่าวสารจึงเป็นพฤติกรรมขั้นพื้นฐานของมนุษย์เช่นกัน

1. การเลือกสรรในการเปิดรับสาร

ปัจจัยในการสื่อสารที่มักจะมีกล่าวถึงบ่อย ๆ ว่าเป็นตัวกำหนดความสำเร็จหรือความ ล้มเหลวของการส่งสาร ไปยังผู้รับสาร นั่นก็คือ กระบวนการเลือกสรร (Selective Processes) ของ ผู้รับสาร ข่าวสารต่าง ๆ แม้ว่าจะได้รับการเตรียมมาอย่างพิถีพิถัน ใช้ผู้ถ่ายทอดที่มีความสามารถและความน่าเชื่อถือสูง หรือใช้สื่อที่มีประสิทธิภาพมากก็ตาม แต่สิ่งเหล่านี้ก็มิได้ ประกันความสำเร็จของการสื่อสารไปยังผู้รับสารตามที่ผู้ส่งสารต้องการได้ร้อยเปอร์เซ็นต์ ทั้งนี้ เพราะผู้รับสารจะมีกระบวนการเลือกรับรู้ข่าวสารที่แตกต่างกันไปตามประสบการณ์ ตามความ ต้องการ ตามความเชื่อ ตามทัศนคติ ตามความรู้สึคนึกคิด ฯลฯ ที่ไม่เหมือนกัน

กระบวนการเลือกสรรเปรียบเสมือนเครื่องกรอง (Filters) ข่าวสารในการรับรู้ของมนุษย์เรา (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2542, หน้า 636-640) ซึ่งประกอบด้วยการกลั่นกรอง 3 ชั้น ดังนี้

ภาพที่ 2.1 แสดงกระบวนการเลือกสรร 3 ชั้น

1.1 การเลือกเปิดรับหรือเลือกสนใจ (Selective Exposure of Selective Attention) หมายถึง แนวโน้มที่ผู้รับสารจะเลือกสนใจหรือเปิดรับข่าวสารจากแหล่งหนึ่งแหล่งใดที่มีอยู่ด้วยกันหลายแหล่ง เช่น การเลือกชมวิทยุโทรทัศน์ช่องใดช่องหนึ่ง เป็นต้น

การเลือกเปิดรับนี้ได้มีการศึกษากันอย่างกว้างขวาง และพบว่า การเลือกเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ อาทิเช่น ทศนคติเดิมของผู้รับสารที่เมื่อได้รับข่าวสารใหม่ที่ไม่ลงรอยหรือสอดคล้องกับความรู้ความเข้าใจหรือทศนคติที่มีอยู่เดิมแล้ว จะเกิดภาวะทางจิตใจที่ไม่สมดุลหรือมีความไม่สบายใจที่เรียกว่า “Cognitive Dissonance” (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2542, หน้า 636-640) ดังนั้นการที่จะลดหรือหลีกเลี่ยงภาวะดังกล่าวได้ก็ต้องแสวงหาข่าวสารหรือเลือกสรรเฉพาะข่าวสารที่ลงรอยกับความคิดเดิมของตน

นอกจากทศนคติเดิมที่เป็นตัวกำหนดในการเลือกเปิดรับข่าวสารแล้ว ยังมีปัจจัยทางด้านสังคม จิตใจ และลักษณะส่วนบุคคลอีกมากมายหลายประการที่ทำให้เราพบว่า คนบางคนเลือกดูข่าวช่อง 5 คนบางคนเลือกดูข่าวช่อง 9 ฯลฯ ปัจจัยเหล่านี้ได้แก่ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม (เช่น ระดับการศึกษา วัย อาชีพ รายได้ ฯลฯ) ความเชื่อ อุดมการณ์ ลัทธินิยม ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม ประสบการณ์ ฯลฯ

1.2 การเลือกรับรู้หรือตีความ (Selective Perception or Selective Interpretation) เป็นการกลั่นกรองขั้นต่อมา เมื่อบุคคลเลือกเปิดรับข่าวสารจากแหล่งหนึ่งแหล่งใดแล้ว ก็เชื่อว่าข่าวสารนั้นจะถูกรับรู้เป็นไปตามเจตนาธรรมณ์ของผู้ส่งสารทั้งหมด ผู้รับสารแต่ละคนอาจจะตีความหมายข่าวสารขึ้นเดียวกันที่ส่งผ่านสื่อมวลชนไม่ตรงกัน เช่น ภาพโป๊ บางคนมองว่าเป็นศิลปะ บางคนมองว่าเป็นอนาจาร เป็นต้น ความหมายของข่าวสารที่ส่งไปถึงจึงมิได้อยู่ที่ตัวอักษร รูปภาพ หรือคำพูดเท่านั้น แต่อยู่ที่ผู้รับสารที่จะเลือกรับรู้หรือเลือกตีความหมายความเข้าใจของตัวเอง หรือตามทศนคติตามประสบการณ์ ตามความเชื่อ ตามความต้องการ ตามความหวัง ตามแรงงูใจ ตามสภาวะร่างกาย หรือสภาวะอารมณ์ขณะนั้นเป็นต้น

1.3 กระบวนการเลือกจดจำ (Selective Retention) เป็นแนวโน้มในการเลือกจดจำข่าวสารเฉพาะส่วนที่ตรงกับความสนใจ ความต้องการ ทัศนคติ ฯลฯ ของตนเอง และมักจะลืมในส่วนที่ตนเองไม่สนใจหรือไม่เห็นด้วยได้ง่ายกว่า ทั้งนี้เพราะแต่ละคนเลือกจดจำเฉพาะส่วนที่ตนเองเห็นว่าน่าสนใจเท่านั้น ส่วนที่เหลือมักจะถูกลืมหรือไม่นำไปถ่ายทอดต่อ ตัวอย่างที่เรามักจะพบในชีวิตประจำวันเสมอ เช่น การที่เราดูภาพยนตร์หรือรายการวิทยุโทรทัศน์ แล้วนำไปบอกต่อกับผู้อื่น เราก็มักจะเลือกจดจำแล้วนำไปเล่าเฉพาะส่วนที่เราสนใจหรือเราต้องการเท่านั้น ดังนั้นการสื่อสารมวลชน เช่น การโฆษณาในเรื่องต่าง ๆ อาจจะไม่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย แม้ว่าผู้รับสารจะได้รับสารนั้นครบถ้วน แต่ผู้รับสารอาจจะไม่สนใจจดจำสิ่งที่เราต้องการให้รู้ให้จดจำก็เป็นได้เสมอ

การเลือกจดจำนั้นเปรียบเสมือนเครื่องกรองชั้นสุดท้ายที่มีผลต่อการส่งสารไปยังผู้รับสาร ในบางครั้งข่าวสารอาจจะถูกปฏิเสธตั้งแต่ขั้นแรกโดยการไม่เลือกอ่าน ฟัง หรือชมสื่อมวลชนบางฉบับหรือบางรายการ ในกรณีที่ผู้รับสารหลีกเลี่ยงไม่ได้ (เช่น การถ่ายทอดวิทยุโทรทัศน์รายการเดียวกันทุกช่องในเวลาพร้อม ๆ กัน) ผู้รับสารก็อาจจะพยายามตีความข่าวสารที่ได้รับตามความเข้าใจหรือความต้องการของตนเอง แต่หากว่าข่าวสารนั้นไม่เปิดโอกาสให้ตีความหมายแตกต่างไปได้ (เพราะความชัดเจนที่เข้าใจตรงกันอยู่แล้ว) ผู้รับสารก็ยังมีโอกาสปฏิเสธข่าวสารนั้นได้อีกเป็นชั้นสุดท้าย กล่าวคือเลือกจดจำเฉพาะบางส่วนที่ตนเองสนใจหรือต้องการเท่านั้น

2. การแสวงหาข่าวสาร

เป็นการศึกษาถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคลต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเลือกบริโภคหรือเลือกแสวงหาข่าวสารจากสื่อมวลชน โดยชี้ให้เห็นว่าปัจเจกบุคคลเป็นผู้เลือกใช้สื่อมวลชนเพื่อสนองความพึงพอใจต่าง ๆ ของตนเอง สำหรับการศึกษาเรื่องการแสวงหาข่าวสารนี้ ได้เน้นในเรื่องของการเลือกเปิดรับข่าวสารว่า ถ้าปัจเจกบุคคลแสวงหาข่าวสารหรือความต้องการสื่อมวลชนที่เป็นความต้องการได้รับข่าวสาร (Information) และความบันเทิง (Entertainment) ความต้องการในการได้รับความบันเทิงก็มาจากการกระตุ้นอารมณ์แห่งความรื่นเริงบันเทิงใจ ซึ่งเป็นความพึงพอใจอย่างหนึ่ง ส่วนข่าวสารจะเป็นการใช้ประโยชน์เพื่อช่วยในการตัดสินใจช่วยเพิ่มพูนความรู้ความคิด และแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยในชีวิตประจำวันข่าวสารบางอย่างอาจจะให้ประโยชน์ทั้งการนำไปใช้และให้ความบันเทิงในขณะเดียวกัน (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2542, หน้า 636-640)

โดยสรุปแล้ว กล่าวได้ว่า การแสวงหาหรือการเลือกเปิดรับข่าวสารนั้นเป็นการสนับสนุนทัศนคติหรือความคิดและความเข้าใจที่มีอยู่เดิม และยังเป็นการแสวงหาเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ในทางอื่น ๆ เช่น เพื่อให้มีความรู้ เพื่อให้เกิดความบันเทิงหรือใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจแก้ปัญหา ซึ่งทัศนคติเป็นผลที่เกิดหลังจากการเปิดรับและได้เรียนรู้มาก่อนที่จะทำให้เกิดทัศนคติขึ้น ดังนั้นการศึกษาวิชาญก็คือเพื่อให้รู้ถึงกระบวนการในการเปิดรับที่จะส่งผลต่อทัศนคตินั้นเอง

แนวคิดเกี่ยวกับประชากรศาสตร์

ปรมา สตะเวทิน (2526 ,หน้า 107-112) กล่าวว่าผู้รับสารที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่ต่างกัน ย่อมมีทัศนคติและพฤติกรรมแตกต่างกัน ซึ่งลักษณะทางประชากรศาสตร์นั้น ได้แก่

เพศ ผู้หญิงกับผู้ชายมีความแตกต่างอย่างมากในเรื่องความคิด ค่านิยม และทัศนคติ ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมและสังคมกำหนดบทบาทและกิจกรรมของแต่ละเพศไว้แตกต่างกัน

อายุ เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คนมีความแตกต่างกันในเรื่องความคิดและพฤติกรรม โดยทั่วไปแล้ว คนที่มีอายุน้อยมักมีความคิดเสรี ยึดถืออุดมการณ์และมองโลกในแง่ดีมากกว่าคนที่อายุมาก สาเหตุที่มีความแตกต่างกันเนื่องจากคนที่ต่างรุ่นต่างวัยมีประสบการณ์ชีวิตแตกต่างกัน จึงทำให้มีทัศนคติ ความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมแตกต่างกัน ลักษณะการใช้สื่อมวลชนก็ต่างกัน คนที่อายุมากมักจะฟังรายการหนัก ไม่ค่อยฟังดนตรีสมัยใหม่

การศึกษา เป็นปัจจัยที่ทำให้คนมีความคิด ค่านิยม ทัศนคติ และพฤติกรรมแตกต่างกัน คนที่การศึกษาสูง จะได้เปรียบอย่างมากในการเป็นผู้รับสารที่ดี เพราะเป็นผู้ที่มีความรู้กว้างขวาง และเข้าใจการสื่อสารได้ดี แต่จะเป็นคนที่ไม่เชื่ออะไรง่ายๆ ถ้าไม่มีหลักฐานหรือเหตุผลเพียงพอ โดยทั่วไปแล้วคนที่มีการศึกษาสูงมักจะใช้สื่อมวลชนมากกว่าคนที่มีการศึกษาต่ำ และมักจะใช้สื่อประเภทสิ่งพิมพ์ ในขณะที่คนที่มีการศึกษาต่ำมักจะใช้สื่อประเภทวิทยุ โทรทัศน์ และภาพยนตร์ หากผู้ที่มีการศึกษาสูงมีเวลาพอก็มักจะใช้ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และภาพยนตร์ แต่หากมีเวลาจำกัด ก็มักจะแสวงหาข่าวสารจากสื่อสิ่งพิมพ์มากกว่าสื่อประเภทอื่น

สถานะทางสังคมและเศรษฐกิจ หมายถึง อาชีพ รายได้ เชื้อชาติ ตลอดจนภูมิหลังของครอบครัว เป็นปัจจัยที่ทำให้คนที่มีวัฒนธรรมต่างกัน มีประสบการณ์ต่างกัน มีทัศนคติ ค่านิยม เป้าหมายและพฤติกรรมแตกต่างกัน ผู้ที่มีรายได้สูงมักจะใช้สื่อมวลชนมาก และมักใช้สื่อมวลชนเพื่อแสวงหาข่าวสารหรือเรื่องราวต่างๆ เช่น อ่านหรือดูหรือฟังเรื่องการเมือง ปัญหาสังคม และเศรษฐกิจ เป็นต้น

พีระ จิระ โสภณ (2540 , หน้า 645) ได้กล่าวถึงตัวแปรสำคัญที่ช่วยให้เข้าใจและสามารถคาดคะเนพฤติกรรมการรับสารของผู้รับสารได้ล่วงหน้า ได้แก่

เพศ งานวิจัยทางนิเทศศาสตร์ชี้ว่า ผู้หญิงมักจะถูกโน้มน้าวใจได้ง่ายกว่าผู้ชายและมักเผยแพร่ความคิดเห็นที่ได้รับการจูงใจนั้นให้ผู้อื่นต่อไปอีกด้วย ผู้หญิงโดยทั่วไปมักจะมีลักษณะชอบความสวยงาม มีความนุ่มนวล และอารมณ์อ่อนไหว

อายุ โดยทั่วไปแล้ว คนหนุ่มสาวมักมีความคิดเสรีนิยม ส่วนคนสูงอายุมักจะมีความคิดอนุรักษนิยมมากกว่าและชักจูงใจได้ยากกว่ากลุ่มคนอายุต่างกัน มีความสนใจเรื่องราวต่างๆ ไม่เหมือนกัน เด็กวัยรุ่นสนใจความสนุกสนาน คนวัยผู้ใหญ่สนใจสร้างฐานะ เป็นต้น

การศึกษา คนที่มีการศึกษาสูง โดยทั่วไปสนใจข่าวสารบ้านเมืองมากกว่าความบันเทิง สถานการณ์ทางสังคมและเศรษฐกิจ ดูจากอาชีพ รายได้ พื้นฐานครอบครัว และสถานะในสังคม เป็นต้น เช่น คนฐานะดี คนโสด คนในเมือง คนชนบท ข้าราชการ พ่อค้า ฯลฯ แต่ละคนมีวิถีชีวิตแตกต่างกัน มองโลกไม่เหมือนกัน ผู้ส่งสารจำเป็นต้องวิเคราะห์และศึกษาธรรมชาติของผู้รับสารแต่ละกลุ่มให้เข้าใจ เพื่อช่วยให้การสื่อสารราบรื่นและสัมฤทธิ์ผล

นอกจากนั้น บุคค เบญจรงค์กิจ (2538, หน้า 70-71) ได้อธิบายเกี่ยวกับตัวแปรด้านรายได้ การศึกษา และอาชีพว่า รายได้เป็นตัวแปรที่สามารถอธิบายพฤติกรรมการสื่อสารของบุคคลได้ดี เช่นเดียวกับกรณีตัวแปรการศึกษา เพราะตัวแปรที่มีบทบาทใกล้เคียงกันและมีความสัมพันธ์ระหว่างกันสูงมาก กล่าวคือ ผู้มีรายได้สูงนั้นมักมีการศึกษาสูง มีตำแหน่งหน้าที่การงานที่ดี จึงมักถูกผลักดันให้มีความจำเป็นที่ต้องเรียนรู้หาข้อมูลข่าวสารต่างๆ ให้ทันต่อเหตุการณ์เสมอ การเปิดรับสื่อจึงจำเป็นสำหรับผู้รับสารกลุ่มนี้มากกว่ากลุ่มอื่นๆ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาถึงปัจจัยทางประชากรศาสตร์ที่สามารถชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างด้านประชากรระหว่างบุคคล ซึ่งมีผลต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคลว่าเป็นอย่างไร นั่นก็คือ คนที่มีคุณสมบัติทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันจะมีพฤติกรรมแตกต่างกัน รวมทั้งแสดงให้เห็นความแตกต่างทางด้านทัศนคติที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางประชากรศาสตร์กับลักษณะการเปิดรับของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์นั่นเอง

แนวคิดเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้าน

นิทานถือเป็นเรื่องเล่าที่มีประวัติอันเก่าแก่ ยาวนาน และยังคงเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดต่อมาจนถึงปัจจุบัน นิทานอาจใช้เล่าเพื่อการสั่งสอน หรือแฝงคติเตือนใจ เช่น นิทานชาดก หรือนิทานสุภาษิต ในบางครั้งนิทานยังอาจถูกใช้เพื่อเป็นกลอุบายในการปกครองของผู้มีอำนาจประเทศในยุคสมัยหนึ่ง แต่จุดมุ่งหมายที่ถือเป็นหัวใจสำคัญของเรื่องเล่าประเภทนิทาน ก็คือ การให้ความบันเทิง และความเพลิดเพลินหย่อนใจแก่ผู้ฟัง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้นิทานเกิดความแพร่หลายในทุกชนชาติ

ในบรรดานิทานต่าง ๆ นั้น นิทานพื้นบ้านถือว่ามีคุณค่าแก่ประเภทหนึ่ง เพราะเป็นเรื่องที่เล่าสืบทอดกันมา โดยหาผู้เล่า ผู้เริ่มสร้างเรื่องราวครั้งแรกไม่ได้ (ธวัช ปุณโณทก, 2533, หน้า 1) และยังเป็นจุดกำเนิดของนิทานในภายหลังอีกหลายต่อหลายร้อยเรื่อง

กานต์สิริ โรจนสุวรรณ (2541, หน้า 2) ได้ให้คำจำกัดความของนิทานพื้นบ้านว่าเป็นเรื่องเล่าสืบทอดกันมา เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ใช้วาจาเป็นสื่อในการถ่ายทอด ดังนั้นจึงถือเอาคำพูดเป็นสำคัญ โดยนิทานพื้นบ้านเป็นเรื่องนานาชาติมีหลายแนว เช่น เป็นการผจญภัย การแข่งขัน เรื่องตลกขบขัน การคดโกง หรือเรื่องแปลกประหลาดผิดปรกติธรรมดา ตัวละครมีหลายลักษณะ แต่ล้วนมีความรู้สึกนึกคิดอย่างมนุษย์ประเภทต่าง ๆ ในโลกเรานี้ แม้ว่าตัวละครจะไม่ใช่มนุษย์แต่ต่างก็คิดและทำอย่างมนุษย์

จากความหมายในขั้นต้นนั้นนำไปสู่ลักษณะสำคัญของนิทานพื้นบ้าน ที่กุหลาบ มัลลิกะมาส (2509, หน้า 99-100) ได้ให้คำอธิบายไว้ 3 ประการ

1. เป็นเรื่องเล่าด้วยถ้อยคำธรรมดา เป็นภาษาร้อยแก้ว ไม่ใช่ร้อยกรอง
2. เล่ากันด้วยปากสืบทอดกันมาเป็นเวลาช้านาน แต่ต่อมาในระยะหลังเมื่อการเขียนเจริญขึ้นก็อาจเขียนขึ้นตามเค้าเดิมที่เคยเล่าด้วยปากเปล่า
3. ไม่ปรากฏว่าผู้แต่งดั้งเดิมเป็นใคร อ่างแต่ว่าเป็นของเก่าฟังมาจากผู้อื่นเล่า ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญยิ่งในอดีตอีกต่อหนึ่ง

โดยทั่วไปแล้ว นิทานพื้นบ้านอาจจำแนกประเภทออกไปได้อีกหลายประเภท เช่น เรื่องเกี่ยวกับตำนานเทพปกรณัม (เทพเจ้าโบราณของกรีก-โรมัน) หรือนิทานอธิบายเหตุ ที่กล่าวถึงที่มาของสิ่งต่าง ๆ ในโลกว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร เป็นต้น

ทอมลินสัน และลิช-บราวน์ (Tomlinson & Lych-Brown, 1996, p.101 อ้างถึงใน อับสร มีศิลป์, 2545, หน้า 11) ได้สรุปถึงองค์ประกอบร่วมที่มีในนิทานพื้นบ้าน ไว้ว่า

1. โครงเรื่องของนิทานพื้นบ้านจะสั้นกว่าวรรณกรรมประเภทอื่น เนื่องจากรายละเอียดที่ตกหล่นจากการบอกเล่าครั้งไม่ถ้วน
2. การกระทำของตัวละครมักจะเป็นเรื่องที่ทำให้ผู้รับสารตื่นเต้น สนใจ
3. ตัวละครในนิทานพื้นบ้านจะมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งทำให้ผู้ฟัง ผู้อ่าน ไม่สับสนว่าใครเป็นคนดีหรือใครเป็นคนร้าย
4. ฉากมักจะไม่ระบุเจาะจงว่าสถานที่นั้น ๆ ตั้งอยู่ที่ใดแน่ชัด
5. แก่นของเรื่องในนิทานพื้นบ้าน โดยทั่วไปจะเป็นเรื่องความดีกับความชั่ว พลังของการก้าวไปข้างหน้า หรือการหาคำอธิบายสังขรณ์บางอย่างในโลก แต่จุดที่สำคัญที่สุดคือเรื่อง มักจะจบลงอย่างมีความสุขตามที่เด็ก ๆ ชอบ

สตีธ ทัมป์สัน (Thompson, 1977, p.415 อ้างถึงใน เสาวลักษณ์ อนันตสานต์, 2548, หน้า 44) ได้สรุปถึงอนุภาค (Motif) คือส่วนประกอบที่เล็กที่สุด (smallest element) ในนิทานที่จะต้องมีความแปลก และมีความสะกดตาสะกดใจ โดยอนุภาคของเรื่องเหล่านั้นจะพบได้เสมอในนิทานที่เล่าต่อๆ กันมา อาจเป็นอนุภาคเกี่ยวกับสัตว์ประหลาด หรือสิ่งมีชีวิตที่มีลักษณะแปลกพิสดาร ไปจากปรกติ เช่น ยักษ์ พญานาค หรือสัตว์พูดได้ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีโลกมหัศจรรย์ ดินแดนที่เต็มไปด้วยมนตร์ขลัง มีของวิเศษ หรือปรากฏการณ์แปลกๆ น่าพิศวงอยู่ด้วย

อนุภาคที่ได้กล่าวไปในข้างต้นจะถูกนำเอามาใช้อย่างไม่เป็นสากล ในการจัดจำแนกคุณสมบัติของตัวละครต่างๆ ที่ดำเนินเรื่องในนิทานพื้นบ้านว่าตัวละครใด มีคุณสมบัติอย่างไร เพื่อให้ง่ายต่อความเข้าใจ ดังตารางที่ 2.1 แสดงรายละเอียดเกณฑ์เกี่ยวกับเรื่องอนุภาคในนิทานพื้นบ้านของไทย

วิเชียร เกษประทุม (2542, หน้า 13-14) ได้พยายามสรุปถึงองค์ประกอบที่เล็กที่สุดของนิทานพื้นบ้าน หรืออนุภาค (Motif) ที่พบได้เสมอในนิทานพื้นบ้าน ซึ่งเป็นสิ่งที่เด่นหรือแปลกสะดุดตา และไม่ใช่เรื่องธรรมดาสามัญ ในที่สุดแล้วก็พบว่า อนุภาคนั้น ๆ สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. ตัวละคร ได้แก่ ตัวละครที่มีลักษณะแปลกหรือพิเศษในด้านใดด้านหนึ่ง เช่น ฐานะ รูปร่าง นิสัย ตัวละครที่จัดเป็นอนุภาคจึงอาจเป็นเทวดา สัตว์ประหลาด แม่มด ยักษ์ นางฟ้า แม่เลี้ยง ใจร้าย ลูกคนสุดท้าย แมวพูดได้ เด็กอยู่ในหอยสังข์ ฯลฯ

2. วัตถุหรือสิ่งของ ซึ่งมีลักษณะเด่นหรือแปลก เช่น ตะเกียงวิเศษ คาบวิเศษ พรหมวิเศษ บ้านทำด้วยขนม ต้นโพธิ์ทอง รวมทั้งประเพณีหรือความเชื่อแปลก ๆ เช่น การเลือกคู่ด้วยการเสี่ยง พวงมาลัย การฆ่าลูกบวงสรวงเทพเจ้า ฯลฯ

3. เหตุการณ์หรือพฤติกรรม ซึ่งมีลักษณะเด่นหรือพิเศษ เช่น การแปลงร่าง การสาป น้ำท่วมโลก นกประหลาดจับคนกินทั้งเมือง ฯลฯ

นิทานต่าง ๆ ที่ได้กล่าวไปในข้างต้น ต่อมาได้กลายเป็นปัจจัยอันสำคัญที่กรีของไทยได้นำเอามาคิดแปลงแต่งเป็นวรรณคดีเรื่องต่าง ๆ ขึ้น และในส่วนของนิทานที่ผู้แต่งใช้โครงเรื่องของนิทานพื้นบ้านมาผูกเรื่องผสมผสานกับจินตนาการของผู้แต่งเอง ได้มีการเรียกกันอย่างแพร่หลายในชื่อ นิทานจักร ๆ วงศ์ ๆ

หากดูจากเกณฑ์เกี่ยวกับเรื่องอนุภาคในนิทานพื้นบ้านของ วิเชียร เกษประทุม แล้วจะพบว่า ในนิทานพื้นบ้านของไทยนั้น ก็สามารถจำแนกเกณฑ์ของเรื่องออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ตัวละคร (กิงแก้ว อัถดถากร, 2519; ธวัช ปุณ โณทก, 2533; นิยะดา เหล่าสุนทร, 2538; เสาวลักษณ์ อนันตสานต์, 2515)

2. อุปกรณ์ของตัวละคร (เสาวลักษณ์ อนันตสานต์, 2515, หน้า 177)

3. โครงเรื่อง ซึ่งประกอบไปด้วยเหตุการณ์ และพฤติกรรมในเรื่อง (ศิริพร จูตะฐาน ฦ ถกลาง, 2537, หน้า 159-161)

รายละเอียดของเรื่องสรุปเป็นตารางที่ 1.2 ดังนี้

ตารางที่ 2.1 แสดงรายละเอียดเกณฑ์เกี่ยวกับเรื่องอนุภาคในนิทานพื้นบ้านของไทย

เกณฑ์ของเรื่อง	สิ่งที่ดำเนินเรื่อง	หน้าที่หลัก/ การนำเสนอเรื่องราว	คุณสมบัติ
1. ตัวละคร	<p>1. พระเอก</p> <p>2. นางเอก</p>	<p>- เป็นตัวนำและตัวดำเนินเรื่องสำคัญ</p> <p>- เป็นตัวละครที่มักจะถูกกำหนดให้อยู่ในฐานะผู้ตาม หรือผู้สนับสนุน พระเอก อาจมีเพียงคนเดียว หรือหลายคนก็ได้</p>	<p>- เป็นผู้ที่มีบุญญาธิการ และอาจมีชาติกำเนิดต่างจากมนุษย์ทั่วไป หรือเกิดมาพร้อมกับมีของวิเศษ</p> <p>- ถือกำเนิดในตระกูลกษัตริย์</p> <p>- มีวิชาศิลปะป้องกันตัว ร่ำเรียนพระเวท มีความสามารถในการรบพุ่ง หรือมีของวิเศษ อาวุธพิเศษ หรือพาหนะวิเศษที่ได้มาจากบุญญาบารมี</p> <p>- มีคุณธรรม เพียบพร้อมไปด้วยเมตตาธรรม เห็นใจผู้ยากไร้</p> <p>- รูปร่าง แต่บางครั้งอาจซ่อนอยู่ในภาพอื่น ๆ</p> <p>- รูปโฉมงดงาม</p> <p>- ถือกำเนิดในตระกูลกษัตริย์ หรือเป็นผู้ที่มีบุญญาธิการ แต่บางครั้งอาจเป็นเพียงสามัญชน</p> <p>- มีคุณงามความดี ซื่อสัตย์ และรักดีต่อสามี</p>

เกณฑ์ของเรื่อง	สิ่งที่ดำเนินเรื่อง	หน้าที่หลัก/ การนำเสนอเรื่องราว	คุณสมบัติ
	<p>3. บิดา มารดา ญาติพี่น้องของ พระเอก และ นางเอก</p> <p>4. ตัวละครที่เป็น บริวาร แยกเป็น 2 ประเภท คือ</p> <p>-ฝ่ายดี (Protagonist)</p> <p>-ฝ่ายร้าย (Antagonist)</p> <p>5. ตัวละครที่เป็น อมนุษย์(ไม่ใช่ มนุษย์) แยกเป็น 2 ประเภท คือ</p> <p>-ฝ่ายดี (Protagonist)</p>	<p>- มีบทบาทสำคัญในการผลักดันให้ เกิดการดำเนินเรื่อง เช่น การที่บิดา มารดาให้พระเอกไปเรียนวิชา ทำให้พระเอกต้องออกจาก บ้านเมือง และพบเจอเหตุการณ์ ต่างๆ หรือการที่บิดา มารดา ญาติ พี่น้องของพระเอกหรือนางเอก เชื่อคำขู้งจากคนอื่น ส่งผลให้ จับไล่พระเอกหรือนางเอกออกจาก เมืองจนไปพบอุปสรรค หรือ เหตุการณ์ต่างๆ เป็นต้น</p> <p>- จะคอยช่วยเหลือ แนะนำ ติดตาม รับใช้ใกล้ชิดตัวเอก</p> <p>- มักสร้างอุปสรรค ความเคียดแค้น ให้ตัวเอกต้องเผชิญกับความยาก ลำบากยิ่งขึ้น</p> <p>-เป็นฝ่ายสนับสนุนตัวเอก ที่มักทำ ให้ตัวเอกโดยเฉพาะพระเอกได้ แสดงอภินิหาร สร้างบุญบารมี เช่น เป็นอมนุษย์ที่ เป็นผู้ช่วยเหลือ อาจทำให้พระเอกได้รับของวิเศษ เป็นต้น</p>	<p>- ถือกำเนิดในตระกูลกษัตริย์</p> <p>- มีอำนาจและยศถาบรรดาศักดิ์ เหนือพระเอก</p> <p>- มักเป็นกษัตริย์ผู้ปกครองบ้านเมือง</p> <p>- มีความซื่อสัตย์จงรักภักดี</p> <p>- จะคอยอิจฉาริษยา ไม่ซื่อสัตย์ เห็นแก่สินจ้างรางวัล</p> <p>- มักมีรูปร่างหน้าตาที่แปลก ประหลาด</p> <p>- มีอำนาจอิทธิฤทธิ์ต่างๆ ในตัวเอง</p>

เกณฑ์ของเรื่อง	สิ่งที่ดำเนินเรื่อง	หน้าที่หลัก/ การนำเสนอเรื่องราว	คุณสมบัติ
	<p>- ฝ่ายร้าย (Antagonist)</p> <p>- ยักษ์แยกเป็น 2 ประเภท คือ</p> <p>- ฝ่ายดี (Protagonist)</p> <p>- ฝ่ายร้าย (Antagonist)</p> <p>- ม้า</p> <p>- นก แบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ</p> <p>- นกขนาดใหญ่ เช่น ครุฑ แร้ง หงส์ นกอินทรี ฯลฯ</p>	<p>- เป็นฝ่ายตรงข้ามตัวเอกที่ทำให้พระเอกต้องสำแดงอิทธิฤทธิ์ในการปราบปราม เป็นต้น</p> <p>- เป็นยักษ์ที่มีจิตใจดี มีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือ หรือเป็นที่พึ่งพิงในยามลำบากแก่ตัวเอก บางครั้งธิดายักษ์ ก็มีบทบาทในการเป็นชายองค์หนึ่งของพระเอก หรือในบางเรื่องก็เป็นนางเอกด้วย</p> <p>- มักเป็นฝ่ายตรงข้ามที่เป็นปรปักษ์ สร้างความเดือดร้อน และนำการพลัดพรากมาสู่ตัวเอก</p> <p>- พาหนะในการเดินทางของตัวเอก มีความสามารถในการเหาะเหินเดินอากาศ ช่วยตัวเอกสู้รบกับฝ่ายตรงข้าม ในบางเรื่องที่มีม้าพูดภาษาคนได้ ก็จะมีบทบาทเป็นเหมือนพี่เลี้ยง คอยแนะนำ เตือนสติตัวเอกอีกด้วย</p> <p>- เป็นทั้งศัตรูที่สร้างความเดือดร้อนให้ตัวเอก หรือเป็นพาหนะ หรือผู้ช่วยของตัวเอกก็ได้</p>	<p>- มักมีรูปร่างหน้าตาที่แปลกประหลาด</p> <p>- มีอำนาจอิทธิฤทธิ์ต่างๆ ในตัวเอง</p> <p>- มีรูปร่างหน้าตาทำนองเดียวกับมนุษย์ เพียงแต่น่าเกลียด น่ากลัว และตัวใหญ่กว่า มีอิทธิฤทธิ์ในการปลอมแปลง มีเวทมนตร์คาถา ซึ่งยักษ์ที่เป็นฝ่ายดีมักแปลงกายเป็นมนุษย์ตลอด</p> <p>- มีรูปร่างหน้าตาทำนองเดียวกับมนุษย์ เพียงแต่น่าเกลียด น่ากลัว และตัวใหญ่กว่า มีอิทธิฤทธิ์ในการปลอมแปลง มีเวทมนตร์คาถา</p> <p>- เป็นสัตว์เกิดจากอำนาจของผู้วิเศษ หรือของวิเศษ</p> <p>- มีอิทธิฤทธิ์ต่างๆ ในตัวเอง</p>

เกณฑ์ของเรื่อง	สิ่งที่ดำเนินเรื่อง	หน้าที่หลัก/ การนำเสนอเรื่องราว	คุณสมบัติ
<p>2. อุปกรณ์ ของตัว ละคร</p>	<ul style="list-style-type: none"> - นกขนาดเล็ก เช่น นกขุนทอง นกสาธิตา นกแก้ว - พญานาค - วิทยากร <p>มีหลากหลายรูปแบบ อย่างเช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - เกือกแก้วของพระสังข์ - เกือกทองของพระกระเฑศ - พระขรรค์ของพระเอก - ไม้เท้าตันซี้ตายซี้เป็นของพระกระเฑศและพระอภัยพิตร - ครของพระเอก - แหวนพระรถ - สังข์ของพระสังข์ศิลป์ไชย - สังวาลของพระโคบุตร 	<ul style="list-style-type: none"> - มีบทบาทเป็นผู้ติดตาม ช่วยเหลือและเป็นผู้ส่งข่าวสารให้ตัวเอง - บทบาทเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือหรือที่พึ่งพิงแก่ตัวเองในยามลำบาก - เป็นตัวละครไม่ดี(ฝ่ายร้าย) คอยแย่งชิงตัวนางเอก หรือทำให้พระเอก นางเอกได้รับความเดือดร้อน - เป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในการต่อสู้กับศัตรู ได้แก่ อาวุธวิเศษ หรือของวิเศษต่าง ๆ ซึ่งในเวลาที่ไม่ได้ทำการต่อสู้ ก็สามารถใช้อำนวยความสะดวก หรือเป็นเครื่องส่งเสริมกำลัง อำนาจ และบุญบารมีของตัวละครได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - มีอิทธิฤทธิ์ต่างๆในตัวเอง - เป็นสัตว์ในจินตนาการตีความว่าเป็นงูมีหงอนซึ่งจะมีอำนาจและอิทธิฤทธิ์ต่างๆ - มีความคงกระพันชาตรี เป็นอมตะฆ่าไม่ตาย(ยกเว้นเทวี 4 ตาที่ฆ่าได้) เป็นพวกอรบรู้ไสยเวท - จะแสดงอำนาจและอิทธิฤทธิ์เมื่อตัวเองใช้

เกณฑ์ของเรื่อง	สิ่งที่ดำเนินเรื่อง	หน้าที่หลัก/ การนำเสนอเรื่องราว	คุณสมบัติ
3. โครงเรื่อง	- ประกอบไปด้วยเหตุการณ์และพฤติกรรมในเรื่อง	<p>- สามารถจำแนกได้ 3 ประเภท คือ</p> <p>- <i>ประเภทที่ 1</i> ประกอบด้วยเรื่อง 3 ตอนใหญ่ ๆ คือ เรื่องชีวิตพระเอกตอนแรกเกิด ชีวิตในวัยเด็กและชีวิตแต่งงาน เรื่องมักจะเริ่มด้วยการกล่าวถึงกษัตริย์ผู้มีมเหสีหลายคน มเหสีเหล่านี้ต่างตั้งครรภ์ในกำหนดเวลาใกล้ ๆ กัน แล้วมเหสีรองพยายามกำจัดมเหสีเอกและโอรส ซึ่งจะเป็นพระเอกของเรื่อง เช่น เรื่องสังข์ทอง และเมื่อพระเอกถูกเนรเทศจากบ้านเมืองไปแล้วก็จะเป็นเรื่องของพระเอกในวัยเด็ก ซึ่งมักจะมีฤๅษี หรือสัตว์ในเทพนิยายมาชุบเลี้ยงดูแล เช่น พระสังข์อยู่ในความดูแลของพญานาค ในตอนท้ายเรื่องจะเกี่ยวกับการที่พระเอกออกผจญภัยตามหาบิดามารดา ในระหว่างทางมักจะฆ่ายักษ์และได้ลูกสาวยักษ์ เรื่องแบบนี้จะลงเอยด้วยการที่พระเอกได้พบบิดามารดา และมเหสีรองผู้ก่อเรื่องจะถูกลงโทษในตอนสุดท้าย</p>	- ได้พรรณาสในเรื่องความหึงหวงและอิทธิพลระหว่างเมียน้อยกับเมียหลวง

เกณฑ์ของเรื่อง	สิ่งที่ดำเนินเรื่อง	หน้าที่หลัก/ การนำเสนอเรื่องราว	คุณสมบัติ
		<p>- ประเภทที่ 2 จะเน้นช่วงชีวิตแต่งงานของพระเอก เรื่องจะเริ่มด้วยชีวิตในวัยหนุ่มของพระเอก ผู้กำลังเสาะแสวงหาชายา และอาจได้ชายาโดยถูกต้องตามทำนองคลองธรรม เช่น เรื่อง โมงป่า หรือ เรื่องการะเกดที่ได้ธิดาของพระราชินีเป็นรางวัลจากการยกศร หรือพระเอกอาจได้ชายาโดยการลักลอบเข้าไปสมัครสังวาสกับธิดากษัตริย์ ถ้าเป็นประการหลังก็มักเกิดการต่อสู้ระหว่างพระเอกกับพ่อตา และบางเรื่องพ่อตาจะฆ่าพระเอก แล้วมีฤษีมาชุบชีวิตของพระเอก ในภายหลังพระเอกมักจะพลัดพรากจากชายาคนแรกนี้ ในระหว่างที่ตามหาชายาคนแรกก็มักจะหลงเข้าไปในบ้านเมืองอื่น พระเอกจะดำเนินพฤติกรรมซ้ำเดิมคือ ลักลอบเข้าหาธิดาพระราชินี พระเอกในโครงเรื่องแบบนี้ จึงมักมีชายาหลายคนก่อนที่เรื่องจะจบลง</p>	<p>- ได้พรรณานในเรื่องที่พระเอกได้ชายา</p>

เกณฑ์ของเรื่อง	สิ่งที่ดำเนินเรื่อง	หน้าที่หลัก/ การนำเสนอเรื่องราว	คุณสมบัติ
		-ประเภทที่ 3 เน้นชีวิตแต่งงานของพระเอก โดยที่พระเอกมักมีชายาอยู่แล้ว เรื่องจะเริ่มต้นที่พระเอกชายาเสด็จออกประพาสป่า และจะต้องมีสาเหตุให้พระเอกพลัดพรากกับชายาอันจะนำไปสู่การได้ชายาคคนที่สองอย่างในเรื่อง พิมสุวรรณค์ หรือในกรณีที่พระเอกมีชายาอยู่แล้วเจ็ดคน ก็จะไ้ชายาคคนที่แปด อย่างในเรื่อง ไชยเชษฐ วิจารณ์ ได้ชายาก็มักเป็นการลอบเข้าไปสมัครสังวาสกับธิดาพระราชา โครงเรื่องแบบที่ 3 นี้ มักจะจบลงด้วยการอิจฉาภิษาระหว่างชายาเอกกับชายารองของพระเอก	- ได้อรรถรสในเรื่องที่พระเอกได้ชายาอีกคนหนึ่ง

สรุปได้ว่า เนื้อเรื่องของนิทานพื้นบ้านของไทยมักจะหนีไม่พ้นการอิจฉาภิษาระหว่างเมียหลวง เมียน้อย การพลัดพรากระหว่างพระเอกกับนางเอก และการต่อสู้ระหว่างพระเอกกับพ่อตา นอกจากนี้ในช่วงที่พระเอกต้องพลัดบ้านพลัดเมือง ก็มักต้องผจญภัยหรือเผชิญกับอุปสรรคนานาประการ แต่ด้วยคุณสมบัติที่กล้าหาญ เสียสละ เป็นคนดี รวมทั้งเป็นผู้มีบุญญาธิการก็มักจะทำให้พระเอกแคล้วคลาดปลอดภัย และพบความสุขในตอนท้ายของเรื่องเสมอ

เรื่องราวในแนวพื้นบ้านนี้มักมีโครงเรื่อง ไม่นีไปจาก 3 รูปแบบ ที่กล่าวในข้างต้นนี้ แต่สิ่งที่สร้างเสน่ห์ให้แก่นิทานพื้นบ้านแต่ละเรื่องนั้นก็คือ รสที่เกิดจากการสร้างสรรค์ครั้งใหม่ ๆ ของผู้แต่งบทแต่ละคนในการนำเสนอเรื่องราวให้เป็นสำนวน รูปแบบเฉพาะตัวของผู้แต่ง และดึงดูดใจผู้ฟัง ผู้อ่านให้ชื่นชอบเรื่องราวของตนเอง อีกทั้งในนิทานพื้นบ้านนี้ยังเปิดโอกาสให้ผู้แต่งได้ใช้จินตนาการสร้างสรรค์ เจิงแฟนตาซี เกี่ยวกับเรื่องเหนือธรรมชาติ หรือเรื่องที่เป็นไปไม่ได้เข้ามาใส่ไว้ในเรื่องด้วย

ลักษณะการถ่ายทอดนิทานพื้นบ้านของไทย

สามารถแบ่งออกได้เป็น 5 ลักษณะ ดังนี้ (กรมวิชาการ, 2525; ธวัช ปุณโณทก, 2533; วรรณิ วิบูลย์สวัสดิ์ แอนเดอร์สัน, 2531; ศิราพร รัฐะฐาน ณ ถลาง, 2537; สุรพล วิรุฬห์รักษ์, 2536)

1. การถ่ายทอดแบบมุขปาฐะ

ในตอนเริ่มแรกนั้นเรื่องราวในแนวพื้นบ้านนั้นถูกถ่ายทอดในรูปแบบนิทานที่เล่ากันปากต่อปาก หรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า มุขปาฐะ โดยมีจะเป็นการถ่ายทอดโดยผู้เฒ่าผู้แก่ เช่น ปู่ย่าตายาย เล่าให้ลูกหลานฟัง

2. การถ่ายทอดแบบลายลักษณ์อักษร

เมื่อเกิดการเรียนรู้หนังสือ ผู้ที่รู้หนังสือมักจะทำการคัดลอกเรื่องนิทานชาดก นิทานพื้นบ้าน เก็บรวบรวมไว้ตามบ้าน ตามวัด เพื่อให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้ต่อไป ต่อมาเมื่อประเทศไทยเริ่มได้รับอิทธิพลทางเทคโนโลยีการพิมพ์จากตะวันตก ส่งผลให้เรื่องราวในแนวพื้นบ้านได้รับการเผยแพร่ในรูปแบบของหนังสือ โดยโรงพิมพ์วัดเกาะได้จัดพิมพ์นิทานพื้นบ้านเป็นเล่มเล็ก ๆ ซึ่งเรียกกันว่านิทานเล่มละบาทหรือนิทานวัดเกาะ เช่น เรื่องจันทโครพ (มีเค้าโครงมาจากชาดก) และเรื่องโกมินทร์ (ดัดแปลงมาจากนิยายจีนเรื่องโกมินเปา) ซึ่งยังคงแนวทางในแนวพื้นบ้านอยู่และเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้ พวกเขาก็ก็นิยมเอาไปใช้ในการแสดงด้วย

3. การถ่ายทอดแบบศิลปกรรม

นิทานที่ได้ถูกถ่ายทอดเป็นจิตรกรรมฝาผนัง และประติมากรรมอันงดงามที่ยังปรากฏให้เห็นหลายต่อหลายแห่ง ในภาคเหนือที่วัดพระสิงห์ จังหวัดเชียงใหม่ มีการวาดภาพจิตรกรรมฝาผนังเรื่องสังข์ทอง และสุวรรณหงส์ ทางภาคอีสานมีหลายวัดที่วาดภาพนิทานวรรณคดีเช่น วัดสระบัวแก้ว บ้านวังคูม จังหวัดขอนแก่น วาดเรื่องสังข์ศิลป์ชัย และพระรามชาดก วัดโพธิ์คำ บ้านน้ำก้า อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม วาดเรื่องสุริวงส์ วัดทุ่งศรีเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี วาดเรื่องท้าวปาจิตต์-นางอรพิม ตัวละครหลายตัวในนิทาน นิยาย ตำนาน ก็ไปปรากฏในฐานะเป็นประติมากรรมตามวัด เช่น พญานาคบนหน้าบัน ในลายรูปปั้นตามราวบันได คันทวย ตัวละครในป่าหิมพานต์ เช่น หงส์ คชสีห์ กิรรา-กิรี และยักษ์ก็ปรากฏในประติมากรรมทั้งที่เป็นลายสลักไม้ เป็นปูนปั้นสัมฤทธิ์

4. การถ่ายทอดแบบประเพณี

นิทานพื้นบ้านได้ถูกนำไปใช้เพื่อเป็นสิ่งสร้างความบันเทิงใจ และเป็นประเพณีของชาวไทยในภูมิภาคต่าง ๆ อันได้แก่ ประเพณีการอ่านหนังสือในที่ประชุม เช่น วัดหรือบ้านเรือนที่จัดงานบุญ งานกุศล เช่น การสวดไอ้เอ้วหาราย การขับเสภา (ภาคกลาง) เล่าคำว (คือการขับลำวรรณกรรมพื้นบ้านภาคเหนือ) อ่านหนังสือในบุนจันเรือนดี (ภาคอีสาน) การสวดหนังสือ และการสวดค่าน (ภาคใต้)

5. การถ่ายทอดแบบการแสดงละคร

ในยุคที่ศิลปะการละครกำลังเฟื่องฟู เรื่องราวในแนวพื้นบ้านก็ถูกนำมาถ่ายทอดในรูปแบบละครด้วยเช่นกัน และก็ถือเป็นต้นแบบของละครหลาย ๆ ประเภทในภายหลัง เช่น ละครชาตรี(ที่เกิดก่อนละครนอก) ก็ได้นำเรื่องราวในแนวพื้นบ้านมาแสดงซึ่ง เรื่องที่นิยมเอามาแสดงก็คือ เรื่อง พระรถเสน พระสุธนมโนห์รา สังข์ทอง และไชยเชษฐ แต่ที่เป็นที่นิยมมากที่สุดก็คงเป็นเรื่อง พระสุธนมโนห์รา

ช่วงเวลาที่กรุงศรีอยุธยาเฟื่องฟู เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของประเทศ คนจากหลายภูมิภาค หลายเชื้อชาติก็ได้มีโอกาสมาสังสรรค์ติดต่อค้าขายแลกเปลี่ยนกันทางความรู้ ความคิด รวมทั้งความงดงามทางศิลปวัฒนธรรม และละครชาตรีก็ได้เผยแพร่เข้าสู่เมืองหลวงในช่วงเวลานี้นั่นเอง

โครงเรื่องของละครพื้นบ้านปัจจุบันก็ยังคงมีการดำรงตามแบบนิทานพื้นบ้านในอดีต แม้จะมีการถ่ายทอดในรูปแบบศิลปะการละครแล้วก็ตาม เหมือนเช่นคำกล่าวของศิริพร จูตะฐาน ณ ถลาง (2537, หน้า 48) ที่ว่า “สังคมไทยนิยมนำนิทานชาวบ้านมาทำเป็นบทละคร” หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ชาวบ้านไทยนิยมดูเรื่องที่เป็นที่รู้จักดี อยู่แล้วนั่นเองและ ศิริพร จูตะฐาน ณ ถลาง (2537 , หน้า 51-54) พบว่าลักษณะของการเปลี่ยนแปลงรูปแบบนิทานสมัยใหม่ที่ปรากฏมีอยู่ 3 ประเภท

1. การนำเอานิทานพื้นบ้านของไทยมานำเสนอในรูปแบบใหม่ เช่น การนำนิทานไทยไม่ว่าจะเป็นสังข์ทอง ปลาบู่ทอง คาวี มณีพิชัย มาทำเป็นหนังสืออ่านมีภาพประกอบ หรือทำเป็นเทปนิทานไทยให้เด็กฟัง ตลอดจนการนำนิทานไทยมาทำเป็นละครโทรทัศน์
2. การใช้รูปแบบการนำเสนอที่เป็นนิทานแบบเดิมมาปรับเปลี่ยนเนื้อหาไปตามสังคมสมัยใหม่ เช่น เรื่องเจ้าจันทน์ผมหอม ที่ใช้รูปแบบนิทานแต่ปรับเนื้อหาให้สะท้อนปัญหาสังคมที่มีการขายลูกสาว เพื่อให้ได้เงินมาช่วยค่าจุนเศรษฐกิจของครอบครัว
3. การนำนิทานที่แต่งใหม่มาเสนอในรูปแบบของสื่อสมัยใหม่ นั่นก็คือการประยุกต์ตัวเนื้อหาให้เข้ากับสภาพสังคมปัจจุบัน และถ่ายทอดเนื้อหาเหล่านั้นผ่านสื่อสมัยใหม่ เช่น โทรทัศน์ เป็นต้น

ฉะนั้น จากความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับนิทานพื้นบ้านในข้างต้น ทำให้เห็นว่านิทานพื้นบ้านนั้นมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบในการนำเสนอไปตามยุคตามสมัยเช่นกัน

แนวคิดเกี่ยวกับละครโทรทัศน์

ในปัจจุบันรายการโทรทัศน์ของไทยมีมากมายหลายประเภท แต่รายการโทรทัศน์ที่อยู่ในกระแสความนิยมของผู้ชมอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน คือ ละครโทรทัศน์ อาจเป็นเพราะคนไทยมีความผูกพันกับการชมละครมาตั้งแต่อดีตกาล และละครโทรทัศน์ถือว่าเป็นผลผลิตทางวัฒนธรรมที่เข้าถึงผู้ชมได้ง่าย ด้วยเนื้อหาและอรรถรสที่ครองใจผู้ชมได้เป็นอย่างดี

ศศิวิมล สันติราษฎร์ภักดี (2539, หน้า 217) อธิบายคำว่า “ละครโทรทัศน์ คือ กระบวนการสื่อสาร จากผู้เขียนบทละครโทรทัศน์ผ่านตัวบท ประกอบด้วยตัวละคร ฉาก บทสนทนา และเหตุการณ์ ผ่านผู้แสดงถ่ายทอดเรื่องราวไปยังผู้ชม โดยมีผู้แสดง แสดงเป็นตัวสื่อ 3 ลักษณะ ได้แก่ การแสดงท่าทาง คำพูด และปฏิกิริยา จึงถือเป็นจุดประสานกันได้อย่างลงตัว ระหว่างจินตนาการของผู้เขียนกับเทคโนโลยี ที่ประกอบด้วย ฉาก แสงสี และเสียงดนตรี เพื่อช่วยกระตุ้นให้ผู้ชมได้รับอรรถรสความบันเทิงได้ดียิ่งขึ้น”

ในส่วนของศศิวิมล แจ่มสุข (2538, หน้า 9-11) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของละครโทรทัศน์ไว้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของเรื่อง ละครโทรทัศน์ที่ดีควรมีวัตถุประสงค์ในการนำเสนอที่แน่ชัด ว่าต้องการเสนออะไรแก่ผู้ชม เช่น การนำเสนอเรื่องราวแฟนตาซี ดังเช่น ละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์เรื่องแก้วหน้าม้า เป็นต้น เมื่อละครมีวัตถุประสงค์ในการนำเสนอที่แน่ชัดแล้ว การดำเนินเรื่อง เนื้อเรื่อง แก่นของเรื่อง หรือแม้แต่ชื่อเรื่องก็จะสัมพันธ์กันอย่างมีเหตุผล และดำเนินไปตามแนวที่กำหนดไว้
2. การลำดับเรื่อง เป็นการสร้างเรื่องหรือผูกเรื่องด้วยการสร้างเหตุการณ์ต่าง ๆ ให้ต่อเนื่องเป็นเรื่องราวเชื่อมโยงไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ มีวิธีการลำดับเรื่องที่ไม่มีการตายตัว เพราะละครพื้นบ้านไม่มีการระบุในเรื่องของเวลา หรือสถานที่ เนื่องจากเป็นเรื่องแต่ง หรือการเพื่อฝัน ตามตำนานหรือเรื่องเล่าต่าง ๆ ที่สืบทอดกันมาตามวัฒนธรรมทางสังคมนั้น ๆ
3. ภาษา คือ ศิลปะการถ่ายทอดเรื่องราวและความคิดของผู้ประพันธ์ออกมาเป็นคำพูดของตัวละครหากเค้าโครงเรื่องสนุกหรือดีเพียงใด แต่ถ้าผู้เขียนไม่สามารถถ่ายทอดบทสนทนาให้ออกมาน่าติดตาม เรื่องนั้นก็จะไม่ประสบความสำเร็จ บทสนทนาที่ดีจะต้องเหมาะสมกับตัวละคร และสะท้อนความคิด ลักษณะนิสัย ความรู้สึกตลอดจนอารมณ์ของผู้พูดได้เป็นอย่างดี และนอกจากนั้นยังต้องคำนึงถึงความเหมาะสม ซึ่งในละครพื้นบ้านจะมีทั้งบทสนทนาทั่วไป ไม่หยาบคายเกินไป คำราชาศัพท์ และดูความเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบต่าง ๆ ด้วย

4. ตัวละครและการสร้างลักษณะนิสัยตัวละคร ตัวละครเป็นบุคคลสำคัญที่จะสื่อความตั้งใจของบทละครออกมาได้อย่างชัดเจน โดยการถ่ายทอดบทสนทนาออกมาอย่างมีอารมณ์และสีสัน ตัวละครเป็นผู้กระทำและเป็นผู้ที่ได้รับผลจากการกระทำในบทละคร ลักษณะนิสัยของตัวละครที่ต่างกันนั้น จะทำให้ตัวละครมีฐานะเป็นปัจเจกบุคคลมากขึ้น และดูเหมือนว่ามีตัวตนจริง มีที่มาและเหตุผลในการกระทำ ส่วนลักษณะนิสัยของตัวละครขึ้นอยู่กับเจตนาของงานประพันธ์และผู้เขียนบทที่จะเน้นน้ำหนักให้ความสำคัญนิสัยตัวละคร “ลึก” เพียงใดรวมถึงข้อจำกัดของเวลาในการนำเสนอ

5. ฉาก คือ สิ่งที่แสดงให้เห็นถึงสถานที่ของเรื่อง หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะ เป็นในฉากที่สามารถเห็นได้ในชีวิตจริง เช่น หมู่บ้าน ป่าเขาลำเนาไพร วัด ปราสาท ฯลฯ ฉากของเรื่องจะเป็นส่วนที่บอกให้ผู้ชมทราบทันทีว่าเหตุการณ์เกิดขึ้นที่ใด ถ้าเป็นฉากสมจริง (Realistic) ก็จะง่ายแก่การจัดและถ่ายทำ แต่ถ้าเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นตามจินตนาการของผู้เขียน เช่น ป่าหิมพานต์ สวรรค์ ก็ยากที่จะประดิษฐ์ฉากให้วิจิตรพิสดาร โดยฉาก และตัวละครจะมีความสัมพันธ์กันอย่างไรเพื่อชักจูงให้ผู้ชมจินตนาการคล้อยตามได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับงบประมาณการผลิตด้วย

6. เวลา ได้แก่ ยุคสมัยในการดำเนินเรื่อง ละครบางเรื่องเป็นการนำเสนอเหตุการณ์ในอดีต เรียกว่า ละครย้อนยุค ผู้สร้างจำเป็นต้องค้นคว้ารายละเอียดของยุคนั้น ซึ่งจะพบว่า การดำเนินเรื่อง ฉาก ยุคสมัย และลำดับเวลา ต้องมีความสัมพันธ์กัน รวมถึงเหตุการณ์ในโลกอนาคตย่อมแตกต่างกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในยุคอดีต แต่สำหรับละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์นั้นมีข้อยกเว้นในเรื่องของเวลาและสถานที่ ไม่มีการกล่าวถึงระยะเวลาของการดำเนินเรื่อง เล่าเรื่อง ไม่เป็นไปในเชิงประวัติศาสตร์ หากแต่มีลักษณะการเล่าเรื่องเป็นตำนาน โดยทั่วไปเข้าใจว่าเป็นช่วงเวลาในอดีตเท่านั้น

7. กลุ่มผู้ชมเป้าหมาย มีส่วนในการกำหนดเนื้อหา และกลวิธีในการนำเสนอ ดังนั้นการดำเนินเรื่องของตัวละครควรสอดคล้องกับพื้นเพ ประสบการณ์ เพศ ของผู้ชมกลุ่มเป้าหมายให้มากที่สุด เช่น ละครพื้นบ้าน ที่มีเป้าหมายการนำเสนอความบันเทิงและสาระแบบไทย ๆ เหมาะกับผู้ชมทุกกลุ่ม

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การผลิตละครโทรทัศน์นั้นจะต้องมีการวางองค์ประกอบของละครโทรทัศน์ที่ดี โดยคำนึงถึงองค์ประกอบต่างๆที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ละครโทรทัศน์ที่ผลิตออกมามีตรงกับความต้องการและเหมาะสมกับกลุ่มผู้ชมเป้าหมายนั้นๆ

แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ

ทัศนคติ (Attitude) เป็นคำซึ่งมีรากกำเนิดมาจากภาษาลาตินว่า “Aptus” แปลว่า โน้มเอียง และเหมาะสม และเมื่อนำมาใช้ในความหมายของคำว่า “Attitude” นั้น ก็ได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลายมาก โดยแต่ละความหมายเป็นการมองทัศนคติแตกต่างกัน และคล้ายคลึงกัน ดังต่อไปนี้

เทอร์สโตน (Thurstone อ้างถึงใน พัทรี วรกวิน, 2522, หน้า 172) กล่าวว่า ทัศนคติเป็นระดับความมากน้อยของความรู้สึกในด้านบวกและลบ ที่คนเรามีต่อสิ่งหนึ่ง ได้แก่ สิ่งของ บทความคิด เป็นต้น ซึ่งผู้รู้สึกสามารถบอกความแตกต่างว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย

สุชา จันทน์เอม (2524, หน้า 75) กล่าวว่า ทัศนคติ หมายถึงความรู้สึกหรือท่าทีของบุคคลที่มีต่อบุคคล วัตถุ สิ่งของ หรือสถานการณ์ต่างๆ ความรู้สึกหรือท่าทีนี้จะเป็นไปในทำนองที่พึงพอใจหรือไม่พึงพอใจเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยต่อบุคคล วัตถุ สิ่งของ หรือสถานการณ์นั้นๆ

อัญชลี แจ่มเจริญ (2524, หน้า 61) ให้ความหมายของคำว่า “ความคิดเห็น” (Opinion) ว่า หมายถึงการแสดงออกซึ่งวิจรรณญาณที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เป็นการอธิบายเหตุผลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดในขณะที่ทัศนคติเป็นสิ่งแสดงสภาพความรู้สึกต่างๆ ไปเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2525, หน้า 34) ให้นิยามที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นกับทัศนคติที่คล้ายคลึงกันว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกของความคิดเห็นที่มีต่อเรื่องหนึ่งเรื่องใด ความคิดเห็นจึงเป็นสิ่งที่อธิบายเหตุผล ส่วนทัศนคติเป็นสิ่งที่แสดงสถานภาพความรู้สึกจากนิยามของนักวิชาการหลายท่าน สังเกตได้ว่า ทัศนคติเป็นผลรวมของความรู้สึก ความรู้สึก และพฤติกรรม ในขณะที่นักวิชาการอีกส่วนหนึ่งให้ให้ความหมายว่า ทัศนคติเป็นมิติของการประเมินเพื่อแสดงว่าชอบหรือไม่ชอบต่อประเด็นหนึ่งๆ

จากความหมายของทัศนคติ พบว่าทัศนคติของบุคคลหนึ่งบุคคลใดที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้น จะต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบของทัศนคติด้วยเพื่อจะได้สืบสวนไปถึงสาเหตุว่าทำไมบุคคลนั้นจึงมีทัศนคติเช่นนั้นได้

ทัศนคติมีลักษณะแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของทัศนคติ (วิริส เจียมบรรจง, 2522, หน้า 105) ดังนี้

1. มีทิศทาง (Direction) เช่น เรามีทัศนคติต่อสิ่งหนึ่งไปในทางที่ดีหรือไม่ดี ชอบหรือไม่ชอบ ทางบวกหรือทางลบในสิ่งหนึ่งๆ

2. มีระดับหรือปริมาณ (Magnitude) เช่น ระดับความชอบ ตั้งแต่ชอบมาก ชอบ ชอบน้อย หรือไม่ชอบเลย มีความเข้ม (Intensity) คือ ลักษณะอื่นๆ ของทัศนคติเข้ามาเกี่ยวข้อง ทำให้เกิดความเข้มข้น เช่น ทัศนคติที่มีต่อบิณามารดาของเรา ย่อมเข้มข้นกว่าทัศนคติที่มีต่อบิณามารดาคนอื่น

3. มีความตรงกันข้าม (Ambivalence) คือ บางครั้งเรามีทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้ว ชอบ หรือไม่ชอบพอๆกัน หรือมีความรู้สึกตรงกันข้ามเท่าๆกัน เราจะอยู่ตรงกลางในสิ่งนั้นๆ ไม่รู้ว่า จะชอบหรือไม่ชอบ ซึ่งทำให้เกิดความขัดแย้งในใจขึ้นได้

4. มีความเด่น (Salience) คือ คือความพร้อมที่จะแสดงทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น เราเป็นคนไทยนับถือศาสนาพุทธ เมื่อมีคนในศาสนาอื่นมาว่าศาสนาพุทธไม่ดี เราก็พร้อมที่จะตอบโต้ได้

ความเข้มข้นหรือความรุนแรงของทัศนคติ ขึ้นอยู่กับความมั่นคงในความเชื่อ หรือความรู้สึกที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทัศนคติแบ่งเป็น 3 ประเภทตามการแสดงออกของบุคคล (วิรัช ลภวิรัตนกุล, 2544, หน้า 200) ได้แก่

1. ทัศนคติในทางบวก (Positive Attitude) เป็นทัศนคติที่ชักนำบุคคลให้แสดงปฏิกิริยา ในทางด้านดีต่อบุคคลอื่นๆ เรื่องราว หรือสิ่งต่างๆ ซึ่งก่อให้เกิดความร่วมมือในกิจกรรมที่เกี่ยวกับ เรื่องนั้นๆ นับเป็นพื้นฐานที่ดีในการยอมรับความคิดหรือข้อมูลใหม่ๆ

2. ทัศนคติในทางลบ (Negative Attitude) เป็นทัศนคติที่ไม่ดีต่อผู้อื่น เรื่องราวหรือสิ่ง ต่าง ๆ มักเกิดขึ้นร่วมกับความไม่พอใจ นำไปสู่การด่วนสรุปตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ แม้จะยังไม่ เข้าใจในเรื่องนั้นๆ อย่างถ่องแท้

3. ทัศนคตินิ่งเฉย (Passive Attitude) บางครั้งบุคคลอาจไม่มีความคิดเห็นต่อบุคคลอื่น เรื่องราว หรือสิ่งต่างๆ โดยสิ้นเชิง จนกลายเป็นความรู้สึกนิ่งเฉยต่อเรื่องนั้นๆ

นอกจากความหมายของทัศนคติแล้ว นักจิตวิทยาหลายท่านยัง ได้ศึกษาถึงความสำคัญของบทบาทของทัศนคติที่มีผลกระทบต่อและสนับสนุนพฤติกรรมและการรับรู้ของมนุษย์ไว้หลาย ประการด้วยกัน

จากความหมายของทัศนคติ ดังกล่าว ซิมบาโด และ เอบบีเซน (Zimbardo and Ebbesen, 1970 อ้างถึงใน จาระไน แกลโกศล, 2530 : หน้า 588) ได้แยกองค์ประกอบของทัศนคติออกเป็น 3 ประการคือ

1. องค์ประกอบด้านความรู้ (The Cognitive Component) คือ ส่วนที่เป็นความเชื่อของ บุคคลที่เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ทั่วไปทั้งที่ชอบและไม่ชอบ หากบุคคลมีความรู้หรือคิดว่าสิ่งใดดี มักจะมี ทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้น แต่หากมีความรู้อีก่อนว่าสิ่งใด ไม่ดี ก็จะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้น

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก (The Affective Component) คือ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ ซึ่งมีผลแตกต่างกันไปตามบุคลิกภาพของคนนั้น เป็นลักษณะที่เป็นค่านิยมของแต่ละบุคคล

3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (The Behavioral Component) คือ การแสดงออกของบุคคลต่อสิ่งหนึ่ง หรือบุคคลหนึ่ง ซึ่งเป็นผลมาจากองค์ประกอบด้านความรู้ ความคิด และความรู้สึกจะเห็นได้ว่า การที่บุคคลมีทัศนคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดต่างกัน ก็เนื่องมาจากบุคคลมีความเข้าใจ มีความรู้สึก หรือมีแนวความคิดแตกต่างกันนั่นเอง

ดังนั้นส่วนประกอบทางด้านความคิดหรือความรู้ ความเข้าใจ จึงนับได้ว่าเป็นส่วนประกอบขั้นพื้นฐานของทัศนคติ และส่วนประกอบนี้จะเกี่ยวข้องสัมพันธ์ กับความรู้สึกของบุคคล อาจออกมาในรูปแบบแตกต่างกัน ทั้งในทางบวกและทางลบซึ่งขึ้นอยู่กับประสบการณ์ และการเรียนรู้

ดาเนียล แคทซ์ (Katz, อ้างถึงใน จาระไน แกล โกศล, 2530, หน้า 590) ได้กล่าวถึงบทบาทของทัศนคติไว้ว่ามี 3 ประการ คือ

1. การปรับเพื่อใช้งาน (Adjustment Utility) เกิดในกรณีที่บุคคลชอบสิ่งที่ตอบสนองความต้องการของบุคคลนั้น
  2. การปกป้องความรู้สึกต่างๆ (Ego Defense) เช่น เมื่อบุคคลสร้างทัศนคติขึ้นมาเพื่อปกป้องความมั่นคงทางความรู้สึกของเขา หรือปกป้องตัวเองเมื่อมีสิ่งข่มขู่เกิดขึ้น
  3. การแสดงออกซึ่งค่านิยม (Value Expression) เช่น เมื่อทัศนคติเป็นเครื่องช่วยในการทำความเข้าใจสิ่งแวดล้อม โดยการรวบรวมและปะติดปะต่อข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม
- ทัศนคติเป็นสิ่งที่มิได้เกิดขึ้นเองแต่กำเนิด แต่เป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้จากแหล่งต่างๆ ของมนุษย์ โดยแหล่งสำคัญที่ทำให้คนเกิดทัศนคติ (ประภาเพ็ญ สุวรรณ, 2520, หน้า 64-65) คือ

1. ประสบการณ์เฉพาะอย่าง (Specific Experience) เมื่อบุคคลมีประสบการณ์เฉพาะอย่างต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดในทางที่ดีหรือไม่ดี จะทำให้เขาเกิดทัศนคติต่อสิ่งนั้นไปในทิศทางที่เคยประสบการณืมาก่อน เช่น บางคนมีทัศนคติไม่ดีต่อครูเพราะเคยตำหนิตน แต่บางคนมีทัศนคติที่ดีต่อครูคนเดียวกันนั้นเพราะเคยเชยชมตนเสมอ

2. การติดต่อสื่อสารจากบุคคลอื่น (Communication from Others) การได้รับการติดต่อจากบุคคลอื่น จะทำให้เกิดทัศนคติจากการรับรู้ข่าวสารต่างๆ จากผู้อื่นได้ เช่น เด็กที่เคยได้รับการสั่งสอนจากผู้ใหญ่ว่าทำอย่างนี้คืออย่างนั้น ไม่ดี ก็จะทำให้เด็กมีทัศนคติต่อการกระทำต่างๆ ตามที่ได้รับทราบมา คือเกิดความสามารดในการแยกแยะความแตกต่างได้นั่นเองว่าสิ่งใดดี ไม่ดี

3. สิ่งที่มาเป็นแบบอย่าง (Models) การเลียนแบบผู้อื่นหรือ รับเอาทัศนคติของผู้อื่นมาเป็นของตนทำให้เกิดทัศนคติขึ้นได้ เช่น เด็กที่มีความเคารพเชื่อฟังพ่อแม่ เมื่อพ่อแม่แสดงว่าไม่ชอบสิ่งใดก็ตาม เด็กจะเลียนแบบรับเอาทัศนคตินั้นมาเป็นทัศนคติของตนได้ คือไม่ชอบสิ่งนั้นไปด้วย

4. ความเกี่ยวข้องกับสถาบัน (Institutional Factors) ทัศนคติของบุคคลหลายอย่างเกิดขึ้นเนื่องจากความเกี่ยวข้องกับสถาบัน เช่น บ้าน โรงเรียน วัด หน่วยงานต่างๆ ซึ่งสถาบันเหล่านี้จะเป็นที่มาและสนับสนุนให้คนเกิดทัศนคติบางอย่างขึ้นได้ ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้ เด็กเกิดใหม่จะได้รับการอบรมสั่งสอนเกี่ยวกับ วัฒนธรรม และประเพณีจากบิดามารดา ทั้งโดยทางตรง และทางอ้อมตลอดจนได้เห็นแนวการปฏิบัติของพ่อแม่แล้วรับมาปฏิบัติตามต่อไป

โดยทั่วไปทัศนคติที่เกิดขึ้นในบุคคลจะมีลักษณะที่ค่อนข้างมั่นคง แต่ก็อาจเปลี่ยนแปลงได้ถ้ามีเหตุผลหรือเหตุการณ์ที่สำคัญ เคลแมน (Kelman) ได้อธิบายกระบวนการที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคลไว้ 3 ประการ (อ้างถึงในประภาเพ็ญ สุวรรณ, 2520, หน้า 64-65) คือ

1. การยินยอม (Compliance) การเปลี่ยนแปลงทัศนคติแบบนี้จะเกิดขึ้น เมื่อบุคคลยอมรับสิ่งที่มีอิทธิพลต่อเขา และเพื่อมุ่งหวังจะให้เกิดความพึงพอใจจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพลนั้นการเปลี่ยนแปลงแบบนี้จึงไม่ถาวรขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ หรือรางวัลที่คาดว่าจะได้รับการยินยอมมักเป็นไปในแง่ของการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมของบุคคลในสังคม กล่าวได้ว่าการยินยอมนี้จะผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความมากน้อยหรือความรุนแรงของรางวัลและการลงโทษ

2. การเลียนแบบ (Identification) เป็นสภาวะการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลยอมรับสิ่งเร้าหรือสิ่งกระตุ้น และเป็นผลจากความต้องการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีหรือพึงพอใจระหว่างตัวเขากับบุคคลหรือกลุ่มคนอื่น ความสัมพันธ์นี้อาจจะออกมาในรูปการรับเอาบทบาททั้งหมดของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลมาเป็นของตน หรือการเปลี่ยนแปลงบทบาทซึ่งกันและกัน ทัศนคติของบุคคลจะเปลี่ยนไปมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับสิ่งเร้าที่ทำให้เกิดการเลียนแบบนั้น อีกนัยหนึ่ง การเลียนแบบนี้จะผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับ “การเป็นที่ดึงดูดความสนใจ” และพลังของแหล่งข่าวนั้น

3. ความต้องการที่อยากจะเปลี่ยน (Internalization) กระบวนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติแบบนี้จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อบุคคลยอมรับสิ่งที่มีอิทธิพลเหนือกว่า อันสืบเนื่องจากสิ่งนั้นตรงกับความต้องการภายในและค่านิยมของเขา พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปโดยกระบวนการนี้จะสอดคล้องกับค่านิยมที่เขาถืออยู่เดิม

แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติมีประโยชน์อย่างมาก เนื่องจากงานวิจัยมุ่งที่จะศึกษาถึงทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ ซึ่งจะศึกษาถึงการนำเสนอละครพื้นบ้านว่ามีผลต่อทัศนคติอย่างไรของผู้ชม

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาวิจัยที่ผ่านมา มีผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาและวิจัยทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

1. ละครนิทานจักร ๆ วงศ์ ๆ ในโทรทัศน์ : กระแสสะท้อนความสับสนและความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย ของศิริพร จูตะฐาน ณ ถลาง (2537)

จากงานวิจัยของศิริพร จูตะฐาน ณ ถลาง จะพิจารณาแนวเรื่องแบบจักร ๆ วงศ์ ๆ ในรูปของละครทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 และทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ว่ามีการดำรงอยู่หรือเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร ส่วนที่ดำรงอยู่บ่งบออะไรเกี่ยวกับความเป็นไทย และส่วนที่เปลี่ยนแปลงไปหรือสิ่งใหม่ ๆ ที่เข้ามาแทนที่บออะไรเกี่ยวกับลักษณะของวัฒนธรรมไทยที่เข้ามาอยู่ในสังคมไทย

ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงของรูปแบบละครทางช่อง 3 และช่อง 7 มีอยู่ด้วยกันดังนี้

1. ภูมิหลังเกี่ยวกับการผลิตที่มีส่วนกำหนดให้แนวเรื่องต่างกัน กล่าวคือ ช่อง 7 ได้เติบโตคู่กับละครจักร ๆ วงศ์ ๆ จึงให้ความสำคัญแก่ละครแนวนี้สูง ส่งผลให้มีกระบวนการผลิตที่พิถีพิถันกว่า เช่น เลือกเรื่องเอง ผลิตเอง หาโฆษณาเอง ส่วนช่อง 3 ได้เปิดโอกาสให้บริษัทอื่นเสนอเรื่องเข้ามาแล้วทำการเลือก หลังจากนั้นจึงมอบหมายให้ไปเขียนบทละครและถ่ายทำเอง โดยสถานีจะจัดหาโฆษณาให้

2. เวลาออกอากาศกับกลุ่มผู้ดูละครนิทาน เวลาออกอากาศของช่อง 7 มีพัฒนาการ 3 ระดับได้แก่ ช่วงเวลาหลังข่าว โดยมีกลุ่มเป้าหมายที่กลุ่มครอบครัว ต่อมาปี พ.ศ. 2528 เปลี่ยนเวลาออกอากาศเป็นเช้าวันเสาร์-อาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 9.00 น. ทำให้กลุ่มเป้าหมายเปลี่ยนมาสู่กลุ่มเด็กเป็นส่วนใหญ่ และต่อมาไม่นานก็ปรับเปลี่ยนเวลาเป็น 8.30 น. – 9.30 น. อีกทั้งยังเพิ่มเวลาในการออกอากาศเป็นช่วงเย็นวันจันทร์ – ศุกร์ เวลา 17.30 น. – 18.00 น. เป็นการแพร่ภาพละครนิทานพื้นบ้านในอดีตที่เคยฉายในช่วงเช้าเสาร์ – อาทิตย์ เพื่อดึงดูดกลุ่มเด็กให้มีโอกาสเปิดรับในช่วงเวลาที่ว่างได้มากขึ้น แต่ในปัจจุบันทางสถานีช่อง 7 หยุดแพร่ภาพละครนิทานพื้นบ้านในช่วงเย็นแล้วสำหรับช่อง 3 มีพัฒนาการการออกอากาศดังนี้ พ.ศ. 2535 ในช่วงตอนเย็นวันจันทร์ – ศุกร์ เวลา 16.30 น. – 17.00 น. และช่วงเช้าวันเสาร์ – อาทิตย์ เวลา 06.00 น. – 07.00 น. ต่อมา พ.ศ. 2536 ได้คงเหลือแต่เวลาออกอากาศช่วงเช้าวันเสาร์ – อาทิตย์ ซึ่งกลุ่มเป้าหมายของช่อง 3 เป็นเด็ก และนับจากนั้นกระทั่งถึง พ.ศ. 2546 ได้เปลี่ยนเวลาฉายเป็นวันจันทร์ – ศุกร์ เวลา 16.30 น. – 17.00 น.

ต่อมาไม่นาน ช่อง 3 หยุดทำการแพร่ภาพละครนิทานพื้นบ้านเพราะบริษัทผู้ผลิตละครไม่ทันตามเวลาที่ออกอากาศ

ภาพสะท้อนสังคมที่ได้จากละครนิทานจักรๆวงต่างๆในโทรทัศน์ทั้งช่อง 7 และช่อง 3 เป็นภาพที่ไม่ขัดกัน หากดำเนินไปพร้อมๆกันในสังคมไทย ท่ามกลางรอยเชื่อมต่อระหว่างอดีตกับการผ่านเวลาเปลี่ยนไปสู่สังคมสมัยใหม่

2. การถ่ายทอดความเป็นแฟนตาซีสำหรับเด็กในละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ ของอัปสร มีศิลป์ (2545)

งานวิจัยของ อัปสร มีศิลป์ เป็นการศึกษาถึงลักษณะการปรับเปลี่ยนความเป็นแฟนตาซี รวมไปถึงการถ่ายทอดความเป็นแฟนตาซีสำหรับเด็กในละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ จากตัวอย่างผลงานเรื่องนางสิบสอง พระสุชน-มโนห์รา และแก้วหน้าม้า ของบริษัทสามเศียร จำกัด ผลการวิจัยพบว่าสิ่งที่ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนและการถ่ายทอดความเป็นแฟนตาซีสำหรับเด็กในละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์มีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 3 อย่าง ได้แก่

1. ลักษณะการปรับเปลี่ยนการนำเสนอความเป็นแฟนตาซีในละครพื้นบ้านของบริษัทสามเศียร จำกัด นั้นจะมีปรากฏในทุกขั้นตอนของกระบวนการผลิต โดยจะมีแนวทางในการปรับเปลี่ยนที่สำคัญ ๆ คือ การปรับเปลี่ยนการนำเสนอความเป็นแฟนตาซีโดยการเพิ่มมิติ และการกระทำอันสมเหตุสมผลแก่ตัวละคร และการปรับเปลี่ยนการนำเสนอความเป็นแฟนตาซีให้เกิดความร่วมสมัยตามบริบทของสังคมในปัจจุบัน

2. แนวการนำเสนอความเป็นแฟนตาซีที่ผู้ผลิตละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ใช้ เป็นแนวการสร้างความจริงเชิงชี้แนะ และอาศัยการสร้างความรู้สึกร่วมจริงโดยใช้รหัสที่อิงประสบการณ์และความเชื่อดั้งเดิมของผู้ชม หรือการใช้รหัสที่สร้างขึ้นใหม่ แต่มีการใช้ซ้ำ ๆ จนเป็นข้อตกลงของผู้ชม และผู้ผลิต

3. วิธีการนำเสนอความเป็นแฟนตาซีในละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์เกิดจากการผสมผสานระหว่างวิธีนำเสนอความเป็นแฟนตาซีในศิลปะไทย ซึ่งเป็นแนวทางที่เปิดโอกาสให้เด็กซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายได้เรียนรู้ และซาบซึ้งศิลปะ เอกลักษณะ รวมไปถึงความเชื่อดั้งเดิมแบบไทย ๆ และวิธีการนำเสนอความเป็นแฟนตาซีด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งสามารถสร้างแรงจูงใจให้เด็กเกิดความสนใจในละครพื้นบ้านด้วยภาพและเสียงที่ร่วมสมัยกับพวกเขา

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

รูปแบบการวิจัย

วิทยานิพนธ์ เรื่อง “การเปิดรับ และทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์” เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีแบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล และทำการประมวลผลจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป มีรายละเอียดในการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่ชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนทั้งเพศชาย และเพศหญิง ที่มาร่วมในงานคอนเสิร์ตโชว์ตัวนักแสดงที่เล่นละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ที่ห้างสรรพสินค้าเดอะมอลล์บางกะปิ เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ และห้างสรรพสินค้าเดอะมอลล์นครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมาเท่านั้น โดยจะทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการทำการศึกษาโดยมีจำนวนทั้งหมด 400 คน แบ่งเป็นเพศชาย 200 คน และเพศหญิง 200 คน ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ทำงานอยู่ในเครือของบริษัท สามเศียร จำกัด และพบว่าถ้าจะทำการสุ่มตัวอย่างให้ได้ตรงกับกลุ่มเป้าหมายหรือคนที่ดูละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ ควรจะสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากประชาชนที่มาในงานคอนเสิร์ตโชว์ตัวนักแสดงที่เล่นละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ที่ห้างสรรพสินค้าเดอะมอลล์ และที่เลือกเฉพาะ กรุงเทพฯ กับจังหวัดนครราชสีมาเท่านั้น เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีประชากรอาศัยอยู่มากที่สุดเป็น 2 อันดับแรก

ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การคำนวณจากสูตร ดังนี้ (TARO YAMANE)

$$n = \frac{N}{1 + Ne}$$

- เมื่อ n คือ จำนวนตัวอย่างหรือขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
 N คือ จำนวนหน่วยทั้งหมดหรือขนาดของประชากร
 e คือ ความน่าจะเป็นของความผิดพลาดที่ยอมรับให้เกิดขึ้นได้

แทนสูตรได้ดังนี้

$$n = \frac{20,000}{1 + (20,000)(0.05)^2}$$

$$n = 400 \text{ คน}$$

(สมมติ N คือจำนวนประชาชน 20,000 คนที่มาในงานคอนเสิร์ต โชว์ตัวนักแสดงที่เล่นละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ที่ห้างสรรพสินค้าเดอะมอลล์)

ฉะนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างไว้ที่ 400 คนและมีการสุ่มตัวอย่างดังต่อไปนี้ การวิจัยครั้งนี้มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย 400 คน และให้หารเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความคลาดเคลื่อน 5% และกำหนดความเชื่อถือได้ 95% ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูป Taro Yamane

การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น ที่เป็นการเลือกแบบโควตา (Quota sampling) จากจำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน แบ่งเป็นเพศชายจำนวน 200 คน และเพศหญิงจำนวน 200 คน โดยจะทำการเลือกสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่ห้างสรรพสินค้าเดอะมอลล์ บางกะปิ 200 คน และที่ห้างสรรพสินค้าเดอะมอลล์นครราชสีมา 200 คน แบ่งเป็นเพศชายแห่งละ 100 คน และเพศหญิงแห่งละ 100 คนเท่า ๆ กัน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

แหล่งที่มาของข้อมูล โดยแหล่งการเก็บรวบรวมข้อมูลมีอยู่ 2 ประเภท คือ

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source) คือ จัดทำแบบสอบถามเพื่อใช้ในการรวบรวมข้อมูล จำนวน 400 ชุด โดยทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างจากประชาชนที่มาในงานคอนเสิร์ตโชว์ตัวนักแสดงที่เล่นละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ที่ห้างสรรพสินค้าเดอะมอลล์บางกะปิ 200 คน และที่ห้างสรรพสินค้าเดอะมอลล์นครราชสีมา 200 คนเท่านั้น ซึ่งทำการเก็บข้อมูลวันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2551 และวันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2551 โดยให้กลุ่มตัวอย่างกรอกแบบสอบถามเอง และผู้วิจัยคอยให้คำแนะนำกรณีที่ไม่เข้าใจ

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) จะแบ่งแหล่งข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

2.1. แหล่งข้อมูลประเภทเอกสาร คือ การรวบรวมงานวิจัยแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติและละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์โดยรวบรวมข้อมูลจาก ห้องสมุดมหาวิทยาลัย ศรีปทุม ห้องสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และสำนักหอสมุดกลางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รวมไปถึงข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต (Internet)

2.2. แหล่งข้อมูลประเภทบุคคล คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการใช้วิธีสัมภาษณ์จากบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการผลิตละครพื้นบ้านของบริษัท สามเศียร จำกัด ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์โดยตรงดังนี้

2.2.1 คุณเสกศักดิ์ วรสิทธิ์ ผู้กำกับการแสดงละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ของบริษัท สามเศียร จำกัด

2.2.2 คุณธวัชชัย สัจจวิบุตร ฝ่ายควบคุมเทคนิคละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ของบริษัท สามเศียร จำกัด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามปลายปิด (Close – ended Question) และ ปลายเปิด (Open – ended Question) ครอบคลุมหัวข้อที่ต้องการศึกษา ประกอบด้วย 5 ตอน ดังนี้

แบบสอบถามปลายปิดจะมีทั้งหมด 4 ตอนใหญ่ ได้แก่

ตอนที่ 1 เป็นคำถามทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะการเปิดรับชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

ตอนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นด้านการนำเสนอของละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

ส่วนแบบสอบถามปลายเปิด จะมี 1 ตอนใหญ่ คือ

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

สำหรับเกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถาม มีดังนี้

ระดับคะแนน	5	หมายถึง	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ระดับคะแนน	4	หมายถึง	เห็นด้วย
ระดับคะแนน	3	หมายถึง	เฉยๆ
ระดับคะแนน	2	หมายถึง	ไม่เห็นด้วย
ระดับคะแนน	1	หมายถึง	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

การแปลความหมายมีเกณฑ์การประเมินผล ดังนี้

ระดับคะแนนเฉลี่ย		การแปลความหมาย
ค่าเฉลี่ย	4.21-5.00	หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ค่าเฉลี่ย	3.41-4.20	หมายถึง เห็นด้วย
ค่าเฉลี่ย	2.61-3.40	หมายถึง เฉยๆ
ค่าเฉลี่ย	1.81-2.60	หมายถึง ไม่เห็นด้วย
ค่าเฉลี่ย	1.00-1.80	หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

วิธีการสร้างเครื่องมือ

ดำเนินการสร้างดังนี้

1. ศึกษาตำรา เอกสาร บทความ ทฤษฎีหลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดขอบเขตของการวิจัย และสร้างเครื่องมือ ในการวิจัยให้ครอบคลุมตามความหมายการวิจัย
2. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามจากเอกสาร เพื่อกำหนดขอบเขตและเนื้อหาแบบสอบถามจะได้มีความชัดเจนในการวิจัยยิ่งขึ้น
3. นำข้อมูลที่ได้มาสร้างแบบสอบถาม
4. นำแบบสอบถามฉบับร่างที่ได้ ไปขอคำปรึกษาและคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิ พิจารณาตรวจสอบ ในการแก้ไข ปรับปรุงเพื่อให้อ่านแล้วมีความเข้าใจง่ายและชัดเจนยิ่งขึ้น

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

1.1 การคิดหาค่าร้อยละ(%) ใช้วิเคราะห์และอธิบายตัวแปรทางด้านประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ส่วนต่อเดือนและภูมิภาค รวบรวมทั้งตัวแปรเกี่ยวกับลักษณะการเปิดรับชมละครที่บ้านทางโทรทัศน์

1.2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ใช้วิเคราะห์และอธิบายตัวแปรเกี่ยวกับลักษณะการเปิดรับชมและทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครที่บ้านทางโทรทัศน์

1.3 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) ใช้วิเคราะห์และอธิบายตัวแปรเกี่ยวกับลักษณะการเปิดรับชมและทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครที่บ้านทางโทรทัศน์

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic)

2.1 ค่าสถิติไค-สแควร์(Chi-square) ที่เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง กับการเปิดรับของผู้ชมที่มีต่อละครที่บ้านทางโทรทัศน์

2.2 ค่าสถิติ(t-test) และ(F-test) ที่เป็นการวิเคราะห์ความแปรปรวน คือเป็นการเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มและมากกว่า 2 กลุ่ม กับ ทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครที่บ้านทางโทรทัศน์

โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติ (Significant Level) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ไว้ที่ระดับ .05

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การเปิดรับ และทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์” ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม ซึ่งผลการวิจัยสามารถเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

- ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์
- ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ลักษณะการเปิดรับชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์
- ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์
- ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นด้านการนำเสนอของละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์
- ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
- ตอนที่ 6 การทดสอบสมมติฐาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์ ซึ่งสามารถแจกแจงได้ตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	200	50.0
หญิง	200	50.0
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 400 คน แบ่งเป็นเพศชายจำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 และเพศหญิงจำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามช่วงอายุ

ช่วงอายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
น้อยกว่า 18 ปี	66	16.5
18-25 ปี	81	20.3
26-35 ปี	121	30.3
36-45 ปี	89	22.3
มากกว่า 45 ปี	43	10.8
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 4.2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีอายุอยู่ในช่วง 26-35 ปีมากที่สุด จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 30.3 รองลงมาคือช่วงอายุ 36-45 ปี จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 22.3 และอันดับที่สามคือช่วงอายุ 18-25 ปี จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 20.3

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ประถมศึกษา	66	16.5
มัธยมศึกษา หรือเทียบเท่า	145	36.3
อนุปริญญา หรือเทียบเท่า	60	15.0
ปริญญาตรี	122	30.5
สูงกว่าปริญญาตรี	7	1.8
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 4.3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา หรือเทียบเท่าจำนวนมากที่สุด จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 36.3 รองลงมาคือระดับปริญญาตรีที่มีจำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 30.5 และอันดับที่สามคือระดับประถมศึกษา จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 16.5

ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้ส่วนตัวต่อเดือน

รายได้ส่วนตัวต่อเดือน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5,000 บาท	127	31.8
5,000-10,000 บาท	111	27.8
10,001-15,000 บาท	77	19.3
15,001-20,000 บาท	36	9.0
มากกว่า 20,000 บาท	49	12.3
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 4.4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือนในช่วงต่ำกว่า 5,000 บาทมากที่สุด จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 31.8 รองลงมาคือกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือน 5,000-10,000 บาท จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 27.8 และอันดับที่สามคือกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือน 10,001-15,000 บาท จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 19.3

ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามภูมิลำเนา

ภูมิลำเนา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
กรุงเทพฯ	200	50.0
นครราชสีมา	200	50.0
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 4.5 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 400 คน แบ่งเป็นภูมิลำเนาในกรุงเทพฯ จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 และภูมิลำเนาในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ลักษณะการเปิดรับชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

ตารางที่ 4.6 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการติดตามรับชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

การติดตามรับชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ติดตามสม่ำเสมอ (ตลอดทุกตอน หรือแทบทุกตอน)	200	50.0
ติดตามแบบผ่าน (ดูบ้าง ไม่ดูบ้าง)	158	39.5
ไม่ค่อยได้ติดตาม (ได้ดูบ้าง แต่ค่อนข้างน้อย)	42	10.5
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 4.6 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ติดตามสม่ำเสมอ (ตลอดทุกตอน หรือแทบทุกตอน) จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 รองลงมาคือติดตามแบบผ่าน (ดูบ้าง ไม่ดูบ้าง) จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 39.5 และอันดับที่สามคือไม่ค่อยได้ติดตาม (ได้ดูบ้าง แต่ค่อนข้างน้อย) จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 10.5

ตารางที่ 4.7 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรูปแบบแต่ละครั้งที่รับชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

รูปแบบแต่ละครั้งที่รับชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ดูเรื่องเดียวตลอดจนจบตอนในแต่ละวัน	198	49.5
ดูสลับกับรายการหรือละครอื่นๆ	178	44.5
ดูตามที่คนอื่นเปิดดู	24	6.0
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 4.7 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ดูเรื่องเดียวตลอดจนจบตอนในแต่ละวัน จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 49.5 รองลงมาคือดูสลับกับรายการหรือละครอื่นๆ จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 44.5 และอันดับที่สามคือดูตามที่คนอื่นเปิดดู จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6.0

ตารางที่ 4.8 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความสนใจชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

ความสนใจชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ตั้งใจมากที่สุด	99	24.8
ตั้งใจมาก	246	61.5
ดูผ่านๆ ไม่ตั้งใจมากนัก	55	13.8
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 4.8 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตั้งใจดูมากจำนวน 246 คน คิดเป็นร้อยละ 61.5 รองลงมาคือตั้งใจดูมากที่สุด จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 24.8 และอันดับที่สามคือดูผ่านๆ ไม่ตั้งใจมากนัก จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 13.8

ตารางที่ 4.9 แสดงจำนวนของกลุ่มตัวอย่างตามอันดับความถี่จำแนกตามเหตุผลสำคัญที่รับชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

เหตุผลสำคัญที่รับชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์	จำนวน(คน)	อันดับความถี่
1. เพื่อความสนุกสนานบันเทิง	306	1
2. เป็นละครพื้นบ้านที่มีคติสอนใจ	250	2
3. นักแสดงมีความสามารถแสดงได้ดี	126	6
4. นักแสดงเป็นผู้ที่ทำนชื่นชอบ	132	4
5. เทคนิคการถ่ายทำดีมีคุณภาพ	126	6
6. ชื่นชอบในความสามารถของผู้ผลิตละคร	117	7
7. การดำเนินเรื่องดี กระชับ สนุก น่าติดตาม	131	5
8. มีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ที่ดี	51	8
9. สมาชิกในบ้านเปิดรับชม	174	3
10. เปิดเป็นเพื่อนเมื่อทำกิจกรรมอื่น	35	9

จากตารางที่ 4.9 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์เพื่อความสนุกสนานบันเทิงมากที่สุด จำนวน 306 คน รองลงมาคือเป็นละครพื้นบ้านที่มีคติสอนใจจำนวน 250 คน และอันดับที่สามคือสมาชิกในบ้านเปิดรับชม จำนวน 174 คน และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์โดยเปิดเป็นเพื่อนเมื่อทำกิจกรรมอื่นน้อยที่สุด จำนวน 35 คน

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

ตารางที่ 4.10 แสดงจำนวนร้อยละและค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

ละครพื้นบ้าน	ระดับทัศนคติต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์							ระดับทัศนคติ
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เฉยๆ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	$\bar{x}$	SD	
1. การคัดเลือกและวางตัวนักแสดงของผู้ผลิตละครส่งผลต่อการติดตามชมละครของผู้ชม	148 (37.0)	220 (55.0)	30 (7.5)	1 (0.3)	1 (0.3)	4.28	0.63	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
2. ผู้ผลิตละครสามารถคัดเลือกและวางตัวนักแสดงได้อย่างเหมาะสม	100 (25.0)	252 (63.0)	40 (10.0)	7 (1.8)	1 (0.3)	4.11	0.66	เห็นด้วย
3. นักแสดงในละครพื้นบ้านแต่ละเรื่องสามารถเล่นได้เข้าถึงบทบาทของตัวละครนั้นๆ	111 (27.8)	235 (58.8)	50 (12.5)	3 (0.8)	1 (0.3)	4.13	0.66	เห็นด้วย
4. ผู้กำกับกรแสดงสามารถกำกับการแสดงได้อย่างเหมาะสม	130 (32.5)	232 (58.0)	36 (9.0)	1 (0.3)	1 (0.3)	4.22	0.63	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ละครพื้นบ้าน	ระดับทัศนคติต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์							ระดับ ทัศนคติ
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เฉยๆ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	$\bar{X}$	SD	
5. เทคนิคในการถ่ายทำ (ด้านฉาก, แสง, เพลง, เครื่องแต่งกาย, มุมกล้อง) มีความละเอียดและมีคุณภาพ	126 (31.5)	216 (54.0)	54 (13.5)	3 (0.8)	1 (0.3)	4.16	0.69	เห็นด้วย
6. เทคนิคพิเศษต่างๆจากคอมพิวเตอร์กราฟฟิก (ด้านฉากและการแสดงอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ต่างๆ) ทำได้อย่างสมจริง	119 (29.8)	197 (49.3)	75 (18.8)	7 (1.8)	2 (0.5)	4.06	0.77	เห็นด้วย
7. เทคนิคพิเศษต่างๆทำให้ละครพื้นบ้านมีความสนุกสนานมากขึ้น	138 (34.5)	208 (52.0)	50 (12.5)	2 (0.5)	2 (0.5)	4.19	0.71	เห็นด้วย
8. เพลงประกอบละครพื้นบ้านมีความไพเราะและมีความเป็นไทยเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง	166 (41.5)	180 (45.0)	49 (12.3)	5 (1.3)	-	4.27	0.72	เห็นด้วย อย่างยิ่ง

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ละครพื้นบ้าน	ระดับทัศนคติต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์							ระดับทัศนคติ
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เฉยๆ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	$\bar{X}$	SD	
9. มีการใช้ ทำนองเสนาะและ คำกลอนต่างๆ รวมถึงการขับ เสภา อย่างไพเราะ และเหมาะสมใน ละครพื้นบ้าน	163 (40.8)	201 (50.3)	36 (9.0)	-	-	4.32	0.63	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
10. เครื่องแต่ง กายที่ใช้ในละคร พื้นบ้าน ถูก คัดเลือกและใช้ อย่างเหมาะสม	132 (33.0)	225 (56.3)	42 (10.5)	1 (0.3)	-	4.22	0.63	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
11. การแต่งหน้า ทำผมของนักแสดง มีความ เหมาะสม	109 (27.3)	232 (58.0)	58 (14.5)	1 (0.3)	-	4.12	0.64	เห็นด้วย
12. ละคร พื้นบ้านมีการ ดำเนินเรื่อง อย่างสมเหตุ สมผล แม้จะมี เรื่องอิทธิฤทธิ์ ปาฏิหาริย์เข้ามา เกี่ยวข้องก็ตาม	98 (24.5)	231 (57.8)	64 (16.0)	6 (1.5)	1 (0.3)	4.05	0.70	เห็นด้วย

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ละครพื้นบ้าน	ระดับทัศนคติต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์							ระดับ ทัศนคติ
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เฉยๆ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	$\bar{X}$	SD	
13. ละครพื้นบ้าน มีการสอดแทรก ข้อคิดหรือคติ ธรรมที่เป็นการ สั่งสอนและ ปลูกฝังค่านิยมอัน ดีงามไว้ในเรื่อง ด้วย	161 (40.3)	206 (51.5)	32 (8.0)	1 (0.3)	-	4.32	0.63	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
14. ละครพื้นบ้าน ในปัจจุบัน ดำเนินเรื่องได้ อย่างกระชับ น่า ติดตาม ไม่ยืดเยื้อ	94 (23.5)	177 (44.3)	95 (23.8)	29 (7.3)	5 (1.3)	3.81	0.92	เห็นด้วย
15. โดยรวมแล้ว ละครพื้นบ้าน สามารถสร้าง ความสนุกสนาน และความบันเทิง ให้ผู้ชมได้	145 (36.3)	230 (57.5)	23 (5.8)	2 (0.5)	-	4.29	0.59	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
รวม						4.17	0.13	เห็นด้วย

จากตารางที่ 4.10 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 4.17$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เห็นด้วยอย่างยิ่งต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์มากที่สุด คือ มีการใช้ทำนองเสนาะและคำกลอนต่างๆ รวมถึงการขับเสภา อย่างไพเราะและเหมาะสมในละครพื้นบ้าน และละครพื้นบ้านมีการสอดแทรกข้อคิดหรือคติธรรมที่เป็นการสั่งสอนและปลูกฝังค่านิยมอันดีงามไว้ในเรื่องด้วย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับเป็นอันดับที่หนึ่ง ($\bar{X} = 4.32$) รองลงมา คือโดยรวมแล้วละครพื้นบ้านสามารถสร้างความสนุกสนานและความบันเทิงให้ผู้ชมได้ ($\bar{X} = 4.29$) และอันดับที่สามคือ การคัดเลือกและวางตัวนักแสดงของผู้ผลิตละครส่งผลต่อการติดตามชมละครของผู้ชม ($\bar{X} = 4.28$) ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เห็นด้วยต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ คือ เทคนิคพิเศษต่างๆ จากคอมพิวเตอร์กราฟฟิก (ด้านฉากและการแสดงอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ต่างๆ) ทำได้อย่างสมจริง ($\bar{X} = 4.06$) ละครพื้นบ้านมีการดำเนินเรื่องอย่างสมเหตุสมผล แม้จะมีเรื่องอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์เข้ามาเกี่ยวข้องก็ตาม ($\bar{X} = 4.05$) และกลุ่มตัวอย่างที่เห็นด้วยต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์น้อยที่สุด คือ ละครพื้นบ้านในปัจจุบันดำเนินเรื่องได้อย่างกระชับ น่าติดตาม ไม่ยืดเยื้อ ($\bar{X} = 3.81$)

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นด้านการนำเสนอของละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

ตารางที่ 4.11 แสดงจำนวนร้อยละและค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นด้านการนำเสนอของละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

ละครพื้นบ้าน	ระดับความคิดเห็นด้านการนำเสนอของละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์							
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เฉยๆ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	χ	SD	ระดับ ทัศนคติ
1. ควรมีการปรับ ละครพื้นบ้านให้ เกิดความร่วม สมัยเข้ากับ สถานการณ์ของ สังคมในปัจจุบัน	83 (20.8)	223 (55.8)	55 (13.8)	35 (8.8)	4 (1.0)	3.86	0.88	เห็นด้วย
2. ควรให้โอกาส นักแสดงใหม่เข้า มารับบทแสดง นำเพื่อความ แปลกใหม่และ สร้างนักแสดงที่ มีคุณภาพเพิ่ม มากขึ้น	139 (34.8)	227 (56.8)	32 (8.0)	2 (0.5)	-	4.26	0.62	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
3. ควรคัดเลือก ตัวละครนำที่ เป็นคนดี มี คุณธรรม เพื่อ เป็นแบบอย่าง ให้แก่เยาวชนที่ ได้รับชมละคร	190 (47.5)	188 (47.0)	22 (5.5)	-	-	4.42	0.59	เห็นด้วย อย่างยิ่ง

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

ละครพื้นบ้าน	ระดับความคิดเห็นด้านการนำเสนอของละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์							
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เฉยๆ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	$\bar{X}$	SD	ระดับ ทัศนคติ
4. ควรยังคงให้ สิ่งมีชีวิตใน จินตนาการ เช่น ยักษ์ สัตว์วิเศษ ต่างๆ ให้คงไว้ใน ละครพื้นบ้าน	151 (37.8)	214 (53.5)	35 (8.8)	-	-	4.29	0.62	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
5. ควรสร้างสรรค์ ความเป็นแฟนตา ซีด้านต่างๆ ทั้ง ฉาก ตัวละคร ของวิเศษ และ อิทธิฤทธิ์ ปาฏิหาริย์ให้มาก กว่าเดิม	114 (28.5)	198 (49.5)	75 (18.8)	12 (3.0)	1 (0.3)	4.03	0.78	เห็นด้วย
6. ควรยังคงให้มี การใช้ทำนอง เสนาะและคำ กลอนต่างๆ รวมถึงการขับ เสภาในละคร พื้นบ้าน	176 (44.0)	193 (48.3)	31 (7.8)	-	-	4.36	0.62	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
7. ละครควรจบ อย่างมีความสุข และแก้ปมปัญหา ต่างๆ ให้ได้รับ การคลี่คลายไป ในทางที่ดี	158 (39.5)	192 (48.0)	44 (11.0)	6 (1.5)	-	4.25	0.71	เห็นด้วย อย่างยิ่ง

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

ละครพื้นบ้าน	ระดับความคิดเห็นด้านการนำเสนอของละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์							
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เฉยๆ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	$\bar{x}$	SD	ระดับ ทัศนคติ
8. ในแต่ละตอนของ ละครพื้นบ้าน ควรสอดแทรก ข้อคิดและคติ ธรรมเพื่อปลูกฝัง เยาวชนที่รับ ละครไปในตัว	211 (52.8)	168 (42.0)	21 (5.3)	-	-	4.47	0.60	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
9. ควรให้ผู้ชมได้มี ส่วนร่วมกับ ละครพื้นบ้าน เช่นในเรื่องของ การตีชมละคร หรือเสนอแนะ ข้อคิดเห็นต่างๆ	164 (41.0)	204 (51.0)	29 (7.3)	3 (0.8)	-	4.32	0.64	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
10. โดยรวมแล้ว ละครพื้นบ้านใน ปัจจุบัน มีการ พัฒนาในทางดี ขึ้น ทำให้สนุก และน่าติดตาม มากขึ้นกว่าใน อดีต	141 (35.3)	225 (56.3)	32 (8.0)	2 (0.5)	-	4.26	0.62	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
รวม						4.25	0.18	เห็นด้วย อย่างยิ่ง

จากตารางที่ 4.11 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นด้านการนำเสนอของละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 4.25$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เห็นด้วยอย่างยิ่งต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์มากที่สุด คือ ในแต่ละตอนของละครพื้นบ้านควรสอดแทรกข้อคิดและคติธรรมเพื่อปลูกฝังเยาวชนที่รับละครไปในตัว ($\bar{X} = 4.47$) รองลงมาคือควรคัดเลือกตัวละครนำที่เป็นคนดี มีคุณธรรม เพื่อเป็นแบบอย่างให้แก่เยาวชนที่ได้รับชมละคร ($\bar{X} = 4.42$) และอันดับที่สามคือ ควรยังคงให้มีการใช้ทำนองเสนาะและคำกลอนต่างๆ รวมถึงการขับเสภาในละครพื้นบ้าน ($\bar{X} = 4.36$) ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เห็นด้วยต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ คือ ควรสร้างสรรค์ความเป็นแฟนตาซีด้านต่างๆ ทั้งจาก ตัวละคร ของวิเศษ และอิทธิฤทธิ์ ปาฏิหาริย์ให้มากกว่าเดิม ($\bar{X} = 4.03$) และกลุ่มตัวอย่างที่เห็นด้วยต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์น้อยที่สุด คือ ควรมีการปรับละครพื้นบ้านให้เกิดความร่วมสมัยเข้ากับสถานการณ์ของสังคมในปัจจุบัน ($\bar{X} = 3.86$)

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

จากผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยากให้เนื้อหาของละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์มีความกระชับและไม่ยืดเยื้อเกินไป มีค่าร้อยละ 15.0 รองลงมาคือกลุ่มตัวอย่างอยากให้ละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์คงเอกลักษณ์ความเป็นละครพื้นบ้านแบบเดิมเอาไว้ เช่น ไม่ควรนำเสนอในรูปแบบร่วมสมัยมากเกินไป มีค่าร้อยละ 11.0 และอันดับที่สามคือกลุ่มตัวอย่างอยากให้มีการเพิ่มเวลาการออกอากาศของละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ให้มากขึ้น มีค่าร้อยละ 4.0

ตอนที่ 6 การทดสอบสมมติฐาน

1. ปัจจัยทางประชากรศาสตร์มีความสัมพันธ์กับลักษณะการเปิดรับของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

สมมติฐานข้อที่ 6.1 เพศมีความสัมพันธ์กับลักษณะการเปิดรับของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

ตารางที่ 4.12 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับลักษณะการเปิดรับของผู้ชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

เพศ	การเปิดรับของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์			รวมทั้งสิ้น
	ติดตามสม่ำเสมอ	ติดตามแบบผ่าน	ไม่ค่อยได้ติดตาม	
ชาย	96 (48.0)	80 (40.0)	24 (12.0)	200 (100.0)
หญิง	104 (52.0)	78 (39.0)	18 (9.0)	200 (100.0)
รวมทั้งสิ้น	200 (50.0)	158 (39.5)	42 (10.5)	400 (100.0)

$$\chi^2 = 1.202$$

$$\text{Sig.} = 0.548$$

จากตารางที่ 4.12 พบว่า เพศไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะการเปิดรับของผู้ชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

สมมติฐานข้อที่ 6.2 อายุมีความสัมพันธ์กับลักษณะการเปิดรับของผู้ชมที่มีต่อละคร
พื้นบ้านทางโทรทัศน์

ตารางที่ 4.13 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับลักษณะการเปิดรับของผู้ชมละครพื้นบ้านทาง
โทรทัศน์

อายุ	การเปิดรับของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์			รวมทั้งสิ้น
	ติดตามสม่ำเสมอ	ติดตามแบบผ่าน	ติดตามสม่ำเสมอ	
น้อยกว่า18 ปี	46 (69.7)	15 (22.7)	5 (7.6)	66 (100.0)
18-25 ปี	38 (46.9)	37 (39.0)	6 (7.4)	81 (100.0)
26-35 ปี	50 (41.3)	54 (44.6)	17 (14.0)	121 (100.0)
36-45 ปี	47 (52.8)	34 (38.2)	8 (9.0)	89 (100.0)
มากกว่า45 ปี	19 (44.2)	18 (41.9)	6 (14.0)	43 (100.0)
รวมทั้งสิ้น	200 (50.0)	158 (39.5)	42 (10.5)	400 (100.0)

$$\chi^2 = 17.326^* \quad \text{Sig.} = 0.027$$

จากตารางที่ 4.13 พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับลักษณะการเปิดรับของผู้ชมละครพื้นบ้าน
ทางโทรทัศน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานข้อที่ 6.3 ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับลักษณะการเปิดรับของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

ตารางที่ 4.14 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับลักษณะการเปิดรับของผู้ชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

ระดับการศึกษา	การเปิดรับของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์			รวมทั้งสิ้น
	ติดตามสม่ำเสมอ	ติดตามแบบผ่าน	ติดตามสม่ำเสมอ	
ประถมศึกษา	45 (68.2)	18 (27.3)	3 (4.5)	66 (100.0)
มัธยมศึกษา หรือ เทียบเท่า	79 (54.5)	54 (37.2)	12 (8.3)	145 (100.0)
อนุปริญญา หรือ เทียบเท่า	32 (53.3)	23 (38.3)	5 (8.3)	60 (100.0)
ปริญญาตรี	41 (33.6)	60 (49.2)	21 (17.2)	122 (100.0)
สูงกว่าปริญญาตรี	3 (42.9)	3 (42.9)	1 (14.3)	7 (100.0)
รวมทั้งสิ้น	200 (50.0)	158 (39.5)	42 (10.5)	400 (100.0)

$$\chi^2 = 25.841^*$$

Sig. = 0.001

จากตารางที่ 4.14 พบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับลักษณะการเปิดรับของผู้ชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานข้อที่ 6.4 รายได้ส่วนตัวต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับลักษณะการเปิดรับของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

ตารางที่ 4.15 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ส่วนตัวต่อเดือนกับลักษณะการเปิดรับของผู้ชมละครพื้นบ้าน

รายได้ส่วนตัวต่อเดือน	การเปิดรับของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์			รวมทั้งสิ้น
	ติดตามสม่ำเสมอ	ติดตามแบบผ่าน	ติดตามสม่ำเสมอ	
ต่ำกว่า 5,000 บาท	84 (66.1)	34 (26.8)	9 (7.1)	127 (100.0)
5,000-10,000 บาท	52 (46.8)	50 (45.0)	9 (8.1)	111 (100.0)
10,001-15,000 บาท	27 (35.1)	44 (57.1)	6 (7.8)	77 (100.0)
15,001-20,000 บาท	13 (36.1)	14 (38.9)	9 (25.0)	36 (100.0)
มากกว่า 20,000 บาท	24 (49.0)	16 (32.7)	9 (18.4)	49 (100.0)
รวมทั้งสิ้น	200 (50.0)	158 (39.5)	42 (10.5)	400 (100.0)

$$\chi^2 = 37.048^* \quad \text{Sig.} = 0.000$$

จากตารางที่ 4.15 พบว่า รายได้ส่วนตัวต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับลักษณะการเปิดรับของผู้ชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานข้อที่ 6.5 ภูมิลำเนามีความสัมพันธ์กับลักษณะการเปิดรับของผู้ชมที่มีต่อละคร
พื้นบ้านทางโทรทัศน์

ตารางที่ 4.16 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างภูมิลำเนากับลักษณะการเปิดรับของผู้ชมละครพื้นบ้าน
ทางโทรทัศน์

ภูมิลำเนา	การเปิดรับของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์			รวมทั้งสิ้น
	ติดตามสม่ำเสมอ	ติดตามแบบผ่าน	ไม่ค่อยได้ติดตาม	
กรุงเทพฯ	110 (55.0)	71 (35.5)	19 (9.5)	200 (100.0)
นครราชสีมา	90 (45.0)	87 (43.5)	23 (11.5)	200 (100.0)
รวมทั้งสิ้น	200 (50.0)	158 (39.5)	42 (10.5)	400 (100.0)

$$\chi^2 = 4.001$$

$$\text{Sig.} = 0.135$$

จากตารางที่ 4.16 พบว่า ภูมิลำเนาไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะการเปิดรับของผู้ชมละคร
พื้นบ้านทางโทรทัศน์

2. ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันมีผลต่อทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

สมมติฐานข้อที่ 6.6 เพศที่แตกต่างกันมีผลต่อทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

ตารางที่ 4.17 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของเพศที่มีต่อทัศนคติของผู้ชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

เพศ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t	Sig. (2-tailed)
ชาย	200	4.15	0.41		
หญิง	200	4.19	0.39	1.14	.253
รวม	400				

ผลการวิเคราะห์ด้วยค่าสถิติ t-test จากตารางที่ 4.17 พบว่า ค่า Sig. (2-tailed) มากกว่าค่านัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ในระดับ .05 ดังนั้น เพศที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อทัศนคติของผู้ชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

สมมติฐานข้อที่ 6.7 อายุที่แตกต่างกันมีผลต่อทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

ตารางที่ 4.18 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของอายุที่มีต่อทัศนคติของผู้ชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

อายุ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t	Sig. (2-tailed)
น้อยกว่า18 ปี	66	4.35	0.45		
18-25 ปี	81	4.12	0.38	4.04	.003
26-35 ปี	121	4.15	0.39		
36-45 ปี	89	4.13	0.35		
มากกว่า45 ปี	43	4.15	0.42		
รวม	400				

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ด้วยค่าความแปรปรวนแบบจำแนกทางเดียว (One-way ANOVA) จากตารางที่ 4.18 พบว่า ค่า Sig. น้อยกว่าค่านัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ในระดับ .05 ดังนั้นอายุที่แตกต่างกันมีผลต่อทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

ตารางที่ 4.19 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อทดสอบความแตกต่างของอายุที่มีต่อทัศนคติของผู้ชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	2.50	4	.62
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	61.12	395	.15
รวม	63.62	399	

เมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของอายุที่มีต่อทัศนคติของผู้ชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ โดยใช้วิธี Scheffe ผลปรากฏตามตารางที่ 4.20

ตารางที่ 4.20 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อทดสอบความแตกต่างของอายุที่มีต่อทัศนคติของผู้ชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ โดยใช้วิธี Scheffe

(I) อายุ	(J) อายุ	ผลต่างค่าเฉลี่ย (I-J)
น้อยกว่า 18 ปี	18-25ปี	.2263*
	26-35ปี	.1983*
	36-45ปี	.2191*
	มากกว่า45ปี	.1992
18-25ปี	น้อยกว่า18ปี	-.2263*
	26-35ปี	-.0280
	36-45ปี	-.0072
	มากกว่า45ปี	-.0271
26-35ปี	น้อย18ปี	-.1983*
	18-25ปี	.0280
	36-45ปี	.0209
	มากกว่า45ปี	.0009
36-45ปี	น้อยกว่า18ปี	-.2191*
	18-25ปี	.0072
	26-35ปี	-.0209
	มากกว่า45ปี	-.0199
มากกว่า45ปี	น้อยกว่า18ปี	-.1992
	18-25ปี	.0271
	26-35ปี	-.0009
	36-45ปี	.0199

*พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อทดสอบความแตกต่างของอายุที่มีต่อทัศนคติของผู้ชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ โดยใช้วิธี Scheffe พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อยกว่า 18 ปีมากที่สุด และสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 18-25 ปี กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 26-35 ปีและกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 36- 45ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานข้อที่ 6.8 ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีผลต่อทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละคร
พื้นบ้านทางโทรทัศน์

ตารางที่ 4.21 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการศึกษาที่มีต่อทัศนคติของผู้ชม
ละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

ระดับการศึกษา	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	F	Sig
ประถมศึกษา	66	4.27	0.38	5.05	.001
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	145	4.23	0.37		
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	60	4.14	0.40		
ปริญญาตรี	122	4.05	0.41		
สูงกว่าปริญญาตรี	7	4.25	0.57		
รวม	400				

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ด้วยค่าความแปรปรวนแบบจำแนกทางเดียว (One-way ANOVA) จาก
ตารางที่ 4.21 พบว่า ค่า Sig. น้อยกว่าค่านัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ในระดับ .05 ดังนั้นระดับ
การศึกษาที่แตกต่างกันมีผลต่อทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

ตารางที่ 4.22 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อทดสอบความแตกต่างของระดับการศึกษาที่
มีต่อทัศนคติของผู้ชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	3.09	4	.77
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	60.52	395	.15
รวม	63.62	399	

เมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของระดับการศึกษาที่มีต่อการเปิดรับชมของผู้ชมละคร
พื้นบ้านทางโทรทัศน์ โดยใช้วิธี Scheffe ผลปรากฏตามตารางที่ 4.23

ตารางที่ 4.23 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อทดสอบความแตกต่างของระดับการศึกษาที่มีต่อทัศนคติของผู้ชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ โดยใช้วิธี Scheffe

(I)ระดับการศึกษา	(J)ระดับการศึกษา	ผลต่างค่าเฉลี่ย (I-J)
ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา หรือเทียบเท่า	.0382
	อนุปริญญา หรือเทียบเท่า	.1306
	ปริญญาตรี	.2209*
	สูงกว่าปริญญาตรี	.0241
มัธยมศึกษา หรือเทียบเท่า	ประถมศึกษา	-.0382
	อนุปริญญา หรือเทียบเท่า	.0925
	ปริญญาตรี	.1827*
	สูงกว่าปริญญาตรี	-.0141
อนุปริญญา หรือเทียบเท่า	ประถมศึกษา	-.1306
	มัธยมศึกษา หรือเทียบเท่า	-.0925
	ปริญญาตรี	.0903
	สูงกว่าปริญญาตรี	-.1065
ปริญญาตรี	ประถมศึกษา	-.2209*
	มัธยมศึกษา หรือเทียบเท่า	-.1827*
	ปริญญาตรี	-.0903
	สูงกว่าปริญญาตรี	-.1968
สูงกว่าปริญญาตรี	ประถมศึกษา	-.0241
	มัธยมศึกษา หรือเทียบเท่า	.0141
	อนุปริญญา หรือเทียบเท่า	.1065
	ปริญญาตรี	.1968

*พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับการศึกษาที่มีต่อการเปิดรับชมของผู้ชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ โดยใช้วิธี Scheffe พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุดและสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา และกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา หรือเทียบเท่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานข้อที่ 6.9 รายได้ส่วนตัวต่อเดือนที่แตกต่างกันมีผลต่อทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

ตารางที่ 4.24 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของรายได้ส่วนตัวต่อเดือนที่มีต่อทัศนคติของผู้ชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

รายได้ส่วนตัวต่อเดือน	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	F	Sig
ต่ำกว่า 5,000 บาท	127	4.29	0.38	6.14	.000
5,000-10,000 บาท	111	4.15	0.39		
10,001-15,000 บาท	77	4.04	0.39		
15,001-20,000 บาท	36	4.05	0.44		
มากกว่า 20,000 บาท	49	4.18	0.38		
รวม	400				

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ด้วยค่าความแปรปรวนแบบจำแนกทางเดียว (One-way ANOVA) จากตารางที่ 4.24 พบว่า ค่า Sig. น้อยกว่าค่านัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ในระดับ .05 ดังนั้นระดับรายได้ส่วนตัวต่อเดือนที่แตกต่างกันมีผลต่อทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

ตารางที่ 4.25 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อทดสอบความแตกต่างของรายได้ส่วนตัวต่อเดือนที่มีต่อทัศนคติของผู้ชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	3.72	4	.93
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	59.90	395	.15
รวม	63.62	399	

เมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของรายได้ส่วนตัวต่อเดือนที่มีต่อทัศนคติของผู้ชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ โดยใช้วิธี Scheffe ผลปรากฏตามตารางที่ 4.26

ตารางที่ 4.26 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อทดสอบความแตกต่างของรายได้ส่วนตัวต่อเดือนที่มีต่อทัศนคติของผู้สมัครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ โดยใช้วิธี Scheffe

(I) รายได้ส่วนตัวต่อเดือน	(J) รายได้ส่วนตัวต่อเดือน	ผลต่างค่าเฉลี่ย (I-J)
ต่ำกว่า 5,000 บาท	5,000-10,000บาท	.1408
	10,001-15,000บาท	.2498*
	15,001-20,000บาท	.2440*
	มากกว่า 20,000บาท	.1171
5,000-10,000บาท	ต่ำกว่า 5,000 บาท	-.1408
	10,001-15,000บาท	.1090
	15,001-20,000บาท	.1032
	มากกว่า 20,000 บาท	-.0237
10,001-15,000บาท	ต่ำกว่า 5,000 บาท	-.2498*
	5,000-10,000 บาท	-.1090
	15,001-20,000บาท	-.0058
	มากกว่า 20,000บาท	-.1327
15,001-20,000 บาท	ต่ำกว่า 5,000 บาท	-.2440*
	5,000-10,000 บาท	-.1032
	10,001-15,000 บาท	.0058
	มากกว่า 20,000 บาท	-.1269
มากกว่า 20,000 บาท	ต่ำกว่า 5,000 บาท	-.1171
	5,000-10,000บาท	.0237
	10,001-15,000บาท	.1327
	15,001-20,000บาท	.1269

*พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อทดสอบความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือนที่มีต่อทัศนคติของผู้สมัครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ โดยใช้วิธี Scheffe พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาทมากที่สุด และสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือน 10,001-15,000 บาท และกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือน 15,001-20,000 บาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานข้อที่ 6.10 ภูมิภาคที่แตกต่างกันมีผลต่อทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

ตารางที่ 4.27 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของภูมิภาคที่มีต่อทัศนคติของผู้ชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

ภูมิภาค	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t	Sig. (2-tailed)
กรุงเทพฯ	200	4.14	0.39		
นครราชสีมา	200	4.20	0.41	1.61	.107
รวม	400				

ผลการวิเคราะห์ด้วยค่าสถิติ t-test จากตารางที่ 4.27 พบว่า ค่า Sig. (2-tailed) มากกว่าค่านัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ในระดับ .05 ดังนั้น ภูมิภาคที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อทัศนคติของผู้ชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง“การเปิดรับ และทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์”
ได้ผลการวิจัยดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงลักษณะการเปิดรับชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ของผู้ชม
2. เพื่อศึกษาทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์
3. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยทางประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อลักษณะการเปิดรับชมและทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยทางประชากรศาสตร์มีความสัมพันธ์กับลักษณะการเปิดรับของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์
2. ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันมีผลต่อทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น ที่เป็นการเลือกแบบเจาะจง (Quota sampling) จากจำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน แบ่งเป็นเพศชายจำนวน 200 คน และเพศหญิงจำนวน 200 คน โดยจะทำการเลือกสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่ห้างสรรพสินค้าเดอะมอลล์ บางกะปิ 200 คน และที่ห้างสรรพสินค้าเดอะมอลล์นครราชสีมา 200 คน แบ่งเป็นเพศชายแห่งละ 100 คน และเพศหญิงแห่งละ 100 คนเท่า ๆ กัน

เครื่องมือวิจัย

ในการวิจัยเรื่องนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์

จากผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 400 คน แบ่งเป็นเพศชายจำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 และเพศหญิงจำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 ส่วนใหญ่อายุอยู่ในช่วง 26-35 ปี มากที่สุด จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 30.3 มีระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา หรือเทียบเท่า จำนวนมากที่สุด จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 36.3 มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือนในช่วงต่ำกว่า 5,000 บาท มากที่สุด จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 31.8 และแบ่งเป็นภูมิลำเนาในกรุงเทพฯ จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 และภูมิลำเนาในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0

ตอนที่ 2 ลักษณะการเปิดรับชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ติดตามสม่ำเสมอ (ตลอดทุกตอน หรือแทบทุกตอน) จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 รองลงมาคือติดตามแบบผ่าน (ดูบ้างไม่ดูบ้าง) จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 39.5 และอันดับที่สามคือไม่ค่อยได้ติดตาม (ได้ดูบ้าง แต่ค่อนข้างน้อย) จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 10.5 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ดูเรื่องเดียวตลอดจนจบตอนในแต่ละวัน จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 49.5 รองลงมาคือดูสลับกับรายการหรือละครอื่นๆ จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 44.5 และอันดับที่สามคือดูตามที่คนอื่นเปิดดู จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6.0 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตั้งใจดูมาก จำนวน 246 คน คิดเป็นร้อยละ 61.5 รองลงมาคือตั้งใจดูมากที่สุด จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 24.8 และอันดับที่สามคือดูผ่านๆ ไม่ได้ตั้งใจมากนัก จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 13.8 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์เพื่อความสนุกสนานบันเทิงมากที่สุด จำนวน 306 คน รองลงมาคือเป็นละครพื้นบ้านที่มีคติสอนใจ จำนวน 250 คน และอันดับที่สามคือสมาชิกในบ้านเปิดรับชม จำนวน 174 คน และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์โดยเปิดเป็นเพื่อนเมื่อทำกิจกรรมอื่นน้อยที่สุด จำนวน 35 คน

ตอนที่ 3 ทักษะคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

จากผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทักษะคติต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 4.17$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เห็นด้วยอย่างยิ่งต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์มากที่สุด คือ มีการใช้ทำนองเสนาะและคำกลอนต่างๆ รวมถึงการขับเสภาอย่างไพเราะและเหมาะสมในละครพื้นบ้าน และละครพื้นบ้านมีการสอดแทรกข้อคิด หรือคติธรรมที่เป็นการสั่งสอนและปลูกฝังค่านิยมอันดีงามไว้ในเรื่องด้วย มีค่าเฉลี่ยเท่ากันเป็นอันดับ

ที่หนึ่ง ($\bar{X} = 4.32$) รองลงมา คือโดยรวมแล้วละครพื้นบ้านสามารถสร้างความสนุกสนานและความบันเทิงให้ผู้ชมได้ ($\bar{X} = 4.29$) และอันดับที่สาม คือ การคัดเลือกและวางตัวนักแสดงของผู้ผลิตละครส่งผลต่อการติดตามชมละครของผู้ชม ($\bar{X} = 4.28$) ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เห็นด้วยต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ คือ เทคนิคพิเศษต่างๆจากคอมพิวเตอร์กราฟฟิก (ด้านฉาก และการแสดงอิทธิฤทธิ์ ปาฏิหาริย์ต่างๆ) ทำได้อย่างสมจริง ($\bar{X} = 4.06$) ละครพื้นบ้านมีการดำเนินเรื่องอย่างสมเหตุสมผล แม้จะมีเรื่องอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์เข้ามาเกี่ยวข้องก็ตาม ($\bar{X} = 4.05$) และกลุ่มตัวอย่างที่เห็นด้วยต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์น้อยที่สุด คือ ละครพื้นบ้านในปัจจุบันดำเนินเรื่องได้อย่างกระชับ น่าติดตาม ไม่ยืดเยื้อ ($\bar{X} = 3.81$)

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นด้านการนำเสนอของละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นด้านการนำเสนอของละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 4.25$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เห็นด้วยอย่างยิ่งต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์มากที่สุด คือ ในแต่ละตอนของละครพื้นบ้านควรสอดแทรกข้อคิดและคติธรรมเพื่อปลูกฝังเยาวชนที่รับละครไปในตัว ($\bar{X} = 4.47$) รองลงมา คือ ควรคัดเลือกตัวละครนำที่เป็นคนดี มีคุณธรรม เพื่อเป็นแบบอย่างให้แก่เยาวชนที่ได้รับชมละคร ($\bar{X} = 4.42$) และอันดับที่สามคือ ควรยังคงให้มีการใช้ทำนองเสนาะและคำกลอนต่างๆ รวมถึงการขับเสภาในละครพื้นบ้าน ($\bar{X} = 4.36$) ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เห็นด้วยต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ คือ ควรสร้างสรรค์ความเป็นแฟนตาซีด้านต่างๆ ทั้งฉาก ตัวละคร ของวิเศษ และอิทธิฤทธิ์ ปาฏิหาริย์ให้มากกว่าเดิม ($\bar{X} = 4.03$) และกลุ่มตัวอย่างที่เห็นด้วยต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์น้อยที่สุด คือ ควรมีการปรับละครพื้นบ้านให้เกิดความร่วมมือเข้ากับสถานการณ์ของสังคมในปัจจุบัน ($\bar{X} = 3.86$)

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

จากผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยากให้เนื้อหาของละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์มีความกระชับและไม่ยืดเยื้อเกินไป มีค่าร้อยละ 15.0 รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างอยากให้ละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์คงเอกลักษณ์ความเป็นละครพื้นบ้านแบบเดิมเอาไว้ เช่น ไม่ควรนำเสนอในรูปแบบร่วมสมัยมากเกินไป มีค่าร้อยละ 11.0 และอันดับที่สาม คือ กลุ่มตัวอย่างอยากให้มีการเพิ่มเวลาการออกอากาศของละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ให้มากขึ้น มีค่าร้อยละ 4.0

ตอนที่ 6 การทดสอบสมมติฐาน

1. ปัจจัยทางประชากรศาสตร์มีความสัมพันธ์กับลักษณะการเปิดรับของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

สมมติฐานข้อที่ 6.1 เพศมีความสัมพันธ์กับลักษณะการเปิดรับของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ ไม่ยืนยันตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานข้อที่ 6.2 อายุมีความสัมพันธ์กับลักษณะการเปิดรับของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ ยืนยันตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานข้อที่ 6.3 ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับลักษณะการเปิดรับของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ ยืนยันตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานข้อที่ 6.4 รายได้ส่วนตัวต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับลักษณะการเปิดรับของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ ยืนยันตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานข้อที่ 6.5 ภูมิภาคเอนามีความสัมพันธ์กับลักษณะการเปิดรับของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ ไม่ยืนยันตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันมีผลต่อทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

สมมติฐานข้อที่ 6.6 เพศที่แตกต่างกันมีผลต่อทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ ไม่ยืนยันตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานข้อที่ 6.7 อายุที่แตกต่างกันมีผลต่อทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ ยืนยันตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานข้อที่ 6.8 ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีผลต่อทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ ยืนยันตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานข้อที่ 6.9 รายได้ส่วนตัวต่อเดือนที่แตกต่างกันมีผลต่อทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ ยืนยันตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานข้อที่ 6.10 ภูมิภาคเอนาที่แตกต่างกันมีผลต่อทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ ไม่ยืนยันตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน แบ่งเป็นเพศชายจำนวน 200 คน และเพศหญิงจำนวน 200 คน โดยผู้วิจัยเป็นตัวกำหนดจำนวนของกลุ่มตัวอย่างทั้งเพศชายและเพศหญิง เพราะผู้วิจัยต้องการให้เห็นผลการเปรียบเทียบของปัจจัยด้านเพศอย่างชัดเจน ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างเพศชายและเพศหญิง กับลักษณะการเปิดรับของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ว่ามีหรือไม่มีความสัมพันธ์กัน และเป็นการหาความแตกต่างกันของเพศชายและเพศหญิง ว่ามีทัศนคติต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์เหมือนหรือแตกต่างกัน ส่วนภูมิลำเนาที่มีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ จำนวน 200 คน และในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 200 คน เพราะผู้วิจัยต้องการให้เห็นผลการเปรียบเทียบของปัจจัยด้านภูมิลำเนาอย่างชัดเจน ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ และกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในจังหวัดนครราชสีมา กับลักษณะการเปิดรับของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ว่ามีหรือไม่มีความสัมพันธ์กัน และการหาความแตกต่างกันของกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ และกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในจังหวัดนครราชสีมา ว่ามีทัศนคติต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์เหมือนหรือแตกต่างกัน โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อายุอยู่ในช่วง 26-35 ปี มีระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา หรือเทียบเท่า และมีรายได้ส่วนตัวต่อเดือนในช่วง ต่ำกว่า 5,000 บาท ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงปริมาณที่ผู้วิจัยต้องการทราบเพื่อให้รู้กลุ่มเป้าหมายที่ดูละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์อย่างแท้จริง

ตอนที่ 2 ลักษณะการเปิดรับชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการติดตามรับชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์สม่ำเสมอ (ตลอดทุกตอน หรือแทบทุกตอน) โดยดูเรื่องเดียวตลอดจนจบตอนในแต่ละวัน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตั้งใจที่จะเปิดรับชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์มาก แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่ดูละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์มีทัศนคติที่ดีต่อละครทำให้มีการติดตามรับชมอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ ศศิวิมล สันติราษฎร์ภักดี (2539, หน้า 217) ที่กล่าวว่า ในปัจจุบันรายการโทรทัศน์ของไทยมีมากมายหลายประเภท แต่รายการโทรทัศน์ที่อยู่ในกระแสความนิยมของผู้ชมอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน คือ ละครโทรทัศน์ อาจเป็นเพราะคนไทยมีความผูกพันกับการชมละครมาตั้งแต่อดีตกาล และละครโทรทัศน์ถือว่าเป็นผลผลิตทางวัฒนธรรมที่เข้าถึงผู้ชมได้ง่าย ด้วยเนื้อหาและอรรถรสที่ครองใจผู้ชมได้เป็นอย่างดี และเหตุผลสำคัญที่กลุ่มตัวอย่างรับชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์คือ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับชมละครเพื่อความสนุกสนานบันเทิง สอดคล้องกับ ธวัช ปุณโณทก

(2533, หน้า 1) ที่กล่าวว่า จุดมุ่งหมายที่ถือเป็นหัวใจสำคัญของเรื่องเล่าประเภทนิทานที่เป็นต้นตอของละครพื้นบ้าน ก็คือ การให้ความบันเทิง และความเพลิดเพลินหย่อนใจแก่ผู้ฟัง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้นิทานเกิดความแพร่หลายในทุกชนชาติ ทำให้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่รับชมละครมุ่งหวังที่ความสนุกสนานบันเทิงเป็นอันดับแรก

ตอนที่ 3 ทักษะคดีของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทักษะคดีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์โดยรวมเห็นด้วย และกลุ่มตัวอย่างที่มีทักษะคดีเห็นด้วยอย่างยิ่งต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์มากที่สุดในเรื่องที่มีการใช้ทำนองเสนาะและคำกลอนต่างๆ รวมถึงการขับเสภา อย่างไพเราะและเหมาะสมในละครพื้นบ้าน และในเรื่องที่มีการสอดแทรกข้อคิดหรือคติธรรมที่เป็นการสั่งสอนและปลูกฝังค่านิยมอันดีงามไว้ในเรื่องด้วย แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่เปิดรับชมละครนั้นมีความต้องการเห็นทำนองเสนาะและคำกลอนต่างๆ รวมถึงการขับเสภาอย่างไพเราะและเหมาะสม รวมถึงข้อคิดหรือคติธรรมที่เป็นการสั่งสอนและปลูกฝังค่านิยมอันดีงามไว้ในละครพื้นบ้าน สอดคล้องกับ ธวัช ปุณโณทก (2533, หน้า 1) ที่กล่าวว่า นิทานที่เป็นต้นตอของละครพื้นบ้าน อาจใช้เพื่อการสั่งสอน หรือแฝงคติเตือนใจ เช่น นิทานชาดกหรือนิทานสุภาษิต ในบางครั้งนิทานยังอาจถูกใช้เพื่อเป็นกลอุบายในการปกครองของผู้นำบางประเทศในยุคสมัยหนึ่ง และสอดคล้องกับ กรมวิชาการ(2525, หน้า 23) ที่กล่าวว่า เรื่องราวในแนวพื้นบ้านนั้นถูกถ่ายทอดในรูปแบบนิทานที่เล่ากันปากต่อปาก หรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า มุขปาฐะ โดยมักจะเป็นการถ่ายทอดโดยผู้เฒ่าผู้แก่ เช่น ปู่ย่าตายายเล่าให้ลูกหลานฟัง ดังนั้นจึงทำให้กลุ่มเป้าหมายมีความต้องการสิ่งเหล่านี้ติดตัวมา เหมือนกับการฟังนิทานที่ถูกถ่ายทอดมาจากผู้เฒ่าผู้แก่ในอดีตนั่นเอง

ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เห็นด้วยต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์น้อยที่สุดจะเป็นเรื่องที่ละครพื้นบ้านในปัจจุบัน ดำเนินเรื่องได้อย่างกระชับ น่าติดตาม ไม่ยืดเยื้อ และเรื่องที่ละครพื้นบ้านมีการดำเนินเรื่องอย่างสมเหตุสมผล แม้จะมีเรื่องอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์เข้ามาเกี่ยวข้องก็ตาม แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างไม่ชอบให้มีการดำเนินเรื่องยืดเยื้อไม่กระชับ สอดคล้องกับ ศศิลักษณ์ แจ่มสุข (2538, หน้า 9-11) ที่กล่าวว่า ละครโทรทัศน์ที่ดีควรมีวัตถุประสงค์ในการนำเสนอที่แน่ชัดว่าต้องการเสนออะไรแก่ผู้ชม เมื่อละครมีวัตถุประสงค์ในการนำเสนอที่แน่ชัดแล้ว การดำเนินเรื่อง เนื้อเรื่อง แก่นของเรื่อง หรือแม้แต่ชื่อเรื่องก็จะสัมพันธ์กันอย่างมีเหตุผล และดำเนินไปตามแนวที่กำหนดไว้

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นด้านการนำเสนอของละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์โดยรวมเห็นด้วย และกลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดเห็นด้านการนำเสนอเห็นด้วยอย่างยิ่งต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์มากที่สุด เรื่องที่ในแต่ละตอนของละครพื้นบ้านควรสอดแทรกข้อคิดและคติธรรมเพื่อปลูกฝังเยาวชนที่รับละครไปในตัว สอดคล้องกับ ธวัช ปุณโณทก (2533, หน้า 1) ที่กล่าวว่า นิทานที่เป็นต้นตอของละครพื้นบ้านอาจใช้เพื่อการสั่งสอน หรือแฝงคติเตือนใจ เช่น นิทานชาดกหรือนิทานสุภาษิต ในบางครั้งนิทานยังอาจถูกใช้เพื่อเป็นกลอุบายในการปกครองของผู้เฒ่าบางประเทศในยุคสมัยหนึ่ง ทำให้กลุ่มเป้าหมายมีความต้องการสิ่งเหล่านี้ติดตัวมาเหมือนกับการฟังนิทานที่ถูกถ่ายทอดมาจากผู้เฒ่าผู้แก่ในอดีต

ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดเห็นด้านการนำเสนอเห็นด้วยต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์น้อยที่สุดเป็นในเรื่องที่ควรมีการปรับละครพื้นบ้านให้เกิดความร่วมมือเข้ากับสถานการณ์ของสังคมในปัจจุบัน แสดงให้เห็นว่ากลุ่มเป้าหมายต้องการให้ละครพื้นบ้านคงความเป็นเอกลักษณ์ของละครพื้นบ้านไว้ เนื่องจากปัจจุบันมีการใช้รูปแบบการนำเสนอที่เป็นนิทานแบบเดิมมาปรับเปลี่ยนเนื้อหาไปตามสังคมสมัยใหม่ เช่น เรื่องเจ้าจันทน์ผมหอม ที่ใช้รูปแบบนิทานแต่ปรับเนื้อหาให้สะท้อนปัญหาสังคมที่มีการขายลูกสาว เพื่อให้ได้เงินมาช่วยค้ำจุนเศรษฐกิจของครอบครัว (ศิริพร วิฐะฐาน ณ ถลาง, 2537, หน้า 51-54) ดังนั้นกลุ่มเป้าหมายจึงเห็นว่าควรให้ละครพื้นบ้านคงความเป็นเอกลักษณ์ของละครพื้นบ้านไว้ รวมถึงเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยอีกรูปแบบหนึ่งด้วย

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยากให้เนื้อหาของละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์มีความกระชับและไม่ยืดเยื้อเกินไป สอดคล้องกับ ศศิลักษณ์ แจ่มสุข (2538, หน้า 9-11) ที่กล่าวว่าละครโทรทัศน์ที่ดีควรมีวัตถุประสงค์ในการนำเสนอที่แน่ชัดว่าต้องการเสนออะไรแก่ผู้ชม เมื่อละครมีวัตถุประสงค์ในการนำเสนอที่แน่ชัดแล้ว การดำเนินเรื่อง เนื้อเรื่อง แก่นของเรื่อง หรือแม้แต่ชื่อเรื่องก็จะสัมพันธ์กันอย่างมีเหตุผล และดำเนินไปตามแนวที่กำหนดไว้ ดังนั้นละครพื้นบ้านจึงควรนำเสนอแก่นแท้ของเรื่อง อย่างมีเหตุผลเพื่อให้เนื้อเรื่องมีความกระชับและไม่ยืดเยื้อเกินไป

ตอนที่ 6 การทดสอบสมมติฐาน

1. ปัจจัยทางประชากรศาสตร์มีความสัมพันธ์กับลักษณะการเปิดรับของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

สมมติฐานข้อที่ 6.1 เพศไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะการเปิดรับของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ ซึ่งสามารถพิจารณาได้ว่า ในการผลิตละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ มีการวิเคราะห์ด้านเนื้อหา ด้านกลวิธีในการนำเสนอ และการดำเนินเรื่องของตัวละครให้สอดคล้องกับพื้นเพ ประสบการณ์ เพศ ของผู้ชมกลุ่มเป้าหมายให้มากที่สุด โดยมีเป้าหมายการนำเสนอความบันเทิงและสาระแบบไทยๆ เพื่อให้เหมาะกับกลุ่มผู้ชมทุกกลุ่ม(ศศิลักษณ์ แจ่มสุข , 2538, หน้า 9-11) ดังนั้น เมื่อการผลิตละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์เป็นการผลิตเพื่อให้เหมาะกับกลุ่มผู้ชมทุกกลุ่ม ทำให้ปัจจัยด้านเพศจึงไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะการเปิดรับของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

สมมติฐานข้อที่ 6.2 อายุมีความสัมพันธ์กับลักษณะการเปิดรับของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ ซึ่งสอดคล้องกับ ประมะ สตะเวทิน (2526, หน้า 107-112) ที่ได้อธิบายไว้ว่า อายุเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คนมีความแตกต่างกันในเรื่องความคิดและพฤติกรรม โดยทั่วไปแล้วคนที่มียุ่ช่่น้อยมักมีความคิดที่เสรี ชัดถื่ออุดมการณ์และมองโลกในแง่ดีมากกว่าคนที่อายุมาก และสอดคล้องกับที่ พีระ จิระโสภณ (2540 , หน้า 645) กล่าวว่า อายุของคนหนุ่มสาวมักมีความคิดเสรีนิยม ส่วนคนสูงอายุมักจะมีความคิดอนุรักษนิยมมากกว่าและชักจูงใจได้ยากกว่า ดังนั้นกลุ่มคนอายุต่างกัน มีความสนใจเรื่องราวต่างๆ ไม่เหมือนกัน เด็กวัยรุ่นสนใจความสนุกสนาน คนวัยผู้ใหญ่สนใจสร้างฐานะ เป็นต้น ซึ่งทำให้ปัจจัยด้านอายุมีความสัมพันธ์กับลักษณะการเปิดรับของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ตามไปด้วย

สมมติฐานข้อที่ 6.3 ระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะการเปิดรับของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ ซึ่งสอดคล้องกับพีระ จิระโสภณ (2540, หน้า 645) ที่กล่าวไว้ว่า คนที่มีการศึกษาสูง โดยทั่วไปสนใจข่าวสารบ้านเมืองมากกว่าความบันเทิง และสอดคล้องกับ ยุกต เบญจรงค์กิจ (2538, หน้า 70-71) ที่ว่าผู้ที่มีการศึกษาสูง มีตำแหน่งหน้าที่การงานที่ดี มักถูกผลักดันให้มีความจำเป็นที่ต้องเรียนรู้หาข้อมูลข่าวสารต่างๆ ให้ทันต่อเหตุการณ์เสมอ ทำให้การเปิดรับสื่อจำเป็น

สำหรับผู้รับสารกลุ่มนี้มากกว่ากลุ่มอื่นๆ ซึ่งทำให้ปัจจัยด้านระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับลักษณะการเปิดรับของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ตามไปด้วย

สมมติฐานข้อที่ 6.4 รายได้ส่วนตัวต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับลักษณะการเปิดรับของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ ซึ่งสอดคล้องกับ พีระ จิระ โสภณ (2540, หน้า 645) ที่กล่าวว่า สถานการณ์ทางสังคมและเศรษฐกิจ จากรายได้ และสถานะในสังคม เช่น คนฐานะดี จะมีวิถีชีวิตที่แตกต่างกับคนที่ฐานะยากจน ทำให้มีการมองโลกที่ต่างกันไปด้วย และสอดคล้องกับยุบล เบญจรงค์กิจ (2538, หน้า 70-71) ที่ได้อธิบายเกี่ยวกับตัวแปรด้านรายได้ไว้ว่า รายได้เป็นตัวแปรที่สามารถอธิบายพฤติกรรมการสื่อสารของบุคคลได้ดี เพราะว่ามีรายได้สูงมักมีตำแหน่งหน้าที่การงานที่ดี จึงมักถูกผลักดันให้มีความจำเป็นที่ต้องเรียนรู้หาข้อมูลข่าวสารต่างๆ ให้ทันต่อเหตุการณ์เสมอ การเปิดรับสื่อจึงจำเป็นสำหรับผู้รับสารกลุ่มนี้มากกว่ากลุ่มอื่นๆ ดังนั้นปัจจัยด้านรายได้ส่วนตัวต่อเดือนจึงมีความสัมพันธ์กับลักษณะการเปิดรับของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

สมมติฐานข้อที่ 6.5 ปัจจัยด้านภูมิฐานะไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะการเปิดรับของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ ซึ่งสามารถพิจารณาได้ว่า ในการผลิตละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์มีการวิเคราะห์ด้านเนื้อหา ด้านกลวิธีในการนำเสนอ และการดำเนินเรื่องของตัวละครให้สอดคล้องกับพื้นเพ ประสบการณ์ ของผู้ชมกลุ่มเป้าหมายให้มากที่สุด เพื่อให้เหมาะกับกลุ่มผู้ชมทุกกลุ่ม (ศศิลักษณ์ แจ่มสุข, 2538, หน้า 9-11) ดังนั้น เมื่อการผลิตละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์เป็นการผลิตเพื่อให้เหมาะกับกลุ่มผู้ชมทุกกลุ่ม ทุกพื้นที่ทำให้ปัจจัยด้านภูมิฐานะจึงไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะการเปิดรับชมของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

โดยสรุปปัจจัยทางประชากรศาสตร์ด้านอายุ ระดับการศึกษา และ รายได้ส่วนตัวต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับลักษณะการเปิดรับของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ ซึ่งสอดคล้องกับปรมะ สตะเวทิน (2526, หน้า 107-112) ที่กล่าวว่าผู้รับสารที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่ต่างกัน ย่อมมีทัศนคติและพฤติกรรมแตกต่างกัน ซึ่งลักษณะทางประชากรศาสตร์นั้น ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา และ รายได้ และสอดคล้องกับยุบล เบญจรงค์กิจ (2538, หน้า 70-71) ที่ได้อธิบายเกี่ยวกับตัวแปรด้านรายได้การศึกษาสูง และอาชีพ มีผลต่อการเปิดรับสื่อทั้งสิ้น ดังนั้นปัจจัยทางประชากรศาสตร์ด้านอายุ ระดับการศึกษา และ รายได้ส่วนตัวต่อเดือน จึงมีความสัมพันธ์กับลักษณะการเปิดรับของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

ส่วนปัจจัยทางประชากรศาสตร์ด้านเพศ และภูมิฐานะ ไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะการเปิดรับของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ ซึ่งสามารถพิจารณาได้ว่า เมื่อการผลิตละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ มีการวิเคราะห์ด้านเนื้อหา ด้านกลวิธีในการนำเสนอ และการดำเนินเรื่องของตัวละครให้สอดคล้องกับพื้นเพ ประสบการณ์ เพศ ของผู้ชมกลุ่มเป้าหมายให้มากที่สุด เพื่อให้เหมาะกับกลุ่มผู้ชมทุกกลุ่ม (ศศิลักษณ์ แจ่มสุข, 2538, หน้า 9-11) ทำให้ เมื่อมีการผลิตละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์จึงเป็นการผลิตเพื่อให้เหมาะกับกลุ่มผู้ชมทุกกลุ่ม ทุกพื้นที่ ซึ่งเป็นการวางองค์ประกอบของละครโทรทัศน์ที่ได้อยู่แล้ว ดังนั้นปัจจัยทางประชากรศาสตร์ด้านเพศ และภูมิฐานะ จึงไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะการเปิดรับของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

2. ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันมีผลต่อทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

สมมติฐานข้อที่ 6.6 ปัจจัยด้านเพศที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ ซึ่งสามารถพิจารณาได้ว่า การเปิดรับหรือการแสวงหาข่าวสารนั้น เป็นการสนับสนุนทัศนคติหรือความคิดและความเข้าใจที่มีอยู่เดิม ซึ่งทัศนคติเป็นผลที่เกิดหลังจากการเปิดรับและได้เรียนรู้มาก่อนที่ทำให้เกิดทัศนคติขึ้น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2542, หน้า 636-640) ดังนั้นเมื่อปัจจัยด้านเพศที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อลักษณะการเปิดรับชมของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ ทำให้ปัจจัยด้านเพศที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ตามไปด้วย

สมมติฐานข้อที่ 6.7 ปัจจัยด้านอายุที่แตกต่างกันมีผลต่อทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ ซึ่งสามารถพิจารณาได้ว่า เมื่อผู้รับสารมีประสบการณ์ ความต้องการ ความเชื่อ ทัศนคติ และความรู้สึกนึกคิดที่ไม่เหมือนกัน โดยมีผลมาจากช่วงอายุที่แตกต่างกันของผู้รับสาร(มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2542, หน้า 636-640) ซึ่งจะเห็นได้จากผลการวิจัยเมื่อทดสอบความแตกต่างของอายุที่มีต่อทัศนคติของผู้ชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ โดยใช้วิธี Scheffe พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อยกว่า 18 ปี มีทัศนคติที่แตกต่างมากที่สุดกับกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 18-25 ปี แสดงให้เห็นว่า ผู้ชมที่มีอายุต่างกัน ก็จะมีทัศนคติต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์แตกต่างกันไปด้วย ดังนั้นปัจจัยด้านอายุที่แตกต่างกันจึงมีผลต่อทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์นั่นเอง

สมมติฐานข้อที่ 6.8 ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีผลต่อทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ ซึ่งสามารถพิจารณาได้ว่า การศึกษา เป็นปัจจัยที่ทำให้คนที่มีความคิด ค่านิยม ทัศนคติ และพฤติกรรมแตกต่างกัน คนที่การศึกษาสูงจะได้เปรียบอย่างมากในการเป็นผู้รับสารที่ดี เพราะเป็นผู้ที่มีความรู้กว้างขวางและเข้าใจการสื่อสารได้ดี โดยทั่วไปแล้วคนที่มีการศึกษาสูงมักจะใช้สื่อมวลชนมากกว่าคนที่การศึกษาค่ำ (ปรมะ สตะเวทิน, 2526 ,หน้า 107-112) เช่นเดียวกับผลการทดสอบความแตกต่างของระดับการศึกษาที่มีต่อทัศนคติของผู้ชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ โดยใช้วิธี Scheffe พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีมีทัศนคติที่แตกต่างมากที่สุดกับกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ดังนั้นจึง มีผลทำให้ปัจจัยด้านระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีผลต่อทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

สมมติฐานข้อที่ 6.9 ปัจจัยด้านรายได้ส่วนตัวต่อเดือนที่แตกต่างกันมีผลต่อทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ ซึ่งสามารถพิจารณาได้ว่า เมื่อรายได้มีผลต่อการมองโลกที่แตกต่างกันตามวิถีชีวิตที่แตกต่างกันตามสถานการณ์ทางสังคมและเศรษฐกิจ (พีระ จิระ โสภณ, 2540, หน้า 645) ทำให้ทัศนคติของผู้ที่มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือนที่ไม่เท่ากันมีทัศนคติที่ต่างกันไปด้วย สอดคล้องกับ ปรมะ สตะเวทิน (2526 ,หน้า 107-112) ที่กล่าวไว้ว่า สถานะทางสังคมและเศรษฐกิจ หมายถึง รายได้ ที่เป็นปัจจัยทำให้คนมีประสบการณ์ต่างกัน มีทัศนคติ ค่านิยม เป้าหมาย และพฤติกรรมแตกต่างกัน เช่นเดียวกับผลการทดสอบความแตกต่างของรายได้ส่วนตัวต่อเดือนที่มีต่อทัศนคติของผู้ชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ โดยใช้วิธี Scheffe พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาทมีทัศนคติที่แตกต่างมากที่สุดกับกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือน 10,001-15,000บาท ดังนั้นปัจจัยด้านรายได้ส่วนตัวต่อเดือนที่แตกต่างกันมีผลต่อทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

สมมติฐานข้อที่ 6.10 ปัจจัยด้านภูมิฐานะที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ ซึ่งสามารถพิจารณาได้ว่า จากการเปิดรับหรือการแสวงหาข่าวสารนั้น เป็นการสนับสนุนทัศนคติหรือความคิดและความเข้าใจที่มีอยู่เดิม ซึ่งทัศนคติเป็นผลที่เกิดหลังจากการเปิดรับและได้เรียนรู้มาก่อนที่ทำให้เกิดทัศนคติขึ้น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2542, หน้า 636-640) ดังนั้นเมื่อปัจจัยด้านภูมิฐานะที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อลักษณะการเปิดรับชมของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ ทำให้ปัจจัยด้านภูมิฐานะที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ตามไปด้วย

โดยสรุปปัจจัยทางประชากรศาสตร์ด้านอายุ ระดับการศึกษา และ รายได้ส่วนตัวต่อเดือน มีผลต่อทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ ซึ่งสอดคล้องกับ ปรมะ สตะเวทิน (2526, หน้า 107-112) กล่าวว่าผู้รับสารที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่ต่างกัน ย่อมมีทัศนคติและ พฤติกรรมแตกต่างกัน ดังนั้นปัจจัยทางประชากรศาสตร์ด้านอายุ ระดับการศึกษา และ รายได้ ส่วนตัวต่อเดือนจึงมีผลต่อทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

ส่วนปัจจัยทางประชากรศาสตร์ด้านเพศ และภูมิฐานะไม่มีผลต่อทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อ ละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ ซึ่งสามารถพิจารณาได้ว่า เมื่อการผลิตละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ มี การวิเคราะห์ด้านเนื้อหา ด้านกลวิธีในการนำเสนอ และการดำเนินเรื่องของตัวละครให้สอดคล้อง กับพื้นเพ ประสบการณ์ เพศ ของผู้ชมกลุ่มเป้าหมายให้มากที่สุด เพื่อให้เหมาะกับกลุ่มผู้ชมทุกกลุ่ม (ศศิลักษณ์ แจ่มสุข, 2538, หน้า 9-11) ทำให้ เมื่อมีการผลิตละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์จึงเป็นการ ผลิตเพื่อให้เหมาะกับกลุ่มผู้ชมทุกกลุ่ม ทุกพื้นที่ ซึ่งเป็นการวางองค์ประกอบของละคร โทรทัศน์ที่ดี อยู่แล้ว ดังนั้นปัจจัยทางประชากรศาสตร์ด้านเพศ และภูมิฐานะ ที่แตกต่างกันจึงไม่มีผลต่อทัศนคติ ของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

ข้อเสนอแนะ

ก. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยในการวิเคราะห์ความคิดเห็นด้านการนำเสนอของละครพื้นบ้านทาง โทรทัศน์ ผู้ชมละครมีความคิดเห็นว่าละครพื้นบ้านควรสอดแทรกข้อคิดและคติธรรมเพื่อปลูกฝัง เยาวชนที่รับชมละครไปในตัวมากที่สุด ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ผู้ชมมีความรู้สึกและทัศนคติที่ว่าละคร พื้นบ้านทางโทรทัศน์มีการสอดแทรกข้อคิดและคติธรรมที่ไม่ชัดเจน จนทำให้ขาดสาระของละคร ไป ผู้ผลิตละครพื้นบ้านทาง โทรทัศน์จึงควรมีการสอดแทรกข้อคิดและคติธรรมให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้ชมละคร

2. จากผลการวิจัยในการวิเคราะห์ทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ พบว่า ละครพื้นบ้านในปัจจุบัน ดำเนินเรื่องได้อย่างกระชับ น่าติดตาม ไม่ยืดเยื้อ กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เห็นด้วยน้อยที่สุดกับทัศนคติในข้อนี้ เพราะกลุ่มตัวอย่างต้องการให้การดำเนินเรื่องของ ละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์มีความกระชับและไม่ยืดเยื้อเกินไป ดังนั้นจะเห็นได้ว่าผู้ชมมีความรู้สึก และทัศนคติที่เบื่อหน่ายต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ที่ยืดเยื้อเกินไป ผู้ผลิตละครพื้นบ้านทาง โทรทัศน์จึงควรมีการผลิตละครให้เหมาะสมกับการดำเนินเรื่องภายในระยะเวลาที่ออกอากาศเพื่อ ไม่ให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกว่าละครยืดเยื้อมากเกินไป

3. จากผลการวิจัยในการวิเคราะห์ทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ พบว่า ผู้ชมส่วนใหญ่ต้องการให้มีการใช้ทำนองเสนาะและคำกลอนต่างๆ รวมถึงการขับเสภาอย่างไพเราะและเหมาะสมในละครพื้นบ้าน นอกจากนี้จากผลการวิจัยในการวิเคราะห์ความคิดเห็นด้านการนำเสนอของละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ พบว่า ผู้ชมส่วนใหญ่เห็นด้วยน้อยที่สุดกับการปรับละครพื้นบ้านให้เกิดความร่วมสมัยเข้ากับสถานการณ์ของสังคมในปัจจุบัน ผู้ผลิตละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์จึงควรคงความเป็นเอกลักษณ์ของละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์นี้เอาไว้ รวมถึงเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยอีกรูปแบบหนึ่ง

4. จากผลการวิจัยในการวิเคราะห์ความคิดเห็นด้านการนำเสนอของละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ ผู้ชมมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยน้อย ด้านการสร้างสรรค์ความเป็นแฟนตาซีด้านต่างๆ ทั้งฉาก ตัวละคร ของวิเศษ และอิทธิฤทธิ์ ปาฏิหาริย์ให้มากกว่าเดิม ทำให้เห็นว่าผู้ชมไม่ชอบให้มีการเพิ่มความเป็นแฟนตาซีมากเกินไป ดังนั้นผู้ผลิตละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์จึงควรระวังในการผลิตละครคือไม่ให้มีการใช้ความเป็นแฟนตาซีมากเกินไป เพื่อให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มผู้ชม

5. จากผลการวิจัยในการวิเคราะห์ความคิดเห็นด้านการนำเสนอของละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ ผู้ชมมีความคิดเห็นที่เห็นด้วยอย่างยิ่งที่ให้ผู้ชมได้มีส่วนร่วมกับละครพื้นบ้าน เช่นในเรื่องของการติชมละคร หรือเสนอแนะข้อคิดเห็นต่างๆ ดังนั้นผู้ผลิตละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์จึงควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของผู้ชมมากขึ้น

6. จากผลการวิจัยในการวิเคราะห์ทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ พบว่า ผู้ชมมีความคิดเห็นที่เห็นด้วยอย่างยิ่งในเรื่องที่เพลงประกอบละครพื้นบ้านมีความไพเราะและมีความเป็นไทยเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง ดังนั้นผู้ผลิตละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์จึงควรให้ความสำคัญแก่เพลงประกอบละครพื้นบ้านโดยจัดทำให้เข้ากับเนื้อเรื่องของละครพื้นบ้าน และเน้นความเป็นไทยให้เหมาะสมกับละครเรื่องนั้นๆ

7. จากผลการวิจัยในการวิเคราะห์ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ชมที่รับชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 26-35 ปี มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา หรือเทียบเท่า มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือนในช่วงต่ำกว่า 5,000 บาท มากที่สุด สืบให้เห็นว่าคนที่มีอายุอยู่ในช่วงวัยทำงาน มีการว่างงานเยอะเลยทำให้คนที่มีอายุอยู่ในช่วงวัยทำงานมีเวลาว่างในการรับชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์มากกว่าวัยอื่นๆ และสืบให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุอยู่ในช่วง 26-35 ปี ส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในเกณฑ์ต่ำ คือ มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา หรือเทียบเท่า และมีรายได้ส่วนตัวต่อเดือนที่อยู่ในช่วง ต่ำกว่า 5,000 บาท สามารถแสดงให้เห็นได้ว่าผู้ที่มีการศึกษาสูง ย่อมมีตำแหน่งหน้าที่การงานที่ดี และมีรายได้ที่ดีตามไปด้วย

เช่นเดียวกับ ผู้ที่มีการศึกษาน้อย ย่อมมีตำแหน่งหน้าที่การงานที่คิ่่น้อยกว่าผู้ที่มีการศึกษาสูง และมีรายได้ตามตำแหน่งหน้าที่การงานที่ทำนั้เอง นอกจากนี้ยังสามารถสื่อให้เห็นได้ว่า ภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันนี้แย้ เพราะคนที่มีอายุอยู่ในช่วงวัยทำงานว่างงานเพิ่มขึ้น ดังนั้นผู้ผลิตละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์จึงควรเน้นเนื้อหาไปที่ความสนุกสนานบันเทิงเป็นหลัก เพราะจากภาวะเศรษฐกิจที่แย้ อาจทำให้คนที่ว่างงาน หรือผู้ที่มีรายได้น้อยเกิดความเครียดได้มากที่สุดนั่นเอง

8. จากผลการวิจัยในการวิเคราะห์ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ชมที่รับชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วงมากกว่า45 ปี มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือนในช่วง 15,001- 20,000 บาท น้อยที่สุด สื่อให้เห็นว่าคนที่มีอายุอยู่ในช่วงมากกว่า45 ปี มีเวลาในการรับชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์น้อยกว่าวัยอื่นๆ และส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในเกณฑ์สูง คือ มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับสูงกว่าปริญญาตรีและมีรายได้ส่วนตัวต่อเดือนที่อยู่ในช่วง 15,001- 20,000 บาท สามารถแสดงให้เห็นได้ว่าผู้ที่มีการศึกษาสูง ย่อมมีตำแหน่งหน้าที่การงานที่ดี และมีรายได้ที่ดีตามไปด้วย ทำให้ไม่มีเวลาในการรับชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ นอกจากนี้ยังสามารถสื่อให้เห็นได้ว่าถ้าเศรษฐกิจในปัจจุบันยังเป็นอยู่อย่างนี้ ประชาชนกลุ่มนี้ก็ยังคงทำงานหนักไปเรื่อยๆจนกระทั่งถึงอายุเกษียณ ดังนั้นผู้ผลิตละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ที่ต้องการขยายกลุ่มผู้ชมใหม่ๆ ให้มากขึ้น จึงควรหาช่องทางในการนำเสนอละครพื้นบ้านในรูปแบบอื่นๆ ที่นอกเหนือจากโทรทัศน์ เช่น การ On line ทางอินเทอร์เน็ต เป็นต้น เพื่อให้เกิดการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายกลุ่มนี้ และผู้ผลิตละครพื้นบ้านควรทำการศึกษาถึงกลุ่มผู้ชมละครกลุ่มนี้ ว่ามีความต้องการด้านการนำเสนอของละครพื้นบ้านแบบไหน เพื่อให้ละครพื้นบ้านตรงกับความต้องการของผู้ชมละครนั้นๆด้วย

ข. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากผลการวิจัยเหตุผลสำคัญที่ผู้ชมรับชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ เหตุผลที่ผู้ชมเปิดรับชมละครพื้นบ้านน้อยที่สุดคือเพื่อเปิดเป็นเพื่อนเมื่อทำกิจกรรมอื่น ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาความต้องการของผู้ชมที่เปิดรับชมละครพื้นบ้านน้อยที่สุด รวมถึงศึกษากลุ่มผู้ชมที่ไม่เคยรับชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์เพื่อเป็นการขยายกลุ่มผู้ชมใหม่ๆมากขึ้น
2. ควรมีการศึกษากลยุทธ์การสื่อสารของละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ รูปแบบใหม่ๆในการดึงดูดความสนใจของผู้ชมละคร อาทิเช่น มีการมอบรางวัลสำหรับผู้ชมที่ตอบคำถามเกี่ยวกับละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ได้ เป็นต้น เพื่อให้ละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ มีรูปแบบที่แปลกใหม่ และมีการพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่อง

3. ควรมีการศึกษาวิจัยกลุ่มตัวอย่างในเชิงลึกด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กรมวิชาการ. (2525). *การแสดงและการละเล่นพื้นเมืองของไทยในภาคกลาง*. กรุงเทพฯ : องค์การยูเนสโก.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2545). *สื่อบันเทิง : อานาจแห่งความไร้สาระ*. กรุงเทพฯ : All about Print.
- กานต์สิริ โรจนสุวรรณ. (2541). *การศึกษาจินตนาการผานวัฒนธรรมในละครจักร ๆ วงศ์ ๆ*.
สารนิพนธ์บัณฑิต สาขาวิทยุโทรทัศน์ คณะวารสารศาสตร์และการสื่อสาร มวลชน
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กิ่งแก้ว อัดถาวร. (2519). *คติชนวิทยา*. กรุงเทพฯ : ยูเนสโก หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.
- กุหลาบ มลลิกะมาส. (2509). *คติชาวบ้าน*. พระนคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.
- จระไน แกลดโกศล. (2530). *เอกสารการสอนชุดวิชาหลักและทฤษฎีการสื่อสาร หน่วยที่ 10*.
นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ทีปวิท พงศ์ไพบูลย์. (2534). *พัฒนาการของบริษัทผู้ดำเนินงานผลิตรายการโทรทัศน์*. วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธวัช ปุณโณทก. (2533). *แนวทางการศึกษาวรรณกรรมพื้นบ้านประเภทลายลักษณ์*. กรุงเทพฯ :
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- ธวัชชัย สังวรวิบุตร. (2550, 20 เมษายน). *ฝ่ายควบคุมเทคนิคละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ของบริษัท
สามเศียร จำกัด*. สัมภาษณ์.
- นิยะดา เหล่าสุนทร. (2538). *ปัญญาสชาดก : ประวัติและความสำคัญที่มีต่อวรรณกรรมร้อยกรอง
ของไทย*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แม่คำผาง.
- เบญจศรี ศรีโยธิน. (2548). *การคาดหวังและความพึงพอใจที่ผู้ชมได้รับจากละครพื้นบ้านทาง
โทรทัศน์*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรมะ สตะเวทิน. (2526). *หลักนิเทศศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. (2520). *ทัศนคติ การวัด การเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย*. กรุงเทพฯ :
ไทยวัฒนาพานิชย์.
- ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2525). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการโครงการตำรา
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและวิทยาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร
ลาดกระบัง.

- พัชรี วรกวิน. (2522). *จิตวิทยาสังคม*. นนทบุรี : โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด.
- พีระ จิระ โสภณ. (2540). *เอกสารการสอนชุดวิชาหลักและทฤษฎีการสื่อสาร หน่วยที่ 9-15*.
นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2542). *เอกสารการสอนชุดวิชาหลักและทฤษฎีการสื่อสาร หน่วยที่ 1-8*. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- บุบล เบญจรงค์กิจ. (2538). *การวิเคราะห์ผู้รับสาร*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรณ วิบูลย์สวัสดิ์ แอนเดอร์สัน. (2531). *พื้นถิ่น พื้นฐาน : มิติใหม่ของคติชนวิทยาและวิถีชีวิต สามัญของพื้นบ้านพื้นเมือง*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ศิลปวัฒนธรรม.
- วิรัช ถกิริตันกุล. (2544). *การประชาสัมพันธ์ฉบับสมบูรณ์*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิรส เขียมบรรจง. (2522). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด.
- วิเชียร เกษประทุม. (2542). *นิทานพื้นบ้าน*. กรุงเทพฯ : พัฒนาการศึกษา.
- ศศิลักษณ์ แจ่มสุข . (2538). *การนำเสนอภาพตัวละครเอกในละครโทรทัศน์*. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชาสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศศิวิมล สันติราษฎร์ภักดี . (2539). *การศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบการถ่ายทอดวัฒนธรรมไทยผ่าน สื่อนวนิยายและสื่อละครโทรทัศน์เรื่องสี่แผ่นดิน*. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชา สื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิราพร จูตะฐาน ฅ ถलग. (2537). *ในท้องถิ่นมีนิทานและการละเล่น : การศึกษาคติชนวิทยาใน บริบทสังคมไทย*. กรุงเทพฯ : มติชน.
- ศิราพร จูตะฐาน ฅ ถलग. (2537). *ศิลปศาสตร์พินิจ*. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุชา จันทร์เอม. (2524). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์.
- สุนนมาลย์ นิ่มเนติพันธ์. (2532). *การละครไทย*. กรุงเทพฯ : เทียนวัฒนา.
- สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2536). *วัฒนธรรมพื้นบ้าน : ศิลปกรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสกศักดิ์ วรสิทธิ์. (2550, 25 เมษายน). *ผู้กำกับการแสดงละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ของบริษัท สามเศียร จำกัด*. สัมภาษณ์.
- เสาวลักษณ์ อนันตสานต์. (2548). *นิทานพื้นบ้าน*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เสาวลักษณ์ อนันตสานต์. (2515). *บทละครนอกสมัยกรุงศรีอยุธยา*. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต แผนกวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- เสาวลักษณ์ อนันตสานต์. (2515). *บทละครนอกสมัยกรุงศรีอยุธยา*. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต แผนกวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัญชลี แจ่มเจริญ. (2524). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพฯ : เฉลิมชัยการพิมพ์.
- อัปสร มีศิลป์. (2545). *การถ่ายทอดความเป็นแฟนตาซีสำหรับเด็กในละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์*.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

- Fiske, J. (1991). *Reading the Popular*. London : Routledge.
- Livingstone, S. (1998). *Making Sense of Television: The Psychology of Audience Interpretation*. (2nd ed). New York : Routledge.

ภาคผนวก

แบบสอบถาม

เรื่อง การเปิดรับ และทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

ชุดที่

/

คำชี้แจง

แบบสอบถามชุดนี้สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมืออ้างอิงในการประเมินการเปิดรับ และทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ ซึ่งจะใช้ประโยชน์ในทางวิชาการเท่านั้น มิใช่เพื่อประโยชน์อื่นใด ดังนั้นจึงใคร่ขอให้ท่านได้โปรดให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามนี้ตามความเป็นจริง เพื่อประโยชน์และความถูกต้องของการศึกษาต่อไป

แบบสอบถามมี 5 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะการเปิดรับชมละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

ตอนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นด้านการนำเสนอของละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน ที่ตรงกับคำตอบที่ถูกต้องที่สุด

ตอนที่ 1 เป็นคำถามทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์

1. เพศ	☐	1. ชาย	☐	2. หญิง
2. อายุ	☐	1. น้อยกว่า 18 ปี	☐	2. 18 – 25 ปี
	☐	3. 26– 35 ปี	☐	4. 36 – 45 ปี
	☐	5. มากกว่า 45 ปี		
3 ระดับการศึกษา	☐	1. ประถมศึกษา	☐	2. มัธยมศึกษา หรือเทียบเท่า
	☐	3. อนุปริญญา หรือเทียบเท่า	☐	4. ปริญญาตรี
	☐	5. สูงกว่าปริญญาตรี		

4. รายได้ส่วนตัวต่อเดือน
☐	1. ต่ำกว่า 5,000 บาท	☐	2. 5,000 – 10,000 บาท
☐	3. 10,001 – 15,000 บาท	☐	4. 15,001 – 20,000 บาท
☐	5. มากกว่า 20,000 บาท		
5. ภูมิลำเนา
☐	1. กรุงเทพฯ	☐	2. นครราชสีมา

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะการเปิดรับชมละครที่บ้านทางโทรทัศน์

6. โดยรวมแล้ว ท่านติดตามรับชมละครที่บ้านทางโทรทัศน์ มากน้อยเพียงใด
- ( ) 1. ติดตามสม่ำเสมอ (ตลอดทุกตอน หรือแทบทุกตอน)
- ( ) 2. ติดตามแบบผ่าน (ดูบ้างไม่ดูบ้าง)
- ( ) 3. ไม่ค่อยได้ติดตาม (ได้ดูบ้าง แต่ค่อนข้างน้อย)
7. รูปแบบแต่ละครั้งที่ท่านรับชมละครที่บ้านทางโทรทัศน์เป็นอย่างไร
- ( ) 1. ดูเรื่องเดียวตลอดจนจบตอนในแต่ละวัน
- ( ) 2. ดูสลับกับรายการหรือละครอื่นๆ
- ( ) 3. ดูตามที่คนอื่นเปิดดู
8. ขณะที่ท่านรับชมละครที่บ้านทางโทรทัศน์ ท่านให้ความสนใจมากน้อยเพียงใด
- ( ) 1. ตั้งใจดูมากที่สุด
- ( ) 2. ตั้งใจดูมาก
- ( ) 3. ดูผ่านๆ ไม่ตั้งใจมากนัก
9. เหตุผลสำคัญที่ท่านรับชมละครที่บ้านทางโทรทัศน์คือข้อใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- ( ) 1. เพื่อความสนุกสนานบันเทิง
- ( ) 2. เป็นละครที่บ้านที่มีคติสอนใจ
- ( ) 3. นักแสดงมีความสามารถแสดงได้ดี
- ( ) 4. นักแสดงเป็นผู้ที่ท่านชื่นชอบ
- ( ) 5. เทคนิคการถ่ายทำดีมีคุณภาพ
- ( ) 6. ชื่นชอบในความสามารถของผู้ผลิตละคร
- ( ) 7. การดำเนินเรื่องดี กระชับ สนุก น่าติดตาม
- ( ) 8. มีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ที่ดี
- ( ) 9. สมาชิกในบ้านเปิดรับชม
- ( ) 10. เปิดเป็นเพื่อนเมื่อทำกิจกรรมอื่น

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

คำชี้แจง ให้ท่านทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด โดยให้คะแนนตามลำดับ ดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง = 5 , เห็นด้วย = 4 , เฉยๆ = 3 , ไม่เห็นด้วย = 2 , ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง = 1

10. ท่านมีทัศนคติต่อละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ ตามข้อความนี้ในระดับใด

ข้อคำถาม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง (5)	เห็นด้วย (4)	เฉยๆ (3)	ไม่เห็น ด้วย (2)	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง (1)
10.1 การคัดเลือกและวางตัวนักแสดงของผู้ผลิตละครส่งผลต่อการติดตามชมละครของผู้ชม					
10.2 ผู้ผลิตละครสามารถคัดเลือกและวางตัวนักแสดงได้อย่างเหมาะสม					
10.3 นักแสดงในละครพื้นบ้านแต่ละเรื่องสามารถเล่นได้เข้าถึงบทบาทของตัวละครนั้นๆ					
10.4 ผู้กำกับการแสดงสามารถกำกับการแสดงได้อย่างเหมาะสม					
10.5 เทคนิคในการถ่ายทำ (ด้านฉาก, แสง, เพลง, เครื่องแต่งกาย, มุมกล้อง) มีความละเอียดและมีคุณภาพ					
10.6 เทคนิคพิเศษต่างๆจากคอมพิวเตอร์กราฟฟิก (ด้านฉากและการแสดงอิทธิฤทธิ์ ปาฏิหาริย์ต่างๆ) ทำได้อย่างสมจริง					
10.7 เทคนิคพิเศษต่างๆ ทำให้ละครพื้นบ้านมีความสนุกสนานมากขึ้น					
10.8 เพลงประกอบละครพื้นบ้านมีความไพเราะและมีความเป็นไทยเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง					
10.9 มีการใช้ทำนองเสนาะและคำกลอนต่างๆ รวมถึงการขับเสภาอย่างไพเราะและเหมาะสมในละครพื้นบ้าน					
10.10 เครื่องแต่งกายที่ใช้ในละครพื้นบ้าน ถูกคัดเลือกและใช้อย่างเหมาะสม					
10.11 การแต่งหน้า ทำผมของนักแสดงมีความเหมาะสม					
10.12 ละครพื้นบ้านมีการดำเนินเรื่องอย่างสมเหตุสมผล แม้จะมีเรื่องอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์เข้ามาเกี่ยวข้องก็ตาม					
10.13 ละครพื้นบ้านมีการสอดแทรกข้อคิดหรือคติธรรมที่เป็นการสั่งสอนและปลูกฝังค่านิยมอันดีงามไว้ในเรื่องด้วย					
10.14 ละครพื้นบ้านในปัจจุบัน ดำเนินเรื่องได้อย่างกระชับ น่าติดตาม ไม่ยืดเยื้อ					
10.15 โดยรวมแล้ว ละครพื้นบ้านสามารถสร้างความสนุกสนานและความบันเทิงให้ผู้ชมได้					

ตอนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นด้านการนำเสนอของละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์

คำชี้แจง ให้ท่านทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด โดยให้คะแนนตามลำดับ ดังนี้
เห็นด้วยอย่างยิ่ง = 5 , เห็นด้วย = 4 , เฉยๆ = 3 , ไม่เห็นด้วย = 2 , ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง = 1

11. ท่านมีความคิดเห็นด้านการนำเสนอของละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ตามข้อความนี้ในระดับใด

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง (5)	เห็นด้วย (4)	เฉยๆ (3)	ไม่เห็น ด้วย (2)	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง (1)
11.1 ควรมีการปรับละครพื้นบ้านให้เกิดความร่วมมือเข้ากับสถานการณ์ของสังคมในปัจจุบัน					
11.2 ควรให้โอกาสนักแสดงใหม่เข้ามารับบทแสดงนำเพื่อความแปลกใหม่และสร้างนักแสดงที่มีคุณภาพเพิ่มมากขึ้น					
11.3 ควรคัดเลือกตัวละครน่าที่เป็นคนดี มีคุณธรรม เพื่อเป็นแบบอย่างให้แก่เยาวชนที่ได้รับชมละคร					
11.4 ควรยังคงให้สิ่งมีชีวิตในจินตนาการ เช่น ยักษ์ สัตว์วิเศษต่างๆ ให้คงไว้ในละครพื้นบ้าน					
11.5 ควรสร้างสรรค์ความเป็นแฟนตาซีด้านต่างๆ ทั้งฉาก ตัวละคร ของวิเศษ และอิทธิฤทธิ์ ปาฏิหาริย์ให้มากกว่าเดิม					
11.6 ควรยังคงให้มีการใช้ทำนองเสนาะและคำกลอนต่างๆ รวมถึงการขับเสภาในละครพื้นบ้าน					
11.7 ละครควรจบอย่างมีความสุขและแก้ปมปัญหาต่างๆ ให้ได้รับการคลี่คลายไปในทางที่ดี					
11.8 ในแต่ละตอนของละครพื้นบ้านควรสอดแทรกข้อคิดและคติธรรมเพื่อปลูกฝังเยาวชนที่รับละคร ไปในตัว					
11.9 ควรให้ผู้ชมได้มีส่วนร่วมกับละครพื้นบ้าน เช่น ในเรื่องของการติชมละคร หรือเสนอแนะข้อคิดเห็นต่างๆ					
11.10 โดยรวมแล้ว ละครพื้นบ้านในปัจจุบัน มีการพัฒนาในทางดีขึ้น ทำให้สนุกและน่าติดตามมากขึ้นกว่าในอดีต					

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่กรุณาใช้เวลาในการให้ข้อมูล

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางสาวศนิษา รัตนจันทร์
วัน เดือน ปีเกิด	23 กรกฎาคม 2525
สถานที่เกิด	จังหวัดจันทบุรี
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2547 นิเทศศาสตรบัณฑิต สาขาวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม
รางวัลหรือทุนที่เคยได้รับ	ทุนเรียนดียอดเยี่ยมขณะศึกษาในระดับปริญญาตรี ทุนเกียรติคุณขณะศึกษาในระดับปริญญาโท
ประสบการณ์ในการทำงาน	ผู้ช่วยธุรกิจกองถ่าย บริษัท ดีต้า วิดีโอ โปรดักชั่น จำกัด พ.ศ. 2548-2551
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	ผู้ช่วยธุรกิจกองถ่าย บริษัท ดีต้า วิดีโอ โปรดักชั่น จำกัด
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	65/60 อาคารเสนาทิพย์คอนโดทาวน์ ซอยติวานนท์ 40 ตำบลท่าทราย อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี 11000